

ปีนี้กรรมการสมุทรศาสตร์ระหว่างรัฐ (IOC) จัดอง
 วาระก่อตั้งครบรอบปีที่ 50 การกิจหลักได้แก่ ส่งเสริม
 ความร่วมมือระหว่างประเทศที่สัมพันธ์กับมหาสมุทร
 และภูมิภาคต่างๆ
www.ioc-unesco.org

“การเกิดใหม่ ของเฮติ”

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์
 และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

ชุมชนโลก คูรีเีย

กันยายน - ธันวาคม 2553

ISSN 1513-6787

ปีที่ 27 ฉบับที่ 2

ปรากฏการณ์ เอล นินโญ ในเดือนพฤศจิกายน 1997
 และปรากฏการณ์ ลา นินญา ในเดือนมีนาคม 1999
 ภาพถ่ายมหาสมุทรแปซิฟิกแสดงระดับน้ำทะเลที่
 ต่างกัน ทำให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาสมุทรกับ
 บรรยากาศซึ่งส่งผลต่อภูมิอากาศ

ติดตามความเคลื่อนไหวได้ที่
www.unesco.org

© Nasa

รูปปั้นในศูนย์ศิลปะแห่งชาติ เมืองปอร์โตแปรังซ์, เฮติ

© Unesco/Fernando Brugman

ที่ปรึกษา

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฝ่ายต่างประเทศ

บรรณาธิการอำนวยการ

ไพศาล วิชาลาภรณ์

ผู้จัดการการพิมพ์

นฤมล สุวรรณเนตร

คณะบรรณาธิการ

สมใจ ศิริพิบูล
ปนัดดา งามสมพล
จิรพันธ์ ทรงชาติ

ผู้แปล

ศรีน้อย โปวาทอง
จรุงเกียรติ ภูติรัตน์
นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี
อรวรรณ นาวายุทธ
ปราณี เก้าเอี้ยน
สมใจ ศิริพิบูล
สิงหชาติ ไตรจิตต์
กรภัทร พฤกษ์ชัยกุล

จัดพิมพ์

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา
สหประชาชาติ
สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2628 5646-9 โทรสาร 0 2628 5649

ศิลปกรรมฉบับภาษาไทย

รณกร เล็กช่ออุ้ม

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว 2249 ถนนลาดพร้าว
แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0 2538 3033 โทรสาร 0 2539 3215

หมายเหตุ :

- วารสารยูเนสโก คูเรีย ฉบับภาษาไทยที่จัดทำนี้เป็นฉบับออนไลน์บนเว็บไซต์ของยูเนสโก ฉบับเดือนกันยายน - ธันวาคม 2553
- สามารถอ่านฉบับภาษาอังกฤษและฉบับอื่นๆ ที่ไม่ได้จัดแปลเป็นภาษาไทยได้ที่ www.unesco.org/courier และอ่านฉบับภาษาไทยได้ที่ www.bic.moe.go.th

บทความที่ตีพิมพ์เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ยูเนสโกหรือกองบรรณาธิการยูเนสโก คูเรีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ทีมงานยูเนสโก คูเรีย เป็นผู้เขียนคำบรรยายภาพและหัวเรื่อง ในส่วนของเส้นแบ่งเขตแดนในแผนที่นั้นมิได้แสดงนัยว่า ยูเนสโก หรือประเทศ และดินแดนที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับอย่างเป็นทางการ

เครือข่ายเขตสงวนชีวมณฑลโลกของยูเนสโก ประกาศเขตสงวนชีวมณฑลใหม่อีก 13 แห่ง ในเดือนมิถุนายน 2010 ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 564 แห่ง ใน 109 ประเทศ

เขตสงวนชีวมณฑล คืออาณาบริเวณที่ถูกกำหนดให้อยู่ในโครงการมนุษย์กับชีวมณฑล (MAB-Man and Biosphere) ของยูเนสโก เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทดสอบวิธีบริหารจัดการเชิงบูรณาการทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพทั้งบนบก แหล่งน้ำจืด แนวชายฝั่งและในทะเล เขตสงวนชีวมณฑลจึงหมายถึงพื้นที่ทดลองและเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รายชื่อ :

รายชื่อเขตสงวนชีวมณฑลฉบับสมบูรณ์ (2010)
<http://www.unesco.org/mab/doc/brs/BRList2010.pdf>

แผนที่ :

แผนที่เขตสงวนชีวมณฑลโลก (2009)
<http://www.unesdoc.unesco.org/images/0018/001848/184853M.pdf>

ยุทธศาสตร์ของยูเนสโกเรื่องสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลง

<http://www.unesdoc.unesco.org/images/0016/001627/162715e.pdf>

การประชุมนานาชาติเกี่ยวกับเขตสงวนชีวมณฑลประเภทเกาะและชายฝั่ง (รายงานสรุป)

<http://www.unesdoc.unesco.org/images/0018/001871/187131e.pdf>

ภาพถ่าย

© Cesar Laura

เขตสงวนชีวมณฑลอีกซามปา-อาซานิกา-ยานซา ในเขตป่าอะเมซอนเขตที่สูงของเปรู ถูกกำหนดเป็นเขตสงวนชีวมณฑลเมื่อเดือนมิถุนายน 2010

Content สารบัญ

จากบรรณาธิการ	3
<i>บทความ</i>	
เป็นหนึ่งในเดียวกับเฮติ	8
ความรับผิดชอบ : ตัวเชื่อมระหว่างเสรีภาพกับความเป็นหนึ่งเดียว	12
วัฒนธรรม : จุดเริ่มต้นการฟื้นฟูประเทศเฮติ	15
การฟื้นฟูเฮติจะไม่ได้เริ่มต้นกันจากศูนย์	18
สร้างเฮติใหม่	23
สื่อมวลชนเฮติ : จุดเปลี่ยนนั้น	28
ร่วมแสวงหานุษยภาพที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิม	31
วงจรอุบาทว์ของเศรษฐกิจเฮติ	34
วัฒนธรรมกับการพัฒนา : สองด้านของเหรียญ	37
สี่เสาหลักในการบูรณะฟื้นฟูเฮติ	39
มหาวิทยาลัยข้างถนน	43
การปฏิรูป ไม่ใช่ย่ออยู่กับที่	45
<i>ปฏิบัติการของยูเนสโก</i>	
การฝึกอบรมช่วยให้การก่อสร้างเพื่อบูรณะฟื้นฟูบังเกิดผลอย่างแท้จริง	48
ประมวลการสอนยามฉุกเฉินสำหรับโรงเรียนต่างๆ	50
<i>จดหมายเหตุ</i>	
เรามาสันนิษฐานยูเนสโกอย่างจริงจังกันเถิด	52
เรอเน เดอเปสเตอร์ : ระหว่างอุดมคติและความเป็นจริง	56
<i>ไฟกัส</i>	
การศึกษาในภาวะเสี่ยง ผลกระทบจากวิกฤติการเงิน	61
เราผิดสัญญาที่เคยบอกว่าจะทำให้เด็กทุกคนได้เรียนหนังสือ	64
<i>บุคคล</i>	
กานี อลานี “ศิลปะการรังสรรค์ตัวอักษรคือการเชื่อมโยงมนุษย์และตัวอักษร”	67
<i>มองการณ์ไกล</i>	
“ความเสมอภาคทางเพศ-ความจำเป็นของการพัฒนา”	71

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

“อากาศเลวร้ายที่เมืองแคปเฮเตียน” ◻

ในฉบับนี้

นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี : แปล

พ้นจากซากปรักหักพังไป เฮติกำลังเพิ่งพิจารณาอนาคตของตนอย่างชัดเจน ภายหลังจากหายนภัยร้ายแรงเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010 ชาวเฮติหลายคนซึ่งได้แสดงทัศนคติว่าในคูริเยฉบับนี้ไม่ได้ปล่อยให้ตัวเองจมอยู่ในทิวทัศน์หม่นสลด พวกเขาอยุ่ยืนหยัดอย่างแนบแน่นเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศตน และเพื่อไตร่ตรองว่าต่อจากนี้ไปควรเป็นเช่นไร หากพวกเขากล่าวหาว่าเฮติขาดวิสัยทัศน์ ตกเป็นเหยื่อของความเชื่อมงายหรือตกติดค้างอยู่กับการถูกข่มขู่คุกคาม การกล่าวหานี้ก็เพียงพอถ่วงพินให้โง่งมพร้อมรับการสร้างใหม่ พวกเขาพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญนานาชาติอื่นๆ ซึ่งเข้าร่วมในเวที “สร้างโครงสร้างทางสังคม, วัฒนธรรม และสติปัญญาของเฮติขึ้นใหม่” ที่ยูเนสโกจัดขึ้นเมื่อ 24 มีนาคมปีที่ผ่านมา คาดหวังให้ประชาคมนานาชาติช่วยเหลือพวกเขาใน

วิถีทางซึ่งรับผิดชอบมากกว่าในอดีต แต่ที่สำคัญที่สุดคือชาวเฮติทั้งหลายกำลังพึ่งพาตัวเอง

ดินแดนเฮติอันเป็น “ผืนแผ่นดินซึ่งทั้งเมล็ดพันธุ์แห่งการกดขี่และการต่อต้านถูกหว่านไว้” ตามถ้อยคำของ โวลเล โซคินยา ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมปี 1986 กำลังเตรียมปรับพื้นฐานตัวเองใหม่ สิ่งที่จะต้องสร้างขึ้นใหม่ไม่เฉพาะด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรมด้วย ในแง่นี้เฮติต้องอาศัยการศึกษาซึ่งต้องสร้างทำขึ้นใหม่ และอาศัยวัฒนธรรมอันเป็นพลังสำคัญที่ขาดไม่ได้ ในระดับสากลแล้วงานด้านนี้อยู่ในวิสัยความสามารถของยูเนสโกซึ่งก็ได้แสดงเจตจำนงจะช่วยฟื้นฟูเฮติทันทีหลังภัยพิบัติดังกล่าว

จัสมินา โซโปวา : เขียน

จากบรรณาธิการ

บุษบา บุตรประเสริฐศรี : 1162

ทั้งประเทศกำลังรักษาบาดแผลของตน ประเทศนี้ยังง่วนอยู่กับความเสียหายจากพายุเฮอริเคนก่อนหน้านั้น ขณะเกิดแผ่นดินไหวครั้งร้ายแรงเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010 เฮติตั้งลงสู่สภาวะสิ้นหวังเมื่อชีวิตผู้คนนับไม่ถ้วนจมอยู่ใต้ซากปรักหักพัง บ้านเรือนพังพินาศมากมายเกินนับ ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์พังราบ โรงเรียนถูกทำลายย่อยยับ มหาวิทยาลัยก็สั่นสะเทือนที่เพิ่งสร้างใหม่ เอี่ยมกลายเป็นสภาพเป็นซาก โบสถ์ปอร์โตแปรงซ์พังทลายเป็นลูสึ - ภาพเหล่านี้จะฝังในความทรงจำของเราไปตลอดกาล

เฮติตกอยู่ในภาวะโศกสลดตั้งแต่เริ่มต้นปีแต่ก็เหมือน “*นกไม่รู้เดียงสา*” ของเรอเน เดอเปสเตอร์ ซึ่ง “...หัดขับขานเพลงท่ามกลางความเจ็บปวดครั้ง” ให้ “ความอ่อนโยนที่สมานเยียวยา” ช่วยบำบัด “*บาดแผลอันทึมแทงจิตใจสุดลึก*”¹ ความหวังได้เริ่มมุดขึ้นจากเงาสุลึแล้วเมื่อดิฉันไปเยือนเฮติหลังภัยพิบัติครั้งนั้นไม่ถึงสองเดือน ดิฉัน

ปรารถนาให้ชาวเฮติได้รู้ว่าพวกเขาพึ่งพาการสนับสนุนจากยูเนสโกได้ และองค์กรของเราจะหาหรือร่วมกับรัฐบาลถึงวิธีการเหมาะสมที่สุดที่จะให้ความช่วยเหลือ

บางครั้งก็เป็นเรื่องยากที่จะเกิดความหวังได้ โดยไร้ซึ่งความช่วยเหลือใดๆ เราจึงได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือที่พังพินาศแห่งนี้ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม ในนิวยอร์ก ที่ประชุมนานาชาติประเทศผู้บริจาคเพื่อเฮติรับปากจะมอบเงินช่วยเหลือจำนวน 10,000 ล้านดอลลาร์ภายในกลางปีเพื่อให้ประเทศนี้กลับมาเย็นหยัดด้วยตัวเองได้

ในที่ประชุมดังกล่าวประธานาธิบดีเรอเน เปรวาล ได้ร้องขอความช่วยเหลือเพื่อให้ระบบการศึกษาดำเนินไปได้อีกครั้ง ยูเนสโกจึงตอบสนองด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการก่อสร้างหลังแผ่นดินไหว การศึกษาในภาวะฉุกเฉิน การให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาและสังคมในโรงเรียน (ดูหน้า 48 - 51) เหล่านี้เป็นเพียงโครงการริเริ่ม

© Olivier Beytout

บางครั้งก็เป็นเรื่องยากที่จะเกิดความหวังได้โดยไร้ซึ่งความช่วยเหลือใด ๆ เราจึงได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือที่พังพินาศแห่งนี้

อิริกา โบโกวา, ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก กับมารีน-โลรองซ์ โจเซลิน-ลัสแซก, รัฐมนตรีวัฒนธรรมและการสื่อสารของเฮติ ที่กรุงปอร์โตแปรงซ์, มีนาคม 2010 ▶

© UNESCO/FW Russel-Rivoalain

¹ จาก *Intempéries* 99, บทกวีของ เรอเน เดอเปสเตอร์ นักเขียนชื่อดังชาวเฮติ, เกิดวันที่ 12 สิงหาคม 1926 ที่เมืองมาคมเมล เคยเป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งของยูเนสโก

**“วัฒนธรรมคือ
ทรัพยากรที่สังคม
ต้องใช้เพื่อขับเคลื่อน
จากปัจจุบันสู่
อนาคต”**

อาร์จัน อับปาตุราย,
นักสังคมวิทยาชาวอินเดีย

ส่วนน้อยที่เราสนับสนุน ซึ่งโดยมากอาศัยการ
เร่งระดมหาทุนที่เริ่มทำเมื่อวันที่ 14 มกราคม
หลังเกิดหายนภัยเพียง 2 วันเท่านั้น

วัฒนธรรมคือฐานราก

ช่วงเวลาใกล้เคียงกับการประชุมที่นิวยอร์ก
ยูเนสโกได้ร่วมกับรัฐมนตรีวัฒนธรรมและการ
สื่อสารของเฮติวางโครงสร้างพื้นฐานของคณะ
กรรมการประสานงานระหว่างประเทศเพื่อ
วัฒนธรรมเฮติ (ICC) ที่ประชุมนานาชาติ ณ
สำนักงานใหญ่ยูเนสโกเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์
เกิดความคิดว่าควรศึกษาสภาพวัฒนธรรมและ
แหล่งมรดกต่างๆ ในเฮติภายหลังเหตุการณ์
แผ่นดินไหว

ประธาน ICC ก็คือ มารี-โรรองซ์ โจเซลิน

ลัสแซก รัฐมนตรีวัฒนธรรมและการสื่อสารของ
เฮติ คณะกรรมการชุดนี้ตั้งขึ้นเพื่อประสานการ
ริเริ่มต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเฮติและ
เพื่อระดมทรัพยากรที่จำเป็น เมื่อเดือนกรกฎาคม
คณะกรรมการจัดประชุมเพื่อร่าง “แผนปฏิบัติงาน”
ข้อเสนอแนะได้แก่ เสนอชื่อเมืองหลวงคือ
ปอร์โตแปรงซ์และเมืองฌาคแมลให้ขึ้นทะเบียน
ในบัญชีมรดกโลก ซึ่งชี้ชัดถึงความรู้สึกอันประหลาด
ยิ่งยวดของมรดกวัฒนธรรมที่ไม่อาจจับต้องได้
จัดให้มีการปกป้องเอกสาร หนังสือ และวัตถุเชิง
วัฒนธรรมอื่นๆ อันเป็นฝีมือมนุษย์ ตลอดจน
รวบรวมข้อมูลและพัฒนาเทคนิควิธีการเพื่อ
ส่งเสริมความแข็งแกร่งด้านวัฒนธรรม

เพื่อยืนยันการส่งเสริมข้อเสนอของ ICC
ดิฉันจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการผู้บริจาคตานา

ตัวเร่งสำหรับศักราชใหม่

อมาตุ อัมปาเต นักเขียนและนักชาติพันธุ์วิทยาชาวมาลีผู้โดดเด่นเชื่อว่า ประเทศชาติ
ซึ่งไร้กวี นักเล่าเรื่อง นักดนตรี จิตรกร นักร้อง และศิลปิน ต้องเหินห่างตายแน่แน่นอน

เฮติจะไม่ตายแน่ๆ เพราะจิตรกรที่นั่นเริ่มวาดภาพกันอีก กวีที่นั่นเริ่มรังสรรค์งาน นักร้องก็
แต่งเพลง นักเขียนก็เขียนงาน และเรื่องราวก็เริ่มถูกเล่าขานเผยแพร่ออกไปอย่างรวดเร็วภายหลัง
หายนภัยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010

เราถูกเขี่ยวนให้หลงลืมไปว่านักจินตนาการและสร้างโลกที่น่าพิศวงดังที่เราปฏิบัติ
ยิ่งว่าต้องทำอะไร แต่หลังภัยแผ่นดินไหวเราก็เปลี่ยนไป บัดนี้กระดานเปล่าคือตัวเร่งสำหรับ
ศักราชใหม่ มันส่งเสริมการรื้อฟื้นทัศนคติที่มุ่งสร้างอนาคตอันเป็นรูปธรรมโดยใช้
จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเราเข้าช่วย ซึ่งแน่นอนว่าได้รับแรงหนุนส่งด้วย
การเชื่อมโยงกับความเดือดร้อนลำบากอย่างไม่ขาดตอน

มิมิ บาร์โทเลมี นักเล่าเรื่องชาวเฮติ
ยูเนสโก, 24 มีนาคม 2010

© Lindsay Stark

ประเทศซึ่งจะนัดประชุมราวต้นปี 2011 เพื่อพิจารณาโครงการแรกๆ ที่นำเสนอ

กระทั่งบัดนี้ ยูเนสโกได้ใช้งบราว 450,000 ดอลลาร์จากงบประมาณปกติไปในการดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเฮติ รวมทั้งโครงการคุ้มครองอุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติทางตอนเหนือของเกาะซึ่งมีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์ต่อประเทศ แหล่งมรดกโลกแห่งนี้ประกอบด้วยป้อมปราการ ราชวังของซัง ซูชิ และอาคารรามิเยร์ ซึ่งสร้างไว้เมื่อต้นศตวรรษที่ 19 เมื่อครั้งที่สาธารณรัฐคนผิวดำแห่งแรกนี้ได้ประกาศเอกราช

อันที่จริงแล้วความตื่นตัวของสาธารณชนและการเข้าถึงข้อมูลนับเป็นเรื่องที่ยูเนสโกกังวลมากที่สุด โดยทางองค์กรได้ให้ความช่วยเหลือฉุกเฉินเพื่อปกป้องมรดกด้านเอกสารของเฮติซึ่งเสี่ยงต่อความเสียหายไปแล้ว

เงินบริจาคเริ่มหลังไหลเข้ามาแล้ว อาทิ จากสถาบันพุทธศาสนาในสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อสนับสนุนการละครในค่ายผู้ประสบภัยในกรุงปอร์ตอแปรงซ์ ดิฉันให้ความสำคัญต่อโครงการนี้อย่างยิ่ง เพราะแรงขับจากอารมณ์ภายในที่ละครถ่ายทอดออกมาช่วยหว่านเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความหวังได้แม้กระทั่งในผืนดินที่แสนกันดาร (ดูกรอบในหน้า 8)

และเนื่องจากเชื่อว่าวัฒนธรรมยังทำหน้าที่เสมือนตัวเร่งและตัวขับเคลื่อนความเจริญงอกงามในสังคม ดิฉันจึงคิดว่าการพัฒนาไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากสิ่งนี้ สุดท้ายวัฒนธรรมก็จะแทรกผ่าน “วงจรภายใน” ของเศรษฐกิจและการเงิน - ความจริงข้อนี้เริ่มเป็นที่ยอมรับกันแล้ว พิสูจน์ได้จากกรณีที่มันถูกระบุไว้ในโครงการร่วมประเมินความจำเป็นหลังภัยพิบัติ ซึ่งจัดทำในกรุงปอร์ตอแปรงซ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์

‘โปโต มิตองส์’ แห่งอนาคต

ทันทีหลังเหตุแผ่นดินไหวยูเนสโกได้รับจัดหาภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อร่างแผนที่ประเมินความเสี่ยงโดยละเอียดสำหรับมรดกวัฒนธรรมของเฮติ โครงการซึ่งร่วมมือกับองค์การอวกาศยุโรปนี้คือหนึ่งในหลายโครงการที่ริเริ่มใช้วิทยาศาสตร์เข้าช่วย เห็นได้ชัดว่าปัญหาเร่งด่วนประการแรกสุดก็คือเรื่องน้ำ ตั้งแต่เดือนมกราคมปีที่แล้วโครงการศึกษาแหล่งน้ำสากล (IHP) ของยูเนสโกได้เริ่มร่างแผนปฏิบัติการเพื่อบริหารทรัพยากรน้ำของเฮติ ในระยะยาวกว่านั้นเราได้วางเป้าหมายจะสร้างสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฮติสำหรับการป้องกันภัยธรรมชาติ ซึ่งจะประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ คิดค้นและสนับสนุนแผนปฏิบัติเพื่อบรรเทาความรุนแรง ตลอดจนให้การศึกษาระดับป้องกันภัยพิบัติพร้อมกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปตื่นตัว

อันที่จริงแล้วความตื่นตัวของสาธารณชนและการเข้าถึงข้อมูลนับเป็นเรื่องที่ยูเนสโกกังวลมากที่สุด โดยทางองค์กรได้ให้ความช่วยเหลือฉุกเฉินเพื่อปกป้องมรดกด้านเอกสารของเฮติซึ่งเสี่ยงต่อความเสียหายไปแล้ว นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งหน่วยสื่อผสมเคลื่อนที่เพื่อช่วยผู้ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะเยาวชนให้รู้จักใช้เครื่องมือใหม่ๆ สำหรับการติดต่อสื่อสาร ดิฉันรู้สึกว่าการริเริ่มนี้จะส่งผลด้านบวกไม่เฉพาะในแง่การเข้าถึงข้อมูลเท่านั้น แต่รวมทั้งแง่การรวมตัวทางสังคมภายในค่ายพักผู้ประสบภัยด้วย

นอกจากนี้ยังมีงานด้านสังคมศาสตร์อีกมหาศาลที่รอเราอยู่ ซึ่งที่ควบคู่ไปกับการศึกษาวัฒนธรรม ธรรมชาติศึกษา และการสื่อสารก็คือเสาหลัก (ภาษาครีโอลอันไพเราะใช้คำว่า ‘โปโต มิตองส์’) แห่งการฟื้นฟูบูรณะเฮติขึ้นใหม่ โครงสร้างทั้งหมดของสังคมเฮติต้องถูกถักทอเข้าด้วยกันอีกครั้งหากจะให้ประเทศบนเกาะแห่งนี้เกิดใหม่ และประวัติศาสตร์ของประเทศหนึ่งก็

มิได้ถูกเขียนบน ‘กระดานเปล่า’ อันน่าสนเท่ห์
ของอดีต มันถูกเขียนไว้ในความต่อเนื่องแห่งสุขุม
เสียงและโทสรวมทั้งความสำเร็จและภูมิปัญญา
ด้วยเหตุนี้ เมื่อวันที่ 24 มีนาคมดิฉันจึงได้จัด
เวทีเสวนาขึ้นที่เฮติ โดยเชื้อเชิญนักเขียน นักข่าว
ผู้กำหนดนโยบาย และผู้เชี่ยวชาญนานาชาติเข้าร่วม
ภายใต้การสนับสนุนของยูเนสโก ผู้คนเหล่านี้

ได้แลกเปลี่ยนความเห็นถึงเส้นทางที่เฮติควร
ดำเนินไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนยูเนสโก ภูมิใจฉบับ
พิเศษนี้คือภาพสะท้อนการแลกเปลี่ยนในเวทีครั้ง
นั้น และแสดงถึงบทบาทสำคัญของวัฒนธรรม
และการศึกษาในการฟื้นฟูประเทศขึ้นใหม่

๒๕๖๕๙๙

อิรินา โบโกวา : เขียน

การหัวเราะเต็มทีหล่อเลี้ยงใจคนได้เป็นเดือน ๆ

โครงการการละครซึ่งยูเนสโกสนับสนุนคณะละครเร่โซวีของเฮติ มุ่งที่จะมอบช่วงยามแห่งความสุขและความบันเทิงให้แก่
ผู้ประสบภัยซึ่งไร้ที่พำนักในกรุงปอร์โตแปรงซ์ และช่วยบรรเทาความหวาดกลัวของคนเหล่านี้ภายหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวเมื่อวันที่
12 มกราคม 2010 ซึ่งทำให้คนจำนวนมากสิ้นเนื้อประดาตัว โซวีจัดแสดงละครเรื่อง “ซอมบี้ ลากอ” เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 11
เมษายน ในค่ายอาคารซึ่งมีผู้ประสบภัยอาศัยทำนถอยู่ประมาณ 20,000 คนตามเส้นทางชั่วคราวและเพิงพักบนถนนเดลมาส์อันเป็น
ถนนสายหลักในปอร์โตแปรงซ์

ฌอง โจเซฟ นักแสดงสมัครเล่นรายหนึ่งของโซวีซึ่งเป็นครูสอนปรัชญาที่โรงเรียนมัธยมปลายในเมืองหลวงแห่งนี้กล่าวว่า
“เป้าหมายของการแสดงละครเรื่องนี้คือให้ประสบการณ์เชิงบำบัดสำหรับผู้ประสบภัยแผ่นดินไหว โดยเฉพาะบรรดาเยาวชน
ถ้าเราต้องการช่วยเหลือผู้รอดชีวิต แค่อัดอาหารให้คงไม่พอ เพราะสุขภาพจิตก็สำคัญพอๆ กับสุขภาพกาย พวกเรานักแสดงต้อง
ช่วยเหลือผู้ที่หดหู่สิ้นหวังเหล่านี้ พยายามฟื้นคืนความหวังของพวกเขาขึ้นมาให้ได้ ความทรงจำด้านบวก การหัวเราะเต็มที
สามารถหล่อเลี้ยงจิตใจคนได้เป็นเดือน ๆ”

โซวีตั้งขึ้นเมื่อปี 2004 เป็นคณะละครเร่ซึ่งมีนักแสดง 14 คนกับนักดนตรีอีก 3 คน ละครเรื่อง “ซอมบี้ ลากอ” ก่อให้เกิด
แรงสะท้อนผ่านต้นฉบับที่เขียนโดย ฟรังเคเตียงนั นักประพันธ์ชาวเฮติซึ่งได้รับการเสนอชื่อเป็นศิลปินเพื่อสันติภาพของยูเนสโก
เมื่อเดือนมีนาคม 2010 ตัวละครบนเวทีประกอบด้วยบารอนชาเมอดิผู้เป็นหมอยศศักดิ์สิทธิ์ของคนตาย กับซอมบี้ทาสซึ่งเป็นผีดิบ

เวลานี้คณะละครดังกล่าวได้รับเสียงเรียกร้องต้องการมากและยูเนสโกก็วางแผนจะให้ทุนอุดหนุนการจัดแสดงในค่ายพักอีกอื่น ๆ
สำหรับผู้ประสบภัยต่อไป

“ซอมบี้ ลากอ” ค่าย
อาคาร, 11 เมษายน
2010 ▶

© Teeluck Bhuwane

ภาพ : ศิลปะบนหินที่หอศิลป์อันแบงแบง ในอุทยานแห่งชาติคาคาดู (ประเทศออสเตรเลีย) ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกเมื่อปี ค.ศ. 1981 ศิลปะหินคาคาดูนี้มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 40,000 ปี

© Our Place the World Heritage collection

เป็นหนึ่งในเดียว กับเฮติ

บุษนาฏ แตรประเสริฐศรี : 117

© Jane Therese

“เมื่อสูญแหล่งอาศัยแห่งหนึ่ง คลังความทรงจำ
ชุดหนึ่งก็พลอยสิ้นสูญไปด้วย” คือคำกล่าว
ของโวลเล โซคินยา นักเขียนรางวัลโนเบล
สาขาวรรณกรรม เขาเรียกร้องให้รื้อฟื้นจิต
วิญญาณของเฮติ ประเทศซึ่งตกเป็นเหยื่อ
ความขัดแย้งทางการเมืองและเหยื่อของพลัง
ธรรมชาติที่ไม่รับรู้สิ่งใด

© UNESCO/Fernando Brugman

รูปหล่อที่โคนพียงของ
ตุสแซงต์ ลูแวร์ตูร์ วีรบุรุษ
ของการปฏิวัติเฮติ
หน้าทำเนียบประธานาธิบดี
ในกรุงปอร์โตแปรงซ์ ◀

หากจะมีสักเกาะหนึ่งซึ่งถูกชะตากำหนดให้
ลงเอยด้วยความพินาศก็คงเป็นเกาะที่เคยรู้จักกันใน
นาม ฮิสปานิโอลา ซึ่งซีกตะวันตกได้ชื่อว่าเฮติ
ดินแดนแห่งความขัดแย้งลึกซึ้งที่สื่อสัญลักษณ์ในทันที
ถึงแรงบันดาลใจสุดเลิศหรูของจิตวิญญาณมนุษย์ -
คือเสรีภาพ - กับปฏิปักษ์ตลอดกาลของมัน คือการ
กดขี่ แม้แต่จิตใจของแอฟริกาที่ค้าจุนผู้คนในทวีปนี้
ให้ผ่านการลดทอนความเป็นมนุษย์มาแล้วหลายชั่ว
อายุคนก็ได้พ้นจากการชักจูงแบบกดขี่ ลัทธิดู
กลายเป็นส่วนหนึ่งแห่งโฉมหน้าด้านลบของชนบ
ความเชื่อพื้นบ้าน แปรสภาพเป็นตัวแทนของความ
งมงายและความเกรงขามทางการเมืองซึ่งครอบคลุม
ประเทศชาติในการปราบปรามอันเลวร้ายไม่โปร่งใส
อันเป็นที่ถูกใจของศิลปะภาพยนตร์ บัดนี้คงปรากฏ
แล้วว่าพลังลึกลับแห่งธรรมชาติซึ่งถูกล่วงละเมิด
อย่างมหันต์กลับเล่นบทโหดโดยร่วมในวงวนแห่งการ
แก้แค้น ทั้งให้ผู้คนเนิ่นอยู่ในสภาพที่ปลุกภาพลักษณ์
อันน่าสะพรึงกลัวอย่างแท้จริง - นั่นคือยิปิเบ หรือ

**หากมรดกวัฒนธรรม
มิใช่เพียงอนุสรณ์
เท่านั้น บนผืนดินซึ่ง
เมล็ดพันธุ์ทั้งการกดขี่
และการต่อต้านถูก
หว่านไว้ แผ่นดินซึ่ง
ชุ่มโชกด้วยเลือดของ
ทั้งผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่
ก็เป็นส่วนหนึ่งใน
เรื่องเล่าของผู้คน**

ซากที่ยังเป็น ทั้งหลายนี้ล้วนปวดร้าวเหลือเกิน
กระบวนการชุบชีวิตคือไปอย่างยากเย็น

กาซิดแอฟริกันที่คุ้นหูกล่าวไว้ว่า ‘หนังสือหาย
สักเล่มก็หาแทนได้แต่ถ้าผู้เฒ่าในหมู่บ้านตายก็
เท่ากับเสียไปหมดทั้งห้องสมุด’ สังคมที่ดื่มด่ำใน
ประเพณีซึ่งอาศัยนักเล่าขานและผู้รักษามรดก
วัฒนธรรมทางมุขปาฐะอื่นๆ อาจให้อภัยต่ออดีตจน
อันเกินใจนี้ แต่ถึงกระนั้นคำกล่าวนี้ก็ตั้งอยู่บน
ความจริง ผู้เฒ่าผู้แก่ในเฮติล้มตาย ผู้เยาว์ก็เช่นกัน
ถิ่นฐานบ้านเรือนก็เช่นกัน ขอบเขตความเสียหาย
สะทึงใจให้นึกถึงกาซิดแอฟริกันหลายบทที่สอนว่า
เมื่อสิ้นแหล่งอาศัยแห่งหนึ่งคลังความทรงจำชุดหนึ่ง
ก็สูญสิ้นไปกับมันด้วย แต่ความสูญเสียเช่นนี้คือ
ความสูญเสียของโลกไม่ใช่เฉพาะแต่ของดินแดนที่
พินาศเสียหายเท่านั้น

เฮติไม่ได้สูญเสียเพียงห้องสมุดที่เป็นวัตถุ
เท่านั้น! ทั้งห้องสมุดต่างๆ และบันทึกโครงสร้างทาง
วัตถุรวมทั้งเอกสารสำคัญอันหาค่ามิได้ซึ่งปกป้อง
ประวัติศาสตร์ของผู้คนได้ทั้งหลายกลายเป็นเศษ
ซากสุกก็จริง หากนอกเหนือจากสิ่งเหล่านี้แล้วยัง
รวมถึงจุดและตำแหน่งสำคัญ อันเป็นที่เคารพ
สักการะ ร่องรอยเก่าแก่ของเทือกเขาเหล่ากอบน
บนที่คุ้นเคย พื้นที่ซึ่งใช้ร่วมกัน อาทิ ลานจัตุรัสที่
เป็นตลาด ชุมไม้ ต้นไม้ใหญ่แสนเก่าแก่ซึ่งเคยให้
ร่มเงาสร้างเสริมชุมชนขึ้นใหม่ขณะที่นักเล่าเรื่อง
เล่าขานถึงเรื่องบรรพบุรุษของผู้คนและความเป็นมาของ
สังคม ซึ่งความรู้เรื่องอัตลักษณ์ได้ส่งผ่านจากผู้เฒ่า
ไปฝังอยู่ในตัวผู้เยาว์ เหล่านี้คือเส้นใยที่เห็นชัดใน
เนื้อผ้าของความต่อเนื่องแห่งเผ่าพันธุ์ของเราโดย
ผู้คนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง สำหรับเฮติเส้นใยมากมาย
ดังกล่าวถูกกลบกลืนอยู่ในกระเพาะอันไม่รู้จักอ้อม
ของธรรมชาติ แม้แต่ทางดินปุใหม่ที่กระตุ้นให้นึกถึง
อดีตกาล เครื่องรำลึกและอนุสรณ์ของใบหน้าแห่ง
ประวัติศาสตร์ทั้งฝ่ายที่มีชัยและฝ่ายศัตรูก็ไม่เว้น
หากมรดกวัฒนธรรมมิใช่เพียงอนุสรณ์เท่านั้น บน
ผืนดินซึ่งเมล็ดพันธุ์ทั้งการกดขี่และการต่อต้านถูก
หว่านไว้ แผ่นดินซึ่งชุ่มโชกด้วยเลือดของทั้งผู้กดขี่
และผู้ถูกกดขี่ก็เป็นส่วนหนึ่งในเรื่องเล่าของผู้คน

ล้วนเป็นเนื้อความที่จับใจ เป็นหมายเหตุและแถบบันทึกที่เรียงร้อยด้วยความชีวิตประจำวันของผู้คน แม้กระทั่งขณะที่พวกเขาดำเนินกิจกรรมสุดแสนธรรมดาสามัญของตน สิ่งเหล่านี้ถูกบดขยี้จนย่อยยับเป็นกองเศษซากที่ไม่อาจจดจำ ทำให้การสมาคมร่วมกันของพวกเขาสูญหายไป รถปราบดินประสานเสียงกับถ้อยคำสุดท้าย พื้นที่โล่งว่างของตำนานกลายเป็นหนึ่งเดียวกับมูลดิน เป็นมรดกที่ภัยพิบัติซึ่งไม่รับรู้สิ่งใดมอบให้

เหล่าแพทย์พยาบาลจากทั่วโลกเร่งมือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต รื้อฟื้นสภาพโรงพยาบาลและคลินิกต่าง ๆ ลำเลียงเวชภัณฑ์และอาหารมาช่วยเหลือ บรรดานักเขียน ศิลปิน และปัญญาชนก็ต้องร่วมมือช่วยกันฟื้นฟูด้านสติปัญญา

บ่อยเพียงใดที่โลกแห่งตัวอักษรจะได้รับความสะเทือนใจโดยไม่เกี่ยวข้องชาติไปกับการเฉลิมฉลองชัยชนะของฝ่ายต่อต้านชาวเอติภายใต้การนำของนายพลเดอชาลีนส์¹ เหนือกองกำลังซึ่งโนโปเลียน โบนาปาร์ต มีบัญชาให้ตกผู้คนลงเป็นทาสอีกครั้งด้วยจิตใจหมกมุ่นหวังความยิ่งใหญ่! เอติได้พิสูจน์และนึกคำอวดอ้างของยุโรปในฐานะแหล่งบ่มเพาะยุคแสงสว่างทางปัญญา อย่างไรก็ตามที่เหนือกว่าการสู้รบด้วยอาวุธคือเอติได้พิสูจน์ถึงการปรากฏของอำนาจสูงสุดแห่งประชาชนอันบังเกิดผลเป็นการก่อตั้งสาธารณรัฐคนนิวดำที่เป็นเอกราชแห่งแรกของโลก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เหล่ากวีและศิลปินด้านการละครได้สรรเสริญบรรดาวีรบุรุษ - อย่าง **ตุสแซงต์ ลูแวร์ตูร์**² ไว้อย่างเลิกลอยเป็นอมตะทั้งในรูปประติมากรรม ภาพวาด ภาพผนัง และม่านประดับจากมือนักวาด ช่างทอ และนักแกะสลักที่มีใจซาบซึ้ง คนเหล่านี้มีตั้งแต่ศิลปินมากฝีมือในแคลลอร์โอ้อ่าไปจนถึงนักวาดข้างถนนที่ *ไม่ประสีประสา* ตลอดจนจากอาร์เล็มไปถึงแอฟริกาใต้! แต่รูปและภาพเหล่านี้คือสิ่งซึ่งหลงเหลือจากกาลเวลา วันนี้เราเผชิญหน้ากับความต้องการของสิ่งที่อยู่รอดมาถึงปัจจุบันกาล สิ่งซึ่งสืบทอดโดยตรงจากประวัติศาสตร์อันน่าภาคภูมิใจนั้น สิ่งซึ่งรวบรวมความสำเร็จที่ได้มา

ให้ดำรงอยู่และแรงดลใจแห่งความคิดสร้างสรรค์ของเรา

บัดนี้ภารกิจของพวกเขาก็คือของเรา ความปวดร้าวของพวกเขาคือของเรา ความหวังในการอยู่รอดของพวกเขาคือของเรา ถ้าเราทำให้พวกเขามืดหวังเราปฏิเสธพวกเขาเราเข้าข้างชัยชนะของธรรมชาติอันมืดบอดยิ่งกว่าการปรับตัวและสติปัญญาของมนุษย์ นั่นก็เท่ากับเราทำให้ตัวเองมืดหวังด้วย เราเป็นเจ้าของเชื้อชะตากรรมได้ก็ต่อเมื่อเราโบกไม้กายสิทธิ์แห่งความศรัทธาในอนาคตขับไล่กลิ่นเสาะแห่งมรณะและความปวดร้าวให้มลายหายไป พรหมจุมพิตแห่งชีวิตบนใบหน้าเด็กกำพร้า ผู้เจ็บไข้ และผู้ทุกข์โศกจากความสูญเสีย

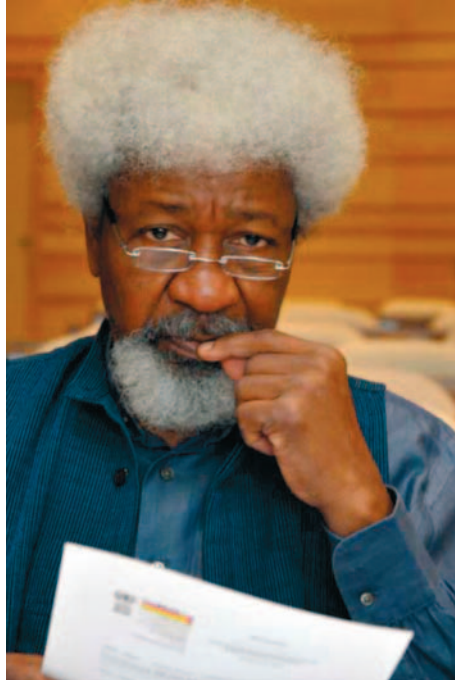
เอติเหวี่ยงร่างแหแห่งการปลุกเร้าประวัติศาสตร์ที่แสนจะใหญ่โตเกินกว่าขนาดของประเทศ เป็นทั้งความปรารถนาและการเตือนไปพร้อมๆ กัน เอติแสดงทั้งความรุ่งโรจน์และโศกนาฏกรรมของชนนิวดำให้ปรากฏ หากก็ไม่เคยเลยที่พลเมืองของประเทศนี้จะต้องเผชิญกับความท้าทายและโอกาสอันมากมายเช่นนี้ เอติคงอยู่เหนือความเป็นสัญลักษณ์และสถานะของยุคสมัยตน เป็นแหล่งทดสอบชะตากรรมมนุษย์ในการต่อสู้ไม่สิ้นสุดระหว่างการครอบงำกับเสรีภาพ ระหว่างอำนาจกับอิสรภาพ เอติคือบทเรียนไม่เฉพาะสำหรับโลกแอฟริกันเท่านั้น แต่เป็นบทเรียนสำหรับมนุษยชาติทั้งมวลตั้งนั้นธรรมชาติจึงแยงฤทธิ์บันดาลภัยโหดร้ายชนิดแทบไม่อาจแก้ไขได้ ซึ่งแรกสุดเกิดกับชาวแอฟริกันทั่วทุกหนแห่งแต่ก็ขยายวงกว้างไปสู่ชุมชนทั่วโลกไม่ว่าแห่งใดซึ่งเห็นค่าของอิสรภาพ และเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ มรดกวัฒนธรรม และความทรงจำคือโยงโยงที่สอดประสานรวมเป็นการดำรงอยู่ร่วมกัน

ดังนั้นเอติจึงไม่อาจได้รับอนุญาตให้ดับสูญเฉื่อยชา หรือเสื่อมทรมลง บางครั้งโอกาสก็ต้องแลกด้วยราคาแสนแพง ซึ่งเอติเองก็ได้จ่ายไปหลายเท่าทบาทแล้วในภัยพิบัติเพียงชั่ววูบเดียว! บัดนี้ ถึงเวลาที่จอร์แดนโอกาสนั้นก็กลับมาตอบแทนและสงเคราะห์ให้พลเมืองผู้มีวิสัยทัศน์ได้รังสรรค์สังคมเอติขึ้นใหม่ทั้งในด้านศีลธรรม สังคม และสติปัญญา

หลายสิ่งได้ดำเนินการไปแล้วมากมายซึ่งเราต้องการความเห็นใจของเพื่อนมนุษย์ทั่วโลก แต่เราจะเห็นใจไม่ได้เราไม่ทราบแน่ชัดว่ามีผู้คนชาวเซดอีกมากแค่ไหนที่แม้กระทั่งเวลานี้ก็ยังต้องแข่งขันไร้ทิศทางที่เขยื้อนร่นหาอาหารประทังชีวิต ขดตัวอยู่ใต้ที่หลังพิงซึ่งสร้างหยาบๆ มารดาที่โอบอุ้มทารกซึ่งเหมือนอนาคตไว้ในอ้อมแขนด้วยสภาพอดอยากซึ่งขีมนัยน์ตาพิศวงเบิกกว้างในอาการวิงวอนอย่างไร้สัมเสียดต่อผู้ที่ตนแลไม่เห็นซึ่งอาจเมตตาสงเคราะห์ขณะที่เหล่าแพทย์พยาบาลจากทั่วโลกเร่งมือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต รื้อฟื้นในสภาพโรงพยาบาลและคลินิกต่างๆ ลำเลียงเวชภัณฑ์และอาหารมาช่วยเหลือ บรรดานักเขียน ศิลปิน และปัญญาชนก็ต้องร่วมมือช่วยกันฟื้นฟูด้านสติปัญญา ต้องรวบรวมหนังสือเข้าห้องสมุด จัดแสดงภาพเขียน และซ่อมสร้างโรงเรียนให้กลับใช้งานได้อีกครั้ง นักเขียนช่วยได้ด้วยการบริจาคหนังสือของตนและหนังสืออื่นๆ จิตรกรสละผืนผ้าใบวาดภาพ สถาปนิกอุทิศทักษะความสามารถของตัว และครูอาจารย์ก็ช่วยเหลือด้านการอบรมสั่งสอนทุกรูปแบบ เป็นที่กระจ่างชัดว่าเซดจะไม่มีวันไข้เกาะแห่งเดิมที่เราเคยรู้จักอีกแล้ว และปอร์โตแปรงซก็จะไม่โยกถิ่นسابเน่าจางๆ จากอดีตอันยากแค้นออกมาอีก แต่ถึงกระนั้นเราก็สามารถสร้างสภาพสังคมแบบใหม่ที่เปี่ยมพลังขึ้นจากซากหักพังของมันได้ อันจะกลายเป็นดวงประทีปแห่งความร่วมมือร่วมใจของสากลโลก เป็นเครื่องยืนยันถึงน้ำใจมนุษย์ เป็นด่านหน้าของทวีปมารดาซึ่งบุตรที่ถูกกลบฝังไปได้ปิดเปลือกความน่าอัศจรรย์ที่เคยตกเป็นทาส และแปรสภาพรั้วซึ่งเคยใช้กักขังแรงงานให้กลายเป็นป้อมค่ายแห่งการไม่ยอมจำนนและวิสัยทัศน์แห่งอิสราภาพ

๒๕ Couñfer =

โวเล โขคินยา : เขียน

© UNESCO/Michel Ravassard

โวเล โขคินยา (ชาวไนจีเรีย) ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมประจำปี 1986 ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการชั้นสูงว่าด้วยสันติภาพและการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งอีริกา โบโกวา ผู้อำนวยการใหญ่นูเนสโกตั้งขึ้นในปี 2010

นักเขียนวรรณกรรมและบทละครผู้นี้ได้ก่อตั้งคณะละครไว 2 คณะ ได้แก่คณะ 1960 มาร์กส์ และคณะละครโอริซัน

ปัจจุบันเขาเป็นศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์แห่งมหาวิทยาลัยโอบาเฟมิ อะโวลโไว, สมาชิกกิตติมศักดิ์ของสถาบันแบล็คเมทาเทนของมหาวิทยาลัยเนวาดา (สหรัฐอเมริกา) และเป็นอาจารย์สอนประจำที่มหาวิทยาลัยโลโยลา แมรีเมานต์ ในนครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย.

¹ฌอง-ฌาคส์ เดสซาลินส์ (1758-1806) เป็นผู้นำการปฏิวัติของเฮติ ต่อมาเป็นจักรพรรดิเฮติองค์แรก (1804-1806) มีนามว่าฌาคส์ที่ 1

²ดูสแซงต์ ลูแวร์ตูร์ (1743-1803) บุคคลที่เป็นสัญลักษณ์แห่งการปฏิวัติของชาวเฮติ และเป็นผู้นำราชการแห่งคององก์ (ชื่อเดิมของเฮติ)

ตัวแสดงในงานคาร์นิวัลที่เมืองมาค เป็นสัญลักษณ์
สื่อถึงอิสรภาพจากความเป็นทาส

ปั้นปูน การถูกคว่ำบาตรจากมหาอำนาจที่
ไม่ยอมรับการปลดปล่อยตนเองเป็นอิสระ
ของประเทศเล็กจิ๋วแห่งนี้ ทำให้เฮติตกอยู่ใต้
ระบอบทรราชย์ซึ่งตั้งอยู่บนการกีดกันอำนาจ
ของประชาชนที่จมอยู่ในสภาพอดอยาก
ขาดแคลนและสิ้นหวังสุดขีด

เหล่าประเทศมหาอำนาจใช้ท่าทีที่แข็งกร้าว
ต่อเฮติ ไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศสซึ่งถอนแหล่ง
เงินทุนล้ำค่าออกจากประเทศเกิดใหม่แห่งนี้
หรือช่วงเวลา 19 ปีที่อเมริกาเคยเข้ายึดครอง
เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อีกทั้งการตกเป็น
ทาสอย่างยาวนานมีดมนก็ได้ทิ้งรอยแผลที่ยัง
ลึกไว้กับชีวิตชาวเฮติทั้งด้านสังคมและ
เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์แบบนาย-ทาสและ
รอยร้าวลึกระหว่างชาว bô lan mè (พวกที่
อาศัยแถบชายฝั่งทะเล) กับ gwo soulyé
(พวกชาวไร่ชาวนา) เป็นตัวอย่างของความ
แตกแยกที่ยังดำรงอยู่แม้จะสิ้นสุดยุคทาส
แล้ว และกว่า 200 ปีที่เป็นเอกราชมาความ
แตกแยกดังกล่าวก็ยังบ่อนทำลายโครงสร้าง
สังคมเฮติ

© Leah Gordon : www.leahgordon.co.uk

ความรับผิดชอบ : ตัวเชื่อมระหว่างเสรีภาพกับ ความเป็นหนึ่งเดียว

นับตั้งแต่เฮติได้รับเอกราชในปี
ค.ศ.1804 ประวัติศาสตร์ของ
ประเทศนี้จารึกไว้ด้วยเหตุการณ์
ร้ายแรงมาตลอด ส่งผลให้การกิจ
การสร้างอิสรภาพกลายเป็นเรื่อง
ยุ่งยากซับซ้อน ทศนคติแบบ
ไม่รับผิดชอบของบรรดามหาอำนาจ
และผู้นำทางการเมือง
ภายในประเทศทำให้ประเทศนี้ถึง
ทางตัน ทางออกเพียงอย่างเดียวก็
คือการกระทำอย่างรับผิดชอบและ
ความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
ในระดับโลก

อรรถาธิบาย : ฌ็อง-ฌัก
บุนนาญ นามประเสริฐศรี : อรรจ/ก๊อว

**“ถูกโจมตี ถูกคว่ำบาตร ถูกหมายปอง
จำนวนต่อการทูตแบบบังคับด้วยกำลังอาวุธ
แตกแยกเป็นฝักฝ่าย ถูกทหารปกครอง และ
บอบช้ำ”** นั่นคือภาพลักษณ์ที่ตั้งเตลเบลเลการ์ด์
นักประวัติศาสตร์และนักการทูตชาวเฮติ
บรรยายถึงประเทศของตน พร้อมเสริมว่า
“เอกราชของเฮติในสภาพที่ถูกคุกคามไม่สิ้นสุด
ตลอดประวัติศาสตร์อันโกลาหลวุ่นวายนั้น
ยังถือเป็นบางสิ่งที่เสมือนปาฏิหาริย์”

อันที่จริงสาธารณรัฐแห่งแรกของคนผิวดำ
แห่งนี้ได้เผชิญแรงกดดันมหาศาลทั้งจากภายใน
และภายนอก ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งวิถีทางอัน

ที่ว่าคนเราจะหนีพ้นความเป็นทาสได้แท้
จริงอย่างไรกัน! ทันที้ที่ความสำราญใจใน
อิสรภาพจืดจางไป คนเราจะสร้างเสรีภาพ
ขึ้นได้อย่างไร? เพราะเสรีภาพต้องมีแก่นสาร
เพื่อที่ “การทดลองใช้เสรีภาพจะได้ไม่กลายเป็น
เรื่องเหลวไหล” ดังที่กอร์เนลิอุส กาสโตร-
อาดีส์ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเชื้อสายกรีก
เคยย้ำไว้ก่อนอธิบายเพิ่มว่า “...ซึ่งจะเกิดขึ้น
ต่อเมื่อเราไม่ทำอะไรกับอิสรภาพที่ได้มาเสีย
เลย”

ดูสแซงต์ ลูแวลีตู ผู้นำคนสำคัญ รวมทั้ง
คนอื่นๆ ผู้ร่วมสานต่อภารกิจสร้างสาธารณรัฐ
เฮติอาจชนะการต่อสู้เบื้องต้นเพื่อลัทธิมนุษยนิยม
แต่ก็ดูเหมือนพวกเขาล้มเหลวเมื่อมาถึงเรื่อง
การใช้กฎบัตรสังคมแบบใหม่

อิสรภาพ

หลังเป็นเอกราชเพียงไม่นานความสัมพันธ์

ดั้งเดิมแบบนาย-ทาสที่ถูกสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง กลุ่มนายพลที่เป็นอดีตเกษตรกรเข้าแทนที่เจ้าอาณานิคมเดิม อดีตทาสถูกบังคับใช้แรงงานและกักให้ทำงานในไร่ขนาดใหญ่ ยังคงอยู่ในสภาพ enou logou คือไม่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีสิทธิแสดงเจตจำนงหรือริเริ่มสร้างสรรค์ การหลบหนีจากความเป็นทาสที่ครั้งหนึ่งเคยยกย่องกันโดยถือเป็นการต่อต้านการกดขี่ของระบบทาสตั้งแต่เริ่มใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก (ค.ศ. 1801) กลับถูกมองเป็นพฤติกรรมเร่ร่อน จรจัดรูปแบบหนึ่งซึ่งมีบทลงโทษรุนแรง ลัทธิทหารที่หนุนการเกษตรขนาดใหญ่ (caporalisme sgraire) ครองอำนาจยาวจนถึงปี 1904 หรือนานถึง 100 ปีหลังเสดเป็นเอกราช ! บรรดาชาวไร่ซึ่งเคยต่อสู้เรียกร้องอิสรภาพถูกกีดกันจากเวทีอภิปรายสำคัญๆ ว่าด้วยวิธีการหลุดพ้นจากอดีตสมัยเป็นอาณานิคม

เป็นเรื่องง่ายที่จะเข้าใจว่าโครงสร้างความสัมพันธ์แบบนาย - ทาสเช่นนี้ทำให้น่ากฎหมายมาใช้สร้างเสรีภาพได้ยากแค่ไหน เมื่อคำนึงถึงว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดูตกถิ่นจิตวิญญาณแบบชาวแคริบเบียนและทำลายโครงสร้างครอบครัวไปมากเพียงใด อันที่จริงภาพลักษณ์ของพ่อค้าอย่างหนึ่งที่สถานะของเขาถูกผู้เป็นนายแย่งชิงไป ซึ่งเท่ากับสันคลอนหลักนิติธรรม กล่าวคือ ภาพน่าสะพรึงกลัวของผู้เป็นนายที่ “อยู่นั่นอกกฎหมาย” กลายเป็นสัญลักษณ์ความรุนแรงและสับสน ตรงข้ามกับภาพของพ่อซึ่งรักษากฎระเบียบ “ถ้อยคำของพ่อสอดคล้องกับกฎหมาย [...] ขณะที่ถ้อยคำของผู้เป็นนายเป็นแค่เสียงสะท้อนของตัวเอง” ฌาคส์ อังเดร นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสเขียนไว้เช่นนี้ในหนังสือ L'inceste focal; dans la famille noire antillaise (ความสัมพันธ์ทางเพศของคนร่วมสายเลือด

“สำหรับผู้ที่ยึดบทความนี้ไม่ได้เสนออะไรไปมากกว่าการใช้หลักตรรกะทบทวนและตัดสินอดีต เราอาจตอบได้ว่ามันคือเงื่อนไขจำเป็นของการเปิดไปสู่อนาคต มันไม่ใช้การเสาะหาปีศาจแห่งอดีตซึ่งบางคนอาจคิดว่าสิ้นสุดไปตลอดกาลแล้ว แต่ดังที่เอมมานูเอล เลวินาส์ นักปรัชญาฝรั่งเศสเขียนไว้ก็คือ “การรื้อฟื้นความทรงจำอย่างขุดรากถอนโคนซึ่งเมื่อกาลเวลาผ่านไปก็จะจางริ้วความตึงเครียดซึ่งพบได้ดาษดื่นอยู่เสมอระหว่างอดีตกับอนาคต และระหว่างกรณีเฉพาะกับความเป็นสากล” - บ.ธ.

ในครอบครัวชนมิดำชาวเกาะแอนดิส (1987)

เสรีภาพในระยะแรกเริ่มของเฮติจึงดำเนินไปในภาวะความรุนแรงทางจิตวิทยา และการเมืองเช่นนี้เอง แต่การหนีจากความ เป็นทาสย่อมหมายถึงการเอาชนะสภาพลักษณะเชิงลบของตัวเองและพบแสงสว่างแห่งอิสรภาพแท้จริงภายในตัวเอง ไม่ใช่ลอบแบบการครอบงำที่สืบทอดมาจากยุคไร่ขนาดใหญ่ มันหมายถึงการค้นพบความนับถือตัวเองอีกครั้ง

เมื่อปีค.ศ. 2004 เรอเน เดอเปสตร์ นักเขียนชาวเฮติ เขียนจดหมายถึงคาร์ล ฟอม บรุน เพื่อนร่วมชาติคนหนึ่งกล่าวถึงสภาวะการเป็นทาสอีกแบบหนึ่งซึ่งผู้คนยังถูกกระทำว่า ขอให้เราทำลายล้างความเป็นทาสภายในตนเองซึ่งทวิทยาแบบอนารยชนยึดเยียดใส่จิตสำนึกอันย่ำแย่ของเฮติ ของจงใช้ความอดสาหะอย่างไม่เคยมีมาก่อนหรือค้นสำนึกกับมิตรชอบกันใหม่เพื่อเผชิญความสูญเสียที่สั่งสมมาตลอดสองศตวรรษแห่งความไร้สมรรถภาพจนเรายับไปไหนไม่ได้ คล้ายกับมิดิบ

ความรับผิดชอบ

วิธีที่สังคมจัดระเบียบการเมืองและความเชื่อนั้นสามารถส่งเสริมหรือขัดขวางสำนึก

รับผิดชอบของสมาชิกก็ได้ ในด้านการเมือง ผู้นำเผด็จการทหารและผู้นำประชานิยมที่ผูกขาดอำนาจในเฮติมักทำตัวราวกับผู้ช่วยเหลือที่มีฐานะสูงส่งซึ่งเชื่อว่าตนได้รับมอบภารกิจศักดิ์สิทธิ์ และเมื่อผู้นำถูกมองเสมือนพระเจ้าที่มีตัวตนประชาชนก็ไม่มีอะไรจะพูดอีกแล้ว

ในขณะเดียวกัน ชาร์ลส์-ปีแยร์เซต์ โรแม็ง นักชาติพันธุ์วิทยาชาวเฮติที่ตั้งข้อสังเกตว่าคริสตจักรโปรเตสแตนต์สนับสนุนคำอธิบายที่ว่าความต้อพัฒนาเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ “ศาสนจักรไม่ต้องถูกตำหนิหรือที่ได้ส่งเสริมและสั่งสอนแนวคิดเรื่องชะตากรรมและเอาแต่สอนพวกที่ไม่เอาจริงแทนที่จะอบรมพวกนักบวช?” เขาเขียนไว้ดังนี้ใน Le Protestantisme dans la société haïtienne (นิกายโปรเตสแตนต์ในสังคมนเฮติ) (1986) แต่แนวคิดชื่อนี้ก็นำไปสู่พฤติกรรมแบบไม่ลงมือทำการใดๆ และทัศนคติแบบผู้สังเกตการณ์ได้แต่คอยดูสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ใช่ทัศนคติแบบวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด

แล้วยังมีลัทธิดูซึ่งสัญลักษณ์สำคัญคือพิธีรับสมาชิกใหม่ที่เรียกว่า (lavé tèt ล้างศีรษะ) พิธีกรรมนี้ประกอบด้วยการครอบ Loa ซึ่งเป็นคล้ายๆ เทพผู้ปกป้องคุ้มครองเข้าไปในศีรษะสมาชิกใหม่ โรเบ บาสตีต นักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า “นั่น

ไม่ใช่ศีรษะเท่านั้นของบุคคล แต่คือเข่าปัญญา ความไวต่อการรับรู้รวมทั้งชีวิตทางกายและจิต หรือกล่าวได้ว่ามันคือจิตใจอันเกี่ยวพันกับ วิญญาณนั่นเอง” ถ้ามีเรื่องของจิตวิญญาณ แบบทิวทัศน์เกี่ยวข้องกับตัวจริงก็อาจตั้งข้อสงสัยได้มากทีเดียวว่าใครบงการการกระทำของเขา ถ้าเกิดการกระทำผิดขึ้นใครเป็นผู้คิด?

คงเคยได้ยินชาวเฮติพูดกันบ่อยว่า Sé pa rôt mwin (นี่ไม่ใช่ความผิดของฉัน) sé pa mwin mêm

(นี่ไม่ใช่ตัวฉัน ไม่ใช่ตัวฉัน) และ sé de m' yé (ฉันเป็นสองคน) ฯลฯ ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับเสรีภาพไม่ว่า รูปแบบใดจึงกลายเป็นเรื่องที่มีนัยสัมพัทธ์ ส่วนๆ หลักการใช้คำเสียหายที่ควบคู่กับความ ยุติธรรม ถูกละเมิด เปิดโอกาสให้คนผิด ลอยนวล และเห็นได้ง่ายว่าคู่สัมพันธ์ระหว่าง ความรุนแรงกับการลอยนวลดังกล่าวแฝงฝังในจิตวิทยาของมวลชนชาวเฮติอย่างทั่วถ้วน

“การปฏิรูปจิตใจใดๆต้องมาจากการยอมรับความล้มเหลวร่วมกัน” โรเซ เปร์รา นักการศึกษาชาวเฮติเขียนไว้ดังนี้ในบทความ ชื่อ “Haiti or the trial of freedom (เฮติหรือการทดลองเสรีภาพ) (2001) *เราทั้งหมดล้วนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาบนเงื่อนไขนี้เท่านั้น เราจึงจะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาได้*”

ความเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนี้แม้ความรับผิดชอบจะเหนือกว่าเรื่องระดับบุคคล แต่มาร์ติน บูเบอร์ นักปรัชญาชาวอิสราเอลเห็นว่า ต้องเข้าใจ ด้วยว่ามนุษย์ทุกคนจะเรียกตัวเองว่า “ฉัน” ก็ต่อเมื่อติดต่อกันสัมพันธ์กับ “คุณ” เท่านั้น “ฉัน” แต่ละคนคือส่วนหนึ่งของคู่สื่อสาร ฉะนั้นคุณซึ่งรองรับโลกแห่งความสัมพันธ์ โดยนิยามแล้ว ความสัมพันธ์จึงหมายถึงการพึ่งพากันตามทัศนแบบอาเรนดต์¹ ถ้ามีสิ่งใด

เกิดขึ้นก่อนการพัฒนาการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของมนุษย์สิ่งนั้นก็คือเสรีภาพ ซึ่งเมื่อसानเข้ากับการเมืองพื้นที่สาธารณะที่ “อยู่ร่วมกัน” นี้ก็ก่อเกิดขึ้นได้จากการสื่อสารสนทนา เสรีภาพจะปฏิบัติได้จริงเฉพาะในสังคมโดยแสดงความใส่ใจต่อผู้อื่นไม่ว่าใกล้หรือไกลและใส่ใจต่อประโยชน์ของส่วนรวม

เสรีภาพกับความรับผิดชอบแยกกันไม่ได้ และแสดงออกได้เต็มที่โดยผ่านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้น ซึ่งหากไร้สิ่งนี้เราก็จะถูกลดสถานะจนกลายเป็นสิ่งที่ มอง-โคลด มิเชอ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเรียกว่า “อิตตาแบบเอกภาค” ซึ่งไร้จิตวิญญาณ โลกที่ไม่พึ่งพากันย่อมทำให้มนุษย์ถึงกาลอวสาน

นับตั้งแต่เหตุแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010 ที่ชาวเฮติต้องพินาศห้วงเวลาอันยากลำบาก คำถามหลักเรื่องความรับผิดชอบก็ถูกหยิบยกขึ้นมาเรื่อยๆ ยิ่งกว่าเคย ทั้งในแง่ความรับผิดชอบของชาวเฮติเองและของชุมชนนานาชาติ รวมถึงคำถามเรื่องความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประเทศและของโลก ยูเนสโกซึ่งทำหน้าที่เสมือนผู้เฝ้าระวังเรื่องสิทธิมนุษยชนและผู้เผยแพร่แนวคิดและคุณค่าทางจริยธรรมจะมีบทบาทควบคู่ไปกับชาวเฮติในการนำเสนอหลักความรับผิดชอบไม่ว่าที่ใดในเฮติซึ่งมีการสนทนากันโดยเฉพาะในด้านการศึกษามันเป็นเรื่องของการฟื้นฟูบูรณะประเทศในทางกายภาพไปพร้อมกับฟื้นฟูสังคมและพลเมือง โดยอาศัยการศึกษาและวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน

UNESCO

เบอร์นาร์ต ฮัตจ์จาดซ์ : เขียน

¹ ฮันนาห์ อาเรนดต์ (1906-1975) ศาสตราจารย์ด้านทฤษฎีการเมืองเชื้อสายเยอรมัน ซึ่งต่อมาโอนสัญชาติเป็นอเมริกัน

© UNESCO/FW RUSSEL Rivallan

เบอร์นาร์ต ฮัตจ์จาดซ์ เจ้าหน้าที่องค์กรยูเนสโก ได้รับปริญญาเอกเศรษฐศาสตร์ - สังคมศาสตร์ด้านทรัพยากรมนุษย์ หลังจากทำงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์อยู่ 10 ปี เขาได้เข้าทำงานในกระทรวงความร่วมมือของฝรั่งเศสในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายความร่วมมือและดำเนินการด้านวัฒนธรรมในเฮติ เบนิน และจิบูตี นาน 10 ปี เขาเป็นชาวแอฟริกันซึ่งได้รับสัญชาติเฮติและพิสูจน์ตัวเองด้วยผลงานหนังสือสองเล่มซึ่งมีความละเอียดอ่อนและศึกษาวิจัยอย่างดี ได้แก่ Les Parias de la mondialisation: L' Afrique en marge (ผู้ตกขบวนโลกาภิวัตน์ : แอฟริกา ขาขอบสังคมโลก) (1998) และ L'An Prochain á Port-au-Prince : Sortir de l'esclavage (ปีที่หน้าปอร์ตอปรังซ์ : หลุดพ้นจากความเป็นทาส) (2007)

ตัวแสดงในงานคาร์นิวัลที่เมือง
มาดเมล เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงอิสรภาพ
จากความเขินทาส

© Leah Gordon's Site : <http://www.leahgordon.co.uk>

วัฒนธรรม : จุดเริ่มต้น การฟื้นฟูประเทศเฮติ

อรรถชน นาวายกร : ฝนดา
บุษบงกช เชนประเสริฐศรี : ธรวิภา/กทวิ

ทั้งที่เป็นแหล่งกิจกรรมทางศิลปะ แต่เฮติกลับไม่ได้
ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ใน
การพัฒนาประเทศ แผนดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
ฉบับใหม่ซึ่งมุ่งเป้าที่เยาวชนโดยเฉพาะจึงเรียกร้องและ
ส่งเสริมให้ผู้นำการสร้างสรรค์เกิดความตระหนักในประเด็นนี้

ชัยชนะด้านศิลปะ

© UN Photo/Marco Dominio

ใช้วัฒนธรรมสร้างชาติเฮติขึ้นมาใหม่ -
หากกล่าวด้วยสำนวนของเรย์ฟอร์ด โลกแกน นัก
ประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันนิเวศน์ที่เคยกกล่าวไว้หลัง
การถือกำเนิดอย่างไม่คาดหมายของรัฐชาติเฮติในปี
1804 นี้คือ “ความท้าทาย ความมืดปกติ หรือว่า
อันตรายกันแน่?”

ไม่ใช่ความมืดปกติหรืออันตรายแต่คือความ
ท้าทายอย่างแน่นอน เพราะหลังจากประวัติศาสตร์ที่
เฮติดำรงอยู่มาได้ถึง 200 ปี โดยที่บางช่วงเจริญ
ก้าวหน้าบางช่วงถดถอย บางครั้งเกิดความวุ่นวาย
จากภายในบางครั้งก็เกิดจากภายนอก ภารกิจในมือ
ขณะนี้นับตั้งแต่ภัยพิบัติเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010
จึงไม่ต่างจากการพุ่มพเพลิงทำให้เฮติเกิดใหม่อีกครั้ง
หลังจากผู้คนหลายแสนเสียชีวิตและอาคารบ้าน
เรือนพังทลายไปนับไม่ถ้วน ยังหลงเหลืออะไรที่จะใช้
เป็นแหล่งพุ่มพเพลิงการกำเนิดใหม่ครั้งนี้ได้? สิ่งที่ยัง
เหลืออยู่ก็คือทรัพยากรวัฒนธรรมของเฮตินั้นเอง
ช่วงที่อเมริกาเข้ายึดครองเฮติอย่างสมบูรณ์ด้วยท่าที
เยี่ยงผู้ปกครองซึ่งแข็งแกร่งแต่ก็เป็นที่ยอมรับ ดร.ฌอง

ปรีช มาร์ส ได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มสำคัญคือ *Ainsi Parla l'Oncle* ที่ตีพิมพ์ในปี 1928 (แปลเป็นภาษาอังกฤษเมื่อปี 1988 ใช้ชื่อ *So Spoke the Uncle* หรือ “เมื่อคุณลุงพูด”) เตือนใจให้เราตระหนักว่า ทรัพยากรเหล่านี้เองที่ทำให้ชีวิตชีวาและรักษาชาติเรา ให้อยู่รอดมาได้

ถึงเวลาแล้วที่จะต้องย้ำกันอีกครั้งว่าเป้าหมาย บั้นปลายของการพัฒนาที่คือความสุขของประชาชน และตระหนักว่าวัฒนธรรมคือองค์ประกอบจำเป็น อย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศเรา ไม่ใช่เครื่อง ตกแต่งหรือของฟุ่มเฟือยซึ่งชนชั้นนำเท่านั้นที่ใช้ได้ แต่คือสิ่งที่สอดประสานสังคมไว้ด้วยกันทำให้สังคม แข็งแกร่งและช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีควบคู่ไป กับเศรษฐกิจ

แผนดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

ด้วยความเชื่อมั่นว่าวัฒนธรรมสามารถมีบทบาท สำคัญในกระบวนการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างของเอติ รัฐมนตรีวัฒนธรรมและการสื่อสารจึงได้กำหนดให้ บูรณาการแนวทางหลัก 4 ประการในแผนดำเนินงาน แห่งชาติเพื่อปรับโครงสร้างและพัฒนา ได้แก่ การ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน การพัฒนา เศรษฐกิจ การหลอมรวมทางสังคม ความเป็นพลเมือง และอัตลักษณ์ รวมทั้งบูรณาการในภูมิภาคและความ ร่วมมือระหว่างประเทศ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน หมายถึงการทำข้อตกลงร่วมมือระหว่างกระทรวง ต่างๆ เพื่อมุ่งสนับสนุนการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยอาศัยสินค้าและบริการด้านวัฒนธรรมเป็น ศูนย์กลาง พร้อมกับเคารพในคุณลักษณะเฉพาะที่ สืบทอดกันมาเมื่อเข้าไปพัฒนาพื้นที่ที่กำหนด

รัฐมนตรีวัฒนธรรมฯ ตระหนักดีว่าอุตสาหกรรม เจริญวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์อาจมีส่วน สำคัญในการเพิ่มจีดีพี (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน ประเทศ) ของเรา จึงได้วางแผนจัดตั้ง “กองทุนความ คิดสร้างสรรค์” โดยมุ่งสนับสนุนบรรดาศิลปิน ช่าง ปี่มือ และกิจการด้านวัฒนธรรม รวมทั้งจัดวางกลไก ที่เอื้อประโยชน์ต่อการปกป้องและพัฒนาผู้ประกอบการ ด้านวัฒนธรรม โดยเป้าหมายสูงสุดคือบูรณาการ

**จำเป็นต้องสร้างสภาวะที่เหมาะสมเพื่อ
ให้ชาวเสดียมรับว่าตนเป็นใครและ
ปรับปรุงบำรุงรักษานบประเพณีของตน
สืบไป**

(Grand Rue sculptor's site : <http://www.atlisezistans.com>)

© Leah Gordon

หนึ่งในภาพถ่ายของ
อังเดร ยูจิน ◀

ปัจจัยทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

สำนึกในอัตลักษณ์และความเป็นพลเมืองอันจำเป็นต่อความเป็นปึกแผ่นทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสังคมให้คุณค่าและส่งผ่านความรู้และทักษะต่างๆ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างสภาวะที่เหมาะสมเพื่อให้ชาวเอติยอมรับว่าตนเป็นใครและปรับปรุงบำรุงรักษานบประเพณีของตนสืบไป วัฒนธรรมเอติได้หลังจากความคิดสร้างสรรค์ (ในด้านศิลปะ การละคร การเต้นรำ ดนตรี ฯลฯ) ข้อนี้หมายถึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่มุ่งเน้นเยาวชนโดยเฉพาะเพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมผู้นำการสร้างสรรค์โดยร่วมมือกับกระทรวงการศึกษา

ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของชาวเอติคือสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมของชาติมีความหลากหลายเป็นที่ยอมรับทั่วโลกโดยเฉพาะในแถบแคริบเบียน มีตัวอย่างมากมายที่แสดงถึงอิทธิพลสำคัญของวัฒนธรรมเอติที่มีต่อประเทศอื่นในภูมิภาค โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระแสการแลกเปลี่ยนที่ไหลเวียนต่อเนื่อง บัดนี้การแลกเปลี่ยนดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับแรงสนับสนุนเป็นพิเศษจากนโยบายที่มุ่งให้เกิดการหลอมรวมในภูมิภาคและความร่วมมือระหว่างประเทศโดยใช้วัฒนธรรม การนำเสนอวัฒนธรรมอันแข็งแกร่งในเวทีภูมิภาคและสากลจะช่วยปรับปรุงภาพลักษณ์ประเทศเราให้ดีขึ้นในสายตา

ต่างแดน พร้อมกับสร้างความมั่นใจแก่เพื่อนร่วมชาติที่อยู่โพ้นทะเลรวมถึงหุ้นส่วนและนักลงทุนที่มีศักยภาพในต่างประเทศ

หอสังเกตการณ์วัฒนธรรมเอติ

เพื่อกระตุ้นให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในด้านวัฒนธรรมมากขึ้น กระทรวงวัฒนธรรมจึงตั้งใจจะตั้งศิลปินทั้งระดับชาติและระดับสากลรวมทั้งบรรดามืออาชีพด้านวัฒนธรรมตลอดจนมิตรสหายต่างชาติและผู้กำหนดนโยบายมาร่วมกันในเวทีแห่งชาติว่าด้วยวัฒนธรรมเอติ เวทีนี้จะเปิดโอกาสให้ร่วมพบปะและร่วมกำหนดลำดับความสำคัญตลอดจนแนวทางปฏิบัติต่างๆ โครงการดังกล่าวจะตรวจสอบและประเมินโดยใช้ตัวชี้วัดสถิติ และข้อมูลซึ่งกำหนดร่วมกับยูเนสโก

โดยธรรมชาติของภาระหน้าที่แล้วยูเนสโกสามารถแสดงบทบาทเด่นในการประทับประคองเอติไปบนหนทางยาวไกลเพื่อฟื้นฟูและสร้างประเทศขึ้นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดินันเชื่อว่าโครงการหอสังเกตการณ์วัฒนธรรมเอติซึ่งเราให้ความสำคัญเป็นพิเศษนี้จะประกอบขึ้นเป็นกลไกสมบูรณแบบและยั่งยืน เพื่อพัฒนาบทบาทดังกล่าวต่อไป

มารี-โลรองซ์ โจซลิน ลัสแซก : เขียน

ดินันเชื่อว่าโครงการหอสังเกตการณ์วัฒนธรรมเอติซึ่งเราให้ความสำคัญเป็นพิเศษนี้จะประกอบขึ้นเป็นกลไกสมบูรณแบบและยั่งยืน

© UNESCO/Michel Ravassard

มารี-โลรองซ์ โจซลิน ลัสแซก นักสิทธิสตรีผู้แข็งขัน ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีวัฒนธรรมและการสื่อสารของเอติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2009 เธอเคยดำรงตำแหน่งนี้มาก่อนในช่วงปี 1991-1993 หลังจากเคยเป็นครูและนักข่าว ตั้งแต่ปี 2006 ถึงพฤศจิกายน 2009 เธอยังรับตำแหน่งรัฐมนตรีกิจการสตรีและสิทธิสตรีด้วย

การฟื้นฟูเฮติจะ ไม่ได้เริ่มต้นกันจากศูนย์

ลัทธิในเรื่องวิญญาณ คาถาอาคม และความเชื่อตามลัทธิคัมภีร์ศาสนาคริสต์ดั้งเดิมนั้น มีอิทธิพลครอบงำชาวเฮติอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นผลให้คนเหล่านี้ไม่สามารถกุมชะตาชีวิตของตนเองได้ ความเชื่อในโชคลางทำให้คนทั้งประเทศต้องตกเป็นเหยื่อ การวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผลถึงสภาพการณ์ในเฮติในอดีตและปัจจุบันเท่านั้นจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้หลุดรอดพ้นไปได้

ศรีน้อย โฟวาทอง : แปล

ที่เมืองปอร์โตแปรงซ์ ในวันที่ 12 มกราคม หลังจากที่แรงสั่นสะเทือนครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง ข้าพเจ้ากำลังคอยแผ่นดินไหวเป็นครั้งที่ 3 อยู่อย่างกรวนกรวย ในขณะที่ข้าพเจ้าได้ยินเสียงตะโกนก้อง เสียงหวีดร้อง

ดังกล่าวนมาจากเขตเนินเขาเดส์เปรส์และปาโกต์ ทั่วทุกถนนในย่านบาส์ เปอ เดอ โขส มีเสียงคร่ำครวญว่า : พระเยซูเจ้า! พระเยซูเจ้า! พระแม่มารี! กำลังจะสิ้นโลกกันแล้ว!

เริ่มต้นกันใหม่อีก สามภรรยา ชาวเฮติคู่นี้ได้ปลูกต้นไม้ไว้ที่หน้าบ้านชั่วคราวของตนแล้ว

เป็นเวลาถึง 3 คินติดต่อกันที่คนเหล่านี้ต่างเบียดเสียดเบียดคยัดกันอยู่ตามท้องถนนเพื่อหนีออกจากบ้านช่องที่พังทะลายลงและฝั่งผู้ที่เป็นที่รักของตนไว้ ต่างคนต่างภาวนาต่อพระเยซูเจ้า สวดมนต์ ท่องพระคัมภีร์ไบเบิล บทพระ찬ัญญาที่ 6 : “และแล้วข้าได้เห็นเมื่อเขาแกะตราดวงที่ 6 ที่ประทับไว้ แล้วก็เกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ [...] และภูเขาทุกลูก เกาะทุกเกาะก็เคลื่อนย้ายไปจากที่เดิม” บทพระ찬ัญญาที่ 16 : “เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้คือวิญญานของปีศาจทำให้เกิดเป็นมหัศจรรย์ ซึ่งเข้าไปสิงสถิตย์อยู่ในจิตวิญญานของบรรดากษัตริย์ในโลกและโลกเราทั้งปวง [...] และแล้วเขาก็กวาดต้อนทั้งหมดนี้มาไว้ ณ ที่เดียวกัน ซึ่งเรียกเป็นภาษาฮีบรูว่า อารมาเกตดอน [...] และแล้วก็มีเสียงเรียก เสียงฟ้าร้อง และสายฟ้าแลบ และเกิดแผ่นดินไหวครั้งร้ายแรงที่สุดนับแต่มนุษย์เราได้กำเนิดมาในโลก นับเป็นแผ่นดินไหวขนาดมหึมาที่สุดและร้ายแรงที่สุด และแล้วเมืองอันยิ่งใหญ่ก็พังทลายลงเป็น 3 ส่วน บรรดาเมืองในประเทศต่างๆ ล้วนพังทะลายลง [...] และทุกเกาะก็ได้อันตรธานไป บรรดาภูเขาได้สูญสิ้นไป”

ทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนถูกแปลความว่าเป็นสัญลักษณ์ หากโบสถ์ต่างๆ ได้พังทะลายลง หากอาคารรัฐสภาถูกเป็นไฟก็เพราะว่าเหล่านักการเมืองไม่ประพฤติตนให้คู่ควรต่อพระผู้เป็นเจ้า บทพระ찬ัญญาที่ 18 (9-10) : “และบรรดากษัตริย์ในโลกผู้ประพฤติผิดในกามและใช้ชีวิตอย่างหลงระเริงกับเธอจะต้องร้องไห้คร่ำครวญถึงเธอ เมื่อกษัตริย์เหล่านี้เฝ้าดูควันจากไฟที่กำลังลุกไหม้เผาเธออยู่โดยยืนไกลออกไปด้วยความหวาดกลัวในความทุกข์ทรมานของเธอ พร้อมกับคร่ำครวญว่า โอ้ โอ้ เมืองอันยิ่งใหญ่ บาบิโลนเมืองอันแข็งแกร่ง! ในเวลาเพียงชั่วโมฆะเดียวเจ้าก็จะต้องได้รับคำพิพากษาเสียแล้ว”

ข้าพเจ้าได้เห็นผู้คนที่ใช้มือเปล่าเพื่อขุดเอาที่ขายน้องชาย พี่สาวน้องสาว พ่อ แม่ หรือเพื่อนบ้านออกจากซากปรักหักพัง ข้าพเจ้าได้เห็นเหล่านักขุดดินที่ขุดซากศพขึ้นมาเทลงไปในกระเบาะและฝังไว้ในหลุมฝังศพรวมทั้งขุดลงไปใบกองขยะ ข้าพเจ้าได้เห็นผู้คนที่ยืนขึ้นเนินไปโดยไม่ขาดสายไปยังเขตเปโดง-วิลส์และเคนสท็อฟฟีปล่อยให้เบื้องล่างนั้นอยู่ในเงื้อมมือของเหล่าผู้ปล้นสดมภ์ สิ่งที่ไม่มียี่ชื่อนี้แหละ ภูตภูตนั้นแหละ เป็นสิ่งที่ทำให้ชาวเฮติที่ตีนตรชนกต้องหนีหัวซุกหัวขุนไปยังเขตชนบท

ไปยังสาธารณรัฐโดมินีกา สหรัฐอเมริกา หรือแคนาดา บทพระ찬ัญญาที่ 6 (15) : “และแล้วบรรดากษัตริย์ในโลกและเชื้อพระวงศ์ แม่ทัพนายกอง คนที่ร่ำรวย คนที่ร่างกายแข็งแรง ทาส และผู้ที่เป็นไทแก่ตนทุกคน ต่างไปหลบซ่อนอยู่ในถ้ำและซอกหินในภูเขาต่างๆ”

และนับจากนั้นเป็นต้นมาจากคำบอกเล่ากันปากต่อปาก ทางวิทยุและทางโทรทัศน์ในหมู่กลุ่มผู้เลื่อมใส สิ่งที่เราได้ยินแต่เพียงอย่างเดียวก็คือเสียงที่ได้รับแรงดลใจที่ประกาศก้องว่ารัฐจักรที่ยืนยาวอยู่ 25 ปีนั้นจะจบสิ้นลงแล้ว โดยจะถึงจุดจบในปี 2011 ซึ่งหมายความว่าเฮติจะต้องถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง! บทพระ찬ัญญาที่ 11 (14) : “มหันตภัยครั้งที่ 2 ได้ผ่านพ้นไปแล้ว จงดูเสียเถิด มหันตภัยครั้งที่ 3 กำลังจะมาโดยพลัน”

เรากำลังอยู่ในอาณาจักรแห่งความหวาดกลัวอย่างสุดขีด ซึ่งในบางครั้งก็สะท้อนสะท้อนไปทั่วทุกหย่อมหญ้า และจำเป็นต้องมีคำอธิษฐานถึงสาเหตุ

เป็นเวลาถึง 8 วันที่ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นคนในเครื่องแบบแม้แต่คนเดียวในถนน ไม่มีตำรวจชาวเฮติ ไม่มีทหารจากกองกำลังรักษาความมั่นคงของสหประชาชาติในเฮติเป็นเวลาถึง 4 สัปดาห์ก่อนที่ประมุขของรัฐจะกล่าวคำปราศรัยต่อประชาชน รัฐดูเหมือนจะพังทะลายลงไปพร้อมๆ กับบรรดาอาคารและสิ่งก่อสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ แม้กระทั่งในวันนี้เราก็กำลังรอคอยการตัดสินใจและคำสั่งที่ไม่เคยได้รับเลย

ณ กาลครั้งหนึ่ง ณ สถานที่อีกแห่งหนึ่ง - ย้อนรอยกลับไปในประวัติศาสตร์

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1755 เวลา 9.40 น. กล่าวคือ ในเช้าวันนักบุญทั้งหลายของพวกเขาพลัดได้เกิดแผ่นดินไหวอันน่าสะพรึงกลัวเป็นที่สุดที่กรุงลิสบอนทำลายล้างทั้งเมืองในช่วงเวลาเพียง 2-3 นาที และแล้วก็มีคลื่นสึนามิขนาดมหึมาที่ไหลบ่ามาท่วมใจกลางเมือง ที่ใดที่ไม่มีน้ำท่วมก็เกิดเพลิงไหม้ชาวเมืองหนึ่งในสี่ได้เสียชีวิตลงและอาคารส่วนใหญ่ก็พังทะลายลงสิ้น ภายใต้ซากปรักหักพังที่วังหลวงหนึ่งสิอรรวม 70,000 เล่ม และเอกสารจดหมายเหตุในหอสมุดแห่งชาติได้ขาดวันลงเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย

มีเสียงเล่าขานกันมาว่าเขาสเตียน เดเมโล มาร์ควิสแห่งปอมบาล นายกรัฐมนตรีผู้ชาญฉลาดเอาจริงเอาจัง

ผู้ที่เป็นเหยื่ออยู่ตลอดไปย่อมไม่สามารถเป็นนายในชะตาชีวิตของตนเองได้

เพียงแต่กล่าวสั้นๆว่า “จะทำอะไรกันล่ะ ก็ฝั่งคนตายและหาอาหารให้คนเป็นนี่ซิ” และแล้วท่านก็ส่งกองทหารออกไปดับไฟและเก็บศพคนตายในทันที แขนงของผู้ที่ปล้นสดมภ์ให้คนทั่วไปได้เห็นเพื่อเป็นการเตือน และห้ามไม่ให้ประชาชนที่ร่างกายยังแข็งแรงอยู่ออกนอกเมืองไปภายในเวลาไม่ถึง 1 ปีก็เก็บกวาดบ้านเมืองกันจนสะอาดเป็นที่เรียบร้อยและสามารถเริ่มงานบูรณะก่อสร้างกันใหม่ได้

ภัยพิบัติครั้งนี้ทำให้สะท้อนกันไปทั่วทั้งทวีปยุโรปและมีอิทธิพลต่อแม้กระทั่งนักปรัชญาที่เชื่อในเรื่องความสว่างทางความคิด มนุษยชาติเรารู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวอยู่ในจักรวาลเมื่อเอ่ยถึงพระผู้เป็นเจ้าที่ไรทุกคนก็อดนึกถึงลิสบอนไม่ได้

แผ่นดินไหวปี 2010 จะเปลี่ยนแนวความคิดในเฮติได้อย่างไร

สำหรับสังคมที่เชื่อในเรื่องวิญญาณ การเกิดแผ่นดินไหวไม่ใช่เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติแต่เป็นผลจากการบันดาลของภูติผีปีศาจ การอ้างถึงพระคัมภีร์ไบเบิลในบริบทของลัทธิคัมภีร์ดั้งเดิมของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ และผสมผสานกับความเชื่อของผู้ที่เลื่อมใสในคาถาอาคมและพวกคาทอลิกก็ยิ่งทำให้ประชาชนบอบช้ำยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีอิทธิพลครอบงำจิตใจคนเป็นอย่างมาก ผู้ที่กำลังวาดภาพว่ารัฐเฮติควรจะเป็นอย่างไรนั้นควรคำนึงถึงสิ่งนี้อีกด้วย

เราเชื่อกันว่าเฮติเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกเหนือ มาบัดนี้เฮติมองตนเองว่าเป็นประเทศที่เคราะห์ร้ายที่สุดหรือแม้กระทั่งถูกสาป เป็นเวลานานมาแล้วที่เรา

บรรดาสตรีกำลังสวดภาวนาอยู่หน้ารูปปั้นที่ได้ทำสักใหม่สำหรับการเสด็จเยือนของสันตปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 วิหารแห่งปอร์โตแปรงซ์ 1982 ◀

พังทะลายลงจากแผ่นดินไหวเมื่อปี 1755 และยังคงสภาพที่พังทลายกันไว้ สิ่งที่อยู่คู่ลัทธิวิหารแห่งปอร์โตแปรงซ์ในปัจจุบัน (ล่างขวา) โบสถ์การ์โม ในลิสบอน (ขวา) ▶▶

จงพิศดูเศษเนื้อหนังมังสาและเจ้าลูสิของลูกหลานของเจ้าเกิดแม่และลูกน้อยที่ถึงมาดไปพร้อมกัน
เศษแขนขาที่กระเด็นกระดอนไปตามได้คานหินอ่อน-แม่พระธรณีได้กลืนชีวิตผู้คนนับแสนซึ่งร่างกายล้วนเล็กขลาดและไขกด้วยเลือดแต่ลมหายใจยังรวยริน
ถูกฝังทั้งเป็นอยู่ใต้ขยาซาซึ่งครั้งหนึ่งเคยอบอุ่นชีวิตอาภัพของเขาเหล่านี้จึงจบสิ้นลงด้วยความทรมานอย่างสุดแสน
ต่อหน้าผู้ที่กำลังครวญครางอย่างแผ่วเบาด้วยความเจ็บปวดอยู่ที่นี่
ต่อหน้าภาพอันแสนเศร้าและแสนสะพรึงกลัวนี้
เจ้าจะย้อนตอบว่า “ที่เจ้าทำเช่นนี้

ก็เพื่อแสดงถึงกฎเหล็กที่เป็นพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า”
เช่นนั้นหรือ
ต่อหน้ากองเนื้อหนังมังสาที่ติดดินอย่างเจ็บปวดนี้
เจ้าจะพูดว่า “พระผู้เป็นเจ้าทรงได้รับการแก้แค้นแล้ว : บาปนั้นย่อมต้องชำระกันด้วยความตาย” เช่นนั้นหรือ
ดวงใจน้อยๆ เหล่านี้ที่ตายบนอกแม่
ไขกด้วยเลือดและขาตวัน
ได้ประกอบกรรมทำเข็ญ ทำบาปใดหรือ
ลิสบอนที่พังพินาศลงนี้ ชั่วร้ายยิ่งกว่าลอนดอน
ปารีส หรือมาดริดที่อบอุ่นด้วยแสงแดดหรือ ?

โวลแตร์ :

“บทนิพนธ์แก้ภัยพิบัติแห่งลิสบอน”

© Charles Carrié

ตกเป็นเหยื่อของผู้นำของเราและเป็นเหยื่อของบรรดาปัญญาชนชาวเอติเองและเหล่าชาวต่างชาติอีกด้วย ความเป็นเหยื่อดังกล่าวทำให้เราต้องตกอยู่กับดักอันใหญ่ที่สุดที่เราตกอยู่ในปัจจุบัน ในบริบททางด้านสถาบันอันแสนจะประหลาดของเรานี้ ความเมตตากรุณาและความโอบอ้อมอารีจากโลกภายนอกอาจทำให้เราไม่สามารถดูแลตนเองได้ เราต้องไม่ยอมเป็นเหยื่ออีกต่อไปและให้ความเคารพในตนเองคืนกลับมาให้อีกได้ ผู้ที่เป็นเหยื่ออยู่ตลอดไปย่อมไม่

© Jasmina Sopova

© UN Photo/Marco Dorrmino

สามารถเป็นนายในชะตาชีวิตของตนเองได้

ในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่สถาบันต่างๆของเอติได้เริ่มล่มสลายลงทีละน้อย ในขณะที่เศรษฐกิจได้พังทลายลง ในขณะที่ปีศาจร้ายในรูปของสงครามกลางเมืองกำลังคืบคลานใกล้เข้ามาทุกที ในขณะที่รัฐนั้นได้สูญเสียอำนาจอธิปไตยไป - ซึ่งเกิดจากความผิดพลาดเพราะการแทรกแซงของชาวต่างชาติ รวมทั้งความช่วยเหลือจากนานาชาติที่ขาดการประสานงานกัน - วิกฤตการณ์ในด้านอัตลักษณ์ของเรานั้นก็ยิ่งเลวร้ายลงและเราก็มุ่งเน้นเฉพาะอดีตแต่เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันเองก็ดูสับสนวุ่นวาย ในขณะที่อนาคตก็ดูจะเป็นแต่เพียงทางตัน

แต่เราเริ่มมรดกใหม่ได้จากอดีตที่ผ่านมา ภาพของตุสแซงต์ ลูแวร์ตูร์ และฌอง ฌาคส์ เดสชาลีนส์ อดีตทาสสองคนที่อ่านหนังสือแทบไม่ออก ผู้ซึ่งสามารถกอบกู้ให้เอติเป็นอิสระ ก่อตั้งสาธารณรัฐ สร้างชาติ ดังนั้นจึงเป็นความภาคภูมิใจของเรา แต่ก็เช่นเดียวกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเราก็ได้ยินเสียงเพลงลูกคู่อันน่าสะพรึงกลัวอยู่ตลอดเวลา : เป็นเวลาถึง 200 ปีที่ประมุขของรัฐเอติทุกคนเป็นทราช เป็นฆาตกรและทุจริด เป็นเวลาถึง 200 ปีที่ฝ่ายบริหารนั้นอยู่ในสภาพอันอับจน เป็นเวลาถึง 200 ปีที่ประเทศนี้ต้องแตกสามัคคีกันด้วยสงครามกลางเมืองและความไม่เสมอภาคทางสังคม

เรากำลังพยายามเริ่มจากศูนย์กันอีกครั้ง

การประนามอดีตยอมเป็นอันตรายต่ออนาคต และก็ไม่ใช่ว่าจะไม่เป็นพิษเป็นภัยแต่อย่างใด เพราะกลับช่วยให้ผู้ที่มิอำนาจกลับลอยนวลไป รวมทั้งชุมชนนานาชาติที่สนับสนุนผู้มีอำนาจเหล่านี้ด้วย เราสถาปนาแห่งบรรพบุรุษของเราเพื่อที่จะทำให้สิ่งที่เกิดขึ้น ตำนานเรายูทุกวันนี้อยู่บริสุทธิผู้ด้อยง นั่นก็คือการที่ ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเสียจนกระทั่งเศรษฐกิจ แบกรับไม่ไหวและนักการเมืองเองก็ไม่ยอมรับรู้ การ ขยายเขตเมืองที่ทำลายความเป็นมนุษย์ด้วยการทำให้

เราสถาปนาแห่งบรรพบุรุษของเราเพื่อที่จะทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นตำนาน เรายูทุกวันนี้อยู่บริสุทธิผู้ด้อยง

เศรษฐกิจของชาวไร่ชาวนาต้องพินาศลง การมองว่า ผลกระทบจากการที่มีกองกำลังต่างชาติอย่างมากมานั้น เป็นเรื่องเล็ก และภัยพิบัติทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเพราะน้ำมือของบริษัทส่งออกไม่ไปต่างประเทศนั้น ก็เป็นเรื่องเล็กด้วยเช่นกัน

เมืองหลวงได้กลายเป็นปีศาจร้ายไปเสียแล้ว เพราะมีประชากรกว่า 2 ล้านคน พลเมืองได้เพิ่มขึ้น เป็นสองเท่าในทุก 10 ปีระหว่างปี 1970-1990 และ เพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าระหว่างปี 1990-2000 ผลก็คือว่า ได้มีการก่อสร้างที่พักอาศัยกันถึงกว่า 60% ในช่วงปี 1995-2000

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือบรรพบุรุษของเราไม่ใช่เป็น ผู้สร้างที่พักอาศัยที่ปอร์ตแดนซ์ที่ทำให้คนตายถึงกว่า 200,000 คน ผู้ที่รับผิดชอบในการสร้างอาคารต่างๆ เหล่านี้คือนักการเมืองเฮติในปัจจุบันต่างหาก รวมทั้ง หน่วยงานความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกเป็น จำนวนนับไม่ถ้วนซึ่งกุมอำนาจร่วมกับบรรดาผู้นำ ประเทศของเราในช่วงเวลา 16 ปีที่ผ่านมา

แทนที่จะประนามอดีตเหตุใดเราจึงไม่ศึกษาดู ประวัติศาสตร์เมื่อไม่นานมานี้และในปัจจุบัน นับแต่ คนอเมริกันเข้ามาในประเทศเรากายใต้ร่มธงของ สหประชาชาติในปี 1994 ผู้มีอำนาจทางการเมืองใน ขณะนั้นอย่างดีที่สุดก็ดูกำกวม เราไม่ได้อยู่ในความ ดูแลแต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้เป็นอิสระโดยแท้จริง เรามีรัฐบาลชุดแล้วชุดเล่าที่ต้องใช้เครื่องช่วยชีวิตเทียม มีแต่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความหายนะลึกลงไป

ทุกที ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าเราจำเป็นต้องตั้งคำถามใน เรื่องอำนาจทางการเมืองเพราะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการ บูรณะฟื้นฟูกันใหม่

ความปรารถนาที่จะสร้างรัฐเฮติขึ้นมาใหม่นั้น ดู เหมือนจะเป็นความฝันที่จะต้องเริ่มจากศูนย์กันอีก แต่รัฐเฮติได้ดำรงคงอยู่เป็นเวลา 206 ปีมาแล้ว ไม่ใช่ ว่า จะต้องสร้างขึ้นใหม่ ตรงกันข้ามจะต้องเป็นการสืบสาน เชื่อมโยงกันระหว่างอดีตและปัจจุบันโยงโยเข้า กับ ประวัติศาสตร์อีกครั้งและพินิจพิจารณาว่าประวัติศาสตร์ ได้สอนสิ่งใดแก่เราบ้าง นี่คือวิถีทางที่จะทำให้ชีวิตของ คนในเฮติกลับมีความหมาย มีศักดิ์ศรี และมีความเคารพ ในตนเองอีกครั้ง

UNESCO

มิเชล โอริโอล : เขียน

© UNESCO/Michel Ravassard

มิเชล โอริโอล เป็นนักสังคมวิทยาและนักมนุษย- วิทยาชาวเฮติ เป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการวิจัย ทางด้านปฐมนิเวศและเอกสารในปอร์ตแดนซ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมรดก ความทรงจำแห่งโลก อันเป็นโครงการของยูเนสโก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะสงวนรักษาและเผยแพร่ เอกสารในหอดจดหมายเหตุและหอสมุดต่างๆทั่วโลก ในฐานะที่ปรึกษาอิสระแก่สถาบันระดับชาติและ ระดับนานาชาติหลายแห่ง มิเชล โอริโอล ได้มีส่วน ช่วยในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชนบทและ พหุศาสตร์สิ่งแวดล้อม และเป็นผู้อำนวยการคณะวิจัย นานาชาติว่าด้วยสภาพการณ์ทางด้านสิทธิมนุษย ในเฮติ เป็นผู้บรรยายในวิชาสังคมวิทยาทางด้านครอบครัว ที่คณะมนุษยศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐเฮติ

สร้างเฮตีใหม่

สมองไหล, สิ้นไร้วัฒนธรรม, สังคมเสื่อมทราม, ขาดความรับผิดชอบ, คอร์รัปชั่น - คือคำอธิบายสำคัญที่บอกถึงสภาพความเป็นจริงอันถูกฉีก ร้ายแรงของเฮตี ตามด้วยการนำเสนอให้สร้างเฮตีขึ้นใหม่บนพื้นฐานของ วิชาการ, ภูมิปัญญา, ความสามารถ, ความรักในเพื่อนมนุษย์ และ ความถ่อมตน

เรากำลังจะต้องยอมรับว่าไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะ ประกอบโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของเฮตีขึ้นมาใหม่ ตรงข้ามกับความเห็นที่กล่าวอ้างกันในบางครั้งว่า โครงสร้างสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของเฮตีพึ่งพิงมาตลอดในวันที่ 12 มกราคม 2010 - ความจริงมันย่อยยับไปก่อนวันแห่งเคราะห์กรรม นั้นนานแล้ว

ยี่สิบปีของนโยบายประชานิยมได้ทำให้สังคมเฮตี แบ่งขั้วกันไปแล้ว ทำให้รอยแยกระหว่างชนชั้นยิ่งลึก

และเร่งให้เกิดภาวะสมองไหลซึ่งเริ่มในสมัยการปกครองของฟรองซัวส์ ดูวาเลียร์ อดีตนายกรัฐมนตรีของฝรั่งเศส ว่า “กว่า 89% ของแรงงานชั้นเยี่ยมในเฮตีสุดท้ายก็ทิ้งแผ่นดินไปอยู่ต่างแดน” พร้อมเสริมว่าสหรัฐอเมริกา คือประเทศเป้าหมายที่นักศึกษาหัวชนวนใหญ่เลือกอพยพไปอยู่ ส่วนอีกแห่งหนึ่งคือแคนาดา

หลังมหันตภัยแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010 ภาวะสมองไหลดังกล่าวก็เพิ่มมากขึ้นแล้วและ อาจยิ่งหนักหนาขึ้นอีกถ้าหากไม่รีบแก้ไขด้วยมาตรการ

ขุนนาง เนตรประเสริฐศรี : IIIa

อาคารสีน้ำตาล, ปอร์โตแปรงซ์, 12 มกราคม 2010

© UN Photo/Marco Dormino

**รัฐบาลหลายชุด
ที่ครองอำนาจ
ต่อกันมานับแต่ปี
1986 ต่างอ้างว่า
วัฒนธรรมเฮติคือ
ทรัพย์สินสูงสุดแสน
สำคัญของเรา หาก
ก็มีได้ทำสิ่งใดเพื่อ
เชิดชูวัฒนธรรม
ดังกล่าวให้โดดเด่น
เลย ถ้าไม่เป็น
เพราะความ
สามารถพิเศษและ
ความแข็งขันของ
เหล่าศิลปินและ
นักสร้างสรรค์
ทั้งหลาย ปัจจุบัน
วัฒนธรรมนี้คง
จวนเจียนสูญสิ้น
แล้ว**

ที่เป็นรูปธรรมเร่งด่วน ด้วยอัตราว่างงานพุ่งสูงถึง 90% เศรษฐกิจของเฮติก็ขาดดุลมานานก่อนเกิดแผ่นดินไหว ตรงนี้คงไม่ต้องอ้างตัวเลขเพื่อเลี่ยงการกระหน่ำซ้ำเติมตัวเองมากกว่านี้

ในฐานะประเทศหนึ่งเฮติช่างล้ำหลังไปเสียทุกอย่าง สาธารณรัฐคนมีตัวแห่งแรกของโลกแห่งนี้กลายเป็นดินแดนนอกคอกของทวีปอเมริกา เป็นประเทศซึ่งไม่เคยสามารถยกฐานะตัวเองให้เป็นชาติได้เลย และบัดนี้ก็ต้องพึ่งการสงเคราะห์จากนานาชาติมากมาย ยิ่งกว่าเคย การสงเคราะห์อันมิใช่ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแทนที่จะช่วยให้ประเทศเรายืนด้วยตัวเองได้กลับจุดลากลงสู่ห้วงทุกข์อันลึกลึกลับมืดมนตลอด 20 ปีที่ผ่านมา แน่หนอนว่าฝ่ายแรกที่ต้องโทษว่าทำให้สังคมเสื่อมโทรมก็คือชาวเฮติเอง แต่ผู้บริจาคก็ควรยอมรับว่าตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลชุดต่อไปจึงต้องพิจารณาเลือกให้รอบคอบแล้วหันไปใส่ใจกับชาวเฮติที่ย่ำถิ้นซึ่งแต่ละปีส่งเงินกลับประเทศเป็นจำนวนสูงกว่าเงินช่วยเหลือจากชุมชนนานาชาติถึงสามเท่า คือ 1.8 พันล้านเทียบกับ 500 ล้านดอลลาร์

รัฐบาลหลายชุดที่ครองอำนาจต่อกันมานับแต่ปี 1986 ต่างอ้างว่าวัฒนธรรมเฮติคือทรัพย์สินสูงสุดแสนสำคัญของเรา หากก็มีได้ทำสิ่งใดเพื่อเชิดชูวัฒนธรรมดังกล่าวให้โดดเด่นเลย ถ้าไม่เป็นเพราะความสามารถพิเศษและความแข็งขันของเหล่าศิลปินและนักสร้างสรรค์ทั้งหลาย ปัจจุบันวัฒนธรรมนี้ก็คงจวนเจียนสูญสิ้นแล้ว เป็นไปได้อย่างไรว่าในศตวรรษที่ 21 เฮติไม่มีโรงละคร ซึ่งคู่ควรกับคำเรียกขานแม้แต่แห่งเดียว? เดือนสิงหาคมปีที่แล้วโรงภาพยนตร์เพียงแห่งเดียวของเมืองหลวงก็ประกาศปิดตัวซึ่งเท่ากับคุกคามความอยู่รอดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่เพิ่งเริ่มตั้งไข่ของเฮติอย่างร้ายแรง อาคารโรงละครแห่งชาติและวิทยาลัยศิลปะแห่งชาติก็ทรุดโทรมมานานหรือไม่ก็ถูกใช้ในรูปแบบซึ่งสนองเป้าหมายทางการเมืองที่ห่างไกลจากงานด้านศิลปะ ต่อให้วัฒนธรรมเฮติยังดำรงอยู่ก็ไม่มีสถานที่ตรงไหนจะแสดงอวดให้ผู้คนชื่นชมเลย ความสิ้นไร้ของวัฒนธรรมเฮติถือว่าน่าขายหน้า ไม่มีโรงละครหรือโรงภาพยนตร์แม้แต่แห่งเดียว ไม่มีพิพิธภัณฑ์ที่เหมาะสมจะใช้แสดงงานศิลปะของชาติ สำนักพิมพ์ในประเทศไม่มีทรัพยากรดำเนินกิจการ ไม่มีหนังสือพิมพ์

หรือนิตยสาร ไม่มีสถานีวิทยุเชิงวัฒนธรรม ไม่มีนโยบายด้านวัฒนธรรม ไม่มีโรงเรียนศิลปะแท้ๆ น่าพิศวงว่าเกิดอะไรขึ้นกับประเทศที่มีลัทธิมาร์กซ์เคยล่มหลง?

ไม่สูญสิ้นไปเสียหมด

ถึงเวลาแล้วที่จะ “สับไฟใหม่” และทุกอย่างอาจยังไม่สูญสิ้นไปหมด ในแผนดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาที่รัฐบาลเฮติเสนอต่อองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม เป็นครั้งแรกที่ระบุว่าจะวัฒนธรรมคือ “องค์ประกอบหนึ่งซึ่งหลายปีที่ถูกมองข้ามความสำคัญได้นำไปสู่ความล้มเหลวของโครงการส่งเสริมการพัฒนาในทุกแห่งเกือบทั่วประเทศ” ข้อความนี้บ่งชี้ว่ารัฐส่งสัญญาณชัดเจนว่ายินดีให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ภาควัฒนธรรมไปรอดในทางเศรษฐกิจไม่ว่าแค่พออยู่ได้หรือถึงขั้นเจริญรุ่งเรืองก็ตาม

น่าสังเกตว่าขณะที่ชาวเฮติชอบตำหนิความไร้ประสิทธิภาพของภาครัฐ ก็ยากที่จะเชื่อเหมือนกันว่าช่างไม่มีองค์กร บริษัท หรือนักธุรกิจแม้แต่รายเดียวในเฮติที่สนใจจะลงทุนกับกิจการด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น เดือนสิงหาคมปีก่อนในบทความชื่อ “The case for a real theatre in Haiti” (กรณีโรงละครขนานแท้ในเฮติ) ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ Le Matin และพิมพ์ซ้ำใน Courrier International ได้พาดหัว “The Show is Over”¹ (การแสดงจบแล้ว) ดิฉันได้พยายามชักจูงให้ชาวเฮติทั่วไปสนใจกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของภาควัฒนธรรม เฉพาะปี 2007 ปีเดียววัฒนธรรมก็ทำให้ฝ่ายการคลังของสหพันธรัฐ จังหวัด และเทศบาลของแคนาดามีรายได้จากภาษีเกือบ 25 พันล้านดอลลาร์ รายได้นี้สูงกว่าเงินลงทุนในด้านศิลปะและวัฒนธรรมของฝ่ายบริหารทั้งสามระดับนี้รวมกันซึ่งเท่ากับ 7.9 พันล้านดอลลาร์ถึงเกือบ 3 เท่า² แต่การจะเข้าใจและฝ่าฟันได้ถึงขั้นนี้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องธรรมดาเมื่อไหร่เราจะเห็นชาวเฮติเองอุปถัมภ์ค่าชุนางวัฒนธรรมในประเทศตนอย่างจริงจังด้วยสำนึกในหน้าที่และศักดิ์ศรีทางสังคม? เมื่อไหร่เราจะเห็นผู้ประกอบการที่ไร้วัฒนธรรมลดน้อยลงไป? ทำไม่หลายปีมาแล้วเทศกาลกีฬาและวัฒนธรรมใหญ่ๆ ในเฮติถึงต้องมีผู้อุปถัมภ์หลักที่เป็นบริษัทโทรศัพท์มือถือต่างชาติ? สภาพอย่างนี้บอกอะไรเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของนักธุรกิจเฮติบ้าง? คำถามเหล่านี้ยังไม่มีใครตอบ

¹ ดูบทความ : <http://www.courrierinternational.com/article/2009/09/03/le-spectacle-est-termine>

² Michel Girard, “La culture raporte gros aux gouvernements”, La Presse, Montreal, 24 September 2008

© UN Photo/Marco Dormino

ในแง่ปัญญาความคิดเฮติก็มีคำถามหลายข้อที่ยังตอบไม่ได้เช่นกัน รัฐซึ่งไม่ได้มีความคิดเรื่องการเป็นชาติแห่งนี้กลายเป็นประเทศที่ไร้ซึ่งรัฐบาลได้อย่างไร? ดูเหมือนหลักคิดที่ว่า “ทุกคนทำเพื่อตัวเอง” บวกกับความไม่ไว้วางใจอย่างยิ่งเนื่องจากความริษยาของประเทศเพื่อนบ้านนั้นมียุทธศาสตร์มาจากประวัติศาสตร์ของประเทศนี้ซึ่งรัฐไม่เคยสร้างค่านิยมใดให้เป็นขึ้นเป็นอันจริงจังกเลย ปัญญาชนเฮติเองก็ไม่เคยทำงานเพื่อพัฒนาประเทศหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประการแรกเป็นเพราะพวกเขาตกเป็น “มวชนไร้การศึกษา” ส่วนอีกประการก็เพราะพวกเขาปรารถนาในอำนาจ อีกทั้งยังกลัวความเป็นทาสที่ยังอ้อยอิ่งในสังคมเฮติที่ไม่ส่งเสริมสำนึกรับผิดชอบเลยไม่ว่าในสังคมระดับใดๆ ถ้อยคำที่ว่า “sé pa fot moin” (ไม่ใช่ความผิดฉัน) กลายเป็นคำพูดติดปากคนทั้งประเทศ

แต่ถ้าเฮติไม่รับผิดชอบ...ก็ชัดเจนว่าต้องเป็นคน

อื่น ระหว่างการเรียกร้องให้องค์กรต่างชาติยื่นมือเข้ายุ่งเกี่ยวกับการประณามว่าชาวต่างชาติ “แทรกแซง” ชีวิตชาวเฮติหากันอยู่แค่คิดเดี๋ยวนั้น การล้มละลายของปัญญาชนในประเทศเห็นได้ในข้อสังเกตซึ่งลาองเนก เออร์บอง นักสังคมวิทยาชาวเฮติระบุไว้ว่า ตลอดเวลา 200 ปี “ความรู้สึกเป็นพลเมืองของประเทศนี้ไม่ชัดเจนเลย จิตใจพลเมืองไม่ได้วิวัฒน์ขึ้นมากนัก” ปัญหาเรื่องสิทธิซึ่งพรรคการเมืองที่ครองอำนาจมักนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่างช่องทางสังคมในสังคมที่เหยียดผิว และไม่ได้ช่วยให้ชาวเฮติหาข้อยุติในเรื่อง “การอยู่ร่วมกัน” ได้เลย แล้วเนื่องจากแนวทางประชานิยมยิ่งไปซ้ำเติมความรู้สึกดูถูกของเหล่าปัญญาชนจึงเท่ากับปลดเปลื้องความรับผิดชอบทางสังคมของพวกเขาทิ้งไป ความสำเร็จระดับโลกของหลายคน อาทิ ดานี ลัฟเฟอริแยร์, ฟรองก์เคเตียนน์, ลีโอเนล ตรูโยต์, การี วิกตอร์, ยานิค ลาเฮนส์,

ชาวเฮติพยายามอาศัยเรืออพยพออกจากปอร์ตอแปรงซ์ ▲

**การก่อสร้างเฮติ
ขึ้นใหม่ในวันนี้ต้อง
อยู่บนพื้นฐานที่
ผสมผสานระหว่าง
วิทยาการ
สติปัญญา
ความสามารถ
มนุษยธรรม และ
ความถ่อมตนด้วย
เพื่อสร้างสังคมที่
เป็นธรรมและ
เสมอภาคกว่าเดิม**

หลุยส์ ฟิลิปปี ดาลอมแบร์ต พิสูจน์ชัดว่านักเขียนของเราชนะใจโลกได้ ยิ่งกว่านั้นนักเขียนบางคนยังเข้าร่วมใน “ขบวนการสัญญาแห่งสังคมใหม่” ซึ่งเริ่มงานในปี 2004 โดยกลุ่มการเมืองเฮติที่เขิชื่อว่า “กลุ่ม 184” ซึ่งเรียกร้องให้ประชาชนชาวเฮติ “ลุกขึ้นเผชิญความท้าทายของการเอาชนะอุปสรรคทางประวัติศาสตร์ที่ขัดขวางความเป็นเอกภาพของชาวเฮติ ปิดกั้นการพัฒนา และแม้แต่ทุกวันนี้ก็นำไปสู่ความเสื่อมทรามทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของประเทศเรา” แต่พอ “ผู้นำทางการเมือง” ของกลุ่มนี้ละทิ้งขบวนการ พวกเขาถึงวางมือเช่นกัน

อัตลักษณ์ : อย่างเดียวหรือหลายอย่าง ?

ตามความเห็นของ อักเซลล์ กาบู นักสังคมวิทยาชาวแคเมอรูน “ทุกสังคมย่อมรับผิดชอบต่อประวัติศาสตร์ทั้งหมดทั้งมวลของตนโดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะมีใครหรือในเบื้องต้นหรือมันเปลี่ยนก็ตาม” ดังนั้นจึงจำเป็นที่ปัญญาชนของเราจะต้องเร่งหยิบยกประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ของเฮติขึ้นมาขบคิดโดยด่วน จริงๆ แล้วขณะนี้เป็นอย่างไรรึหรือ? อัตลักษณ์ของเฮติมีเพียงหนึ่งเดียวหรือว่ามีเศษเสี้ยวอัตลักษณ์ของเฮติกระจัดกระจายอยู่ทั่วโลก? เราสามารถจะกล่าวถึงเหล่ากอชาวเฮติโดยรวมๆ ได้จริงหรือไม่สำหรับชาวเฮติทั้งหลาย ทั้งที่อาศัยอยู่ในเฮติ ในสาธารณรัฐโดมินิกัน โมอามี บอสตัน นิวยอร์ก ปารีส และมอนทรีออล? วิถีทางไหนจึงจะช่วยสะท้อนภาพที่ตอบคำถามนี้และแสวงหาวิธีการอันหลากหลายได้ดีที่สุด?

มองในประเด็นเหล่านี้ซึ่งเป็นเพียงเกลียวหลักๆ ของปัญหาที่แฝงฝังอยู่ในโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และสติปัญญาอันขาดรุ่งริ่งของเฮติ ก็มีคำถามตามมาว่าจะใช้ความรู้และทักษะทางสังคมขับเคลื่อนเพื่อช่วยชุบชีวิตเฮติวันนี้ได้อย่างไร?

ดิฉันไม่อาจบอกได้แน่ๆ ว่าตัวเองตอบคำถามที่ซับซ้อนขนาดนั้นได้เมื่อคำนึงถึงบริบทที่เพิ่งกล่าวมา แต่ถึงกระนั้นก็ดูเหมือนเป็นไปได้ที่จะลองแนะนำข้อเสนอบางอย่างซึ่งบางส่วนก็เริ่มได้รับการส่งเสริมแล้ว

บทบาทของคนโพ้นทะเล

เมื่อเร็วๆ นี้ อามอส แซงซีร์ เพื่อนร่วมงานของดิฉันที่หนังสือพิมพ์ Le Nouvelliste เขียนไว้ว่า

“ประเทศนี้กำลังเผชิญภาวะไหลออกครั้งสำคัญ โดยเฉพาะบรรดาปัญญาชน นับแต่ปี 2000 มีชาวเฮติขึ้นหวักระที่ทิ้งแผ่นดินไปไม่ต่ำกว่าปีละ 10,000 ราย แต่การอพยพแบบผิดกฎหมายก็มักลงเอยด้วยโศกนาฏกรรม โดยแต่ละปีผู้ตั้งใจอพยพนับพันรายต้องเสียชีวิตในท้องทะเล ส่วนพวกที่ไปได้สำเร็จก็กลายเป็นเสาหลักคอยหาเลี้ยงครอบครัวที่อยู่ข้างหลังเกือบ 40% ของครัวเรือนเฮติที่พึ่งพาเงินทองซึ่งคนอยู่โพ้นทะเลส่งกลับมาให้ ในปี 2008 ยอดเงินที่ส่งกลับครอบครัวสูงถึง 1.8 พันล้านดอลลาร์ หรือเกือบหนึ่งในสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เศรษฐีร่ำรวยที่วิกฤติเศรษฐกิจโลกทำให้รายได้ส่วนนี้พลอยลดน้อยลงไปด้วย โดยระหว่างปี 2008 ถึง 2009 ลดลงอย่างน้อย 30% ภาวะสมองและแรงงานไหลออกนอกประเทศเช่นนี้ถือเป็นหายนะซึ่งร้ายแรงพอๆ กับแผ่นดินไหวรอบสองก็ว่าได้ เพราะชาวเฮติที่ทิ้งถิ่นฐานก็คือกลุ่มที่ถือเป็นความหวังสูงสุดสำหรับการสร้างประเทศขึ้นใหม่”

โชคร้ายที่การหลังไหลออกนี้เพียงแต่เพิ่มรวมเข้ากับ 83% ของนักศึกษาซึ่งได้อพยพไปจากเฮติแล้ว ฉะนั้นจึงชัดเจนว่าการฟื้นฟูบูรณะเฮติขึ้นใหม่ย่อมไม่อาจทำได้โดยขาดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและถาวรของชาวเฮติโพ้นทะเล ฉมอม มักซ์ เบลเลอร์ฟ นายกรัฐมนตรี และเอ็ดวิน ปาโรของ รัฐมนตรีซึ่งดูแลชาวเฮติผู้รักชาติในต่างแดนยอมรับหลักการนี้ อย่างชัดเจนในการประชุมมอนทรีออลเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2010 และระหว่างการสัมมนาหัวข้อ “สร้างเฮติขึ้นใหม่ - ขอบเขตปี 2030” ซึ่งกลุ่มศึกษาและดำเนินการเพื่อเฮติใหม่ (Study and Action Group for a New Haiti / GRAHN) จัดขึ้นที่สถาบันโพลีเทคนิคในมอนทรีออลเมื่อวันที่ 4 และ 5 มีนาคม แต่เรารู้เช่นกันว่าชาวเฮติในประเทศเองก็เงินด้วยถ้อยคำเสมอในเรื่องเพื่อนร่วมชาติที่อยู่ต่างแดน รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐแห่งนี้ไม่ยินยอมให้พลเมืองถือสองสัญชาติ ซึ่งเท่ากับบีบให้ชนชั้นมันสมองส่วนใหญ่ก็ต้องจำใจเลือกถือสัญชาติของประเทศที่ตนไปอาศัย ถึงอย่างนั้นหากไม่มีคนที่อยู่โพ้นทะเลพวกนี้เฮติก็คงสาบสูญไปนานแล้ว

โครงการที่ยูเนสโกสนับสนุนได้

การก่อสร้างเฮติขึ้นใหม่ในวันนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ผสมผสานระหว่างวิทยาการ สติปัญญา ความสามารถ

มนุษยธรรม และความถ่อมตนด้วย เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเสมอภาคกว่าเดิม กล่าวได้อีกอย่างว่า ชาวเฮติต้องออกแบบสร้างประเทศซึ่งต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิงโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นเป้าประสงค์แรกสุด การจะทำได้เช่นนี้ได้ย่อมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนอยู่โพ้นทะเลและเครือข่ายสังคมทั้งหลายของเฮติ

งานสัมมนาหัวข้อ “สร้างเฮติขึ้นใหม่ - ขอบเขตปี 2030” ซึ่งเป็นที่สนใจของผู้เข้าร่วมกว่า 800 คนจากเฮติและผู้ตั้งถิ่นฐานไปอยู่ต่างแดนทั้งสี่ทิศ แสดงให้เห็นชัดว่าชาวเฮติทั้งชายหญิงสามารถนำเสนอข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมต่อองค์กรต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การฟื้นฟูสร้างประเทศของตน โดยใช้แนวคิดที่ได้จากวิธีการแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งความเชี่ยวชาญและการรับรู้ที่มีอยู่ทั้งในและนอกประเทศ

การสัมมนาครั้งประวัติศาสตร์นี้ได้ข้อเสนอเบื้องต้นออกมาประมาณ 45 ข้อ³ ด้วยกัน

โครงการด้านการศึกษาบางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการแล้ว รวมทั้งการวางโครงสร้างถาวรสำหรับบรรดาผู้อยู่โพ้นทะเลที่ทำงานในเรื่องการศึกษาและสำหรับเพื่อนมิตรของเฮติ ได้แก่ โครงสร้างที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ทางไกลซึ่งในระยะยาวจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยเปิดหรือแหล่งเรียนทางไกลที่ครอบคลุมทั้งประเทศ โครงการฝึกงานสำหรับนักศึกษาเฮติในกิจการซึ่งชาวเฮติโพ้นทะเลมีตำแหน่งระดับสูงๆ เครือข่ายแลกเปลี่ยนทักษะในหมู่ชาวโพ้นทะเลซึ่งมุ่งที่การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาเศรษฐกิจ

นอกจากการริเริ่มอื่นๆ แล้ว GRAHN ยังเสนอว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้ตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและส่งเสริมการพัฒนา กิจกรรมด้านวัฒนธรรมทั่วประเทศ รวมทั้งจัดทำโครงการนิทรรศการสัญจรและวิธีการอื่นๆ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ

ตรงส่วนนี้เองคือหลายโครงการที่ยูเนสโกสนับสนุนได้ ดิฉันอยากทำหน้าที่เป็นปากเสียงให้แก่ศิลปินและเยาวชนเฮติโดยวิงวอนให้ยูเนสโกช่วยประเทศของเราหาเงินทุนที่จะให้ทุนจัดสร้างโรงละครออนไลน์ประสงค์ในเฮติให้เป็นสถานที่ซึ่งใช้งานได้จริง

สุดท้ายไม่ต้องบอกก็ทรงทราบว่าเฮติใหม่ต้องขจัดปีศาจแห่งคอร์รัปชันให้หมดสิ้นในทุกระดับ ขอจงอย่า

ลืมถ้อยคำของ เอ็ดวี เพลอเนล นักข่าวชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวไว้ว่า “ทันทีที่การฉ้อฉลเงินทองถูกเปิดโปงก็สามารถขจัดและลงโทษได้ แต่ความคิดที่ฉ้อฉลมีเล่ห์เหลี่ยมเงื่อนงำมากกว่าและในแง่นี้ย่อมถือว่าอันตรายกว่าเป็นธรรมดา”⁴

น.ศ. Courrier =

บทความนี้คัดย่อจากเนื้อหาที่ แนนซี ร็อก นำเสนอในเวทีอภิปรายเรื่อง “การสร้างโครงสร้างใหม่ให้สังคมวัฒนธรรม และสติปัญญาของเฮติ” ซึ่งยูเนสโกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2010 ดูเนื้อความทั้งหมดที่เสนอต่อยังสำนักงานใหญ่ยูเนสโกรวมทั้งบันทึกเสียงภาพเพิ่มเติมได้ที่ :

http://www.unesco.org/new/fr/mediaservices/singleview/news/unesco_forum_on_haiti/back/18258

© UNESCO/Andrew Wheeler

แนนซี ร็อก เป็นนักข่าวอิสระและนักบรรณาธิการสื่อวิทยุชุมชน เธอเป็นสมาชิกสหพันธ์นักข่าวอาชีพคิวเบก (FPJQ) ซึ่งได้รับรางวัลนอร์ธเวสต์จากทางสหพันธ์ฯ ในปี 2008 เธอทำงานให้ CBC, วิทยุแคนาดา, TV5 และเป็นสตรีชาวเฮติคนแรกที่ได้เป็นผู้รายงานข่าวทั่วโลกให้ CNN เธอเป็นผู้ช่วยทูตด้านวัฒนธรรมของคณะผู้แทนเฮติประจำยูเนสโกตั้งแต่ปี 1991 ถึง 1994 และเมื่อกลับสู่เฮติก็ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการกองงานโฆษกสมัชชาภรรยามิตรสมาร์ค มิเชล แต่ 6 เดือนต่อมาเธอก็ลาออกไปเป็นนักข่าวอิสระอีก ปัจจุบันเธอจัดรายการที่สถานีวิทยุเมโทรโพลิซิสซึ่งออกอากาศจากมอนทรีออล

(<http://www.metropolis.metropolehaiti.com/>)

³ ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้จากสรุปการประชุมของ GRAHN : <http://www.haiti-grahn.net/public/?s=194>

⁴ Edwy Plenel, *Secrets de jeunesse*, Stock, 2001

สื่อมวลชนเฮติ : จุดเปลี่ยนผัน

สื่อในเฮตินั้นมีเสรีภาพในการแสดงออกอยู่ระดับหนึ่ง ทว่าสื่อเองก็ต้องพิจารณาตัวเองอย่างจริงจังและปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นจากสิ่งล่อลวงอันพันล้นที่ไม่มีสาระสำคัญ เพื่อจะได้สามารถปฏิบัติหน้าที่กลไกพลังในการระดมสรรพกำลัง

ในเฮติอัตราการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้สูง จากการสำรวจของสำนักข่าวฝรั่งเศส Mediascom. ปรากฏว่าประชากรร้อยละ 94 มีวิทย์ แต่แถบคลื่นเอฟเอ็มได้ถึงจุดอิ่มตัวแล้ว โดยปัจจุบันมีสถานีในเมืองหลวงมากกว่า 40 สถานี และหน่วยงานรัฐบาลที่ดูแลการยื่นคำร้องขอใช้คลื่นความถี่ก็ไม่ได้ออกใบอนุญาตให้อีกต่อไป มีการแข่งขันกันสูงเพื่อหารายได้จากการโฆษณา และสถานี “ชั้นนำ” อาทิ สถานี Metropole สถานี Vision 2000 สถานี Carairbes สถานี Ginen Signal และสถานี Kiskeya เป็นผู้ครองส่วนแบ่งรายใหญ่ ส่วนสถานีอีกหลายแห่งนั้นด้วยเหตุที่ขาดแคลนทุนรอนที่จำเป็น จึงกระจายเสียงรายการที่อ่อนด้อยทางเทคนิคซึ่งมักจะมีพนักงานที่ไม่เคยผ่านการอบรมใดๆ เป็นผู้จัดทำ สถานีเหล่านี้เป็นเพียงแผ่นสะท้อนเสียงหรือกระบอกเสียง ใช้เวลาออกอากาศช่วงสำคัญๆ บางส่วนให้หมดไปกับเรื่องการเมืองเรื่องจุกจิกไม่เป็นสาระทั้งในลักษณะของการปรักปรำขัดทอดใส่กัน การตีแผ่ในสิ่งที่ไม่สมควร การหมิ่นประมาท และการทะเลาะระหว่างฝ่ายต่างๆ และลักษณะที่ว่านี้ยังเกิดขึ้นกับสถานีโทรทัศน์ที่จัดตั้งในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาประมาณ 10 กว่าครั้ง

การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์อย่างชัดเจน เป็นกลาง และแข็งขัน ถือเป็นเอกลักษณ์ของนักข่าวผู้มากประสบการณ์จำนวนหนึ่ง หนังสือพิมพ์รายวัน 2 ฉบับที่เริ่มดำเนินกิจการมาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือ Le Novilliste และ Le Matin ยังคงเป็นผู้พิทักษ์หลักการ

จอร์จเคียสตี กูตริตัน : 1985

“สื่อมวลชนเฮติพึงทดลองใช้เสรีภาพแบบมุ่งรับผิดชอบ”

การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่ตีบทัน ภาพจากงานคาร์นิวัลกรุงปอร์โตแปรงซ์ กุมภาพันธ์ 1985

© Charles Carné

ข้อนี้และปฏิบัติหน้าที่ผู้สื่อข่าว แม้จะมีจำนวนยอดพิมพ์ไม่มากนัก (20,000 ฉบับต่อครั้ง) และมีการจำหน่ายนอกเมืองหลวงในวงจำกัด

สื่อมวลชนเฮติขังไม่ได้พัฒนาไปถึงขั้นการไม่ยึดติดกับฝ่ายใดซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้ชาวเฮติมีเอกภาพ และยังไม่ได้ระดมผลักดันทรัพยากรมนุษย์ให้ลุกขึ้นเผชิญปัญหาซึ่งทำลายประเทศอยู่ ทั้งภัยคุกคามจากแผ่นดินไหว ความจำเป็นเร่งด่วนในการรื้อฟื้นพัฒนาประเทศ การผลิตพลังงานที่ทำลายสิ่งแวดล้อม การศึกษา การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการผลิต

© Plume

การนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศให้ประจักษ์ เหล่านี้คือสถานการณ์ของสื่อมวลชนที่เป็นอยู่ในเฮติ ก่อนที่จะเกิดภัยแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010

เช่นเดียวกับอีกหลายภาคส่วนของสังคม สื่อมวลชน ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากภัยแผ่นดินไหว เมื่อผ่านไป 2 เดือนสื่อจำนวนมากได้กลับมาปฏิบัติงานตามปกติ แต่ยังคงใช้ตารางรายการเดิมๆ และไม่มีสัญญาณใดๆ ว่าจะมีท่าทีมุ่งมั่นใหม่ๆ เพื่อตอบรับการท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม igit หนังสือพิมพ์ Le Novilliste และหนังสือพิมพ์ Le Matin ได้ประกาศว่าตนจะนำเสนอเนื้อหาเรียกร้องให้ชัดเจนตรงประเด็นมากขึ้น หรือแม้แต่อาจถึงขั้นกดดัน เพื่อให้บรรดาผู้ประสงคและจะใช้โคกนาฏกรรมครั้งนี้ให้เป็นโอกาสในการ “ชำระและปิดกวางการณ์ต่างๆ ให้เข้าสู่รูปเข้ารอยครั้งใหญ่”

การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่ตีตน

ณ จุดนี้ข้าพเจ้าไม่ได้มุ่งหมายที่จะสอบสวน พิจารณาความเพื่อนร่วมวิชาชีพพรันที่ปฏิบัติหน้าที่สื่อ ก่อนข้าพเจ้าหลายๆ ท่านต้องใช้ชีวิตเข้าแลกกับสิทธิ ที่ตอนนี้ข้าพเจ้าได้นำมาใช้ปฏิบัติวิชาชีพโดยที่มี เสรีภาพในการแสดงออกระดับหนึ่ง ข้าพเจ้าเพียงแต่ ตั้งคำถามเกี่ยวกับจุดยืนที่ท่านเหล่านั้นเลือกเพราะ จุดยืนบางส่วนนั้นเข้าใจระดับของความคลั่งขาดสติ เสริมย้ำความแตกแยกที่มีอยู่เดิมให้หนักขึ้น โหมทวีให้ ความตึงเครียดทางการเมืองและสังคมรุนแรงขึ้นและ เราให้สาธารณชนหมดความเชื่อความศรัทธาต่อสื่อ

นักหนังสือพิมพ์ จงก้าวลงมา สัมผัสดิน

ความล้มเหลวในลักษณะดังกล่าวของสื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของบริบทในวงกว้างของสังคมเฮติโดยรวมซึ่งได้ยุติ การเรียกร้องอันควรใดๆ เลิกตอบสนองคุณงามความดี ไร้อุดมการณ์อันสูงส่ง ดูเหมือนว่าสังคมเฮติไม่ สามารถหลบเลี่ยงให้พ้นไปจากสถานการณ์เดิมๆ ที่ ทำให้เสื่อมถอยสิ้นกำลังวังชา อันเป็นสถานการณ์ที่ สังคมติดขัดงังนอนอยู่ในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ครั้งหนึ่งการเรียนรู้เคยเป็นกลไกเสริมสร้างพลังเกื้อ หนุนอำนาจทางการเมืองมาเป็นเวลานาน บัดนี้หาได้ นำการเรียนรู้มาใช้โดยสุขุมคัมภีรภาพอีกไม่ ในทาง กลับกันเฮติเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนไม่กี่ประเทศที่ ความรู้ นำมาซึ่งการแบ่งแยก ขณะเดียวกันการรับรู้ เรื่องวิทยาศาสตร์ในลักษณะของศาสนาที่มีอำนาจ ลึกลับก่อให้เกิดสถานการณ์อันเหลือเชื่อได้ พี่น้องร่วม ชาตินิยมจำนวนมากเห็นว่าสิ่งที่เหยียดยพิบัติจำนวน 2 แสนคนหรือเรือนแสนนั้นเสียชีวิตเนื่องจากเหตุการณ์ วันที่ 12 มกราคม หาได้เป็นเพราะการไม่ปฏิบัติตาม กฎระเบียบว่าด้วยสิ่งปลูกสร้างไม่ หากเกิดมาแต่ อาณาภพแห่งพระเป็นเจ้า เหตุการณ์นี้เป็นไปตาม พระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าของชาวเฮติเหล่านี้ บรรดาโบสถ์ทั้งหลายยังนิ่งแน่นอยู่ตลอด นักบวช ท่านก็ย่อมยึดด้วยการณ์เป็นดังนี้

พร้อมกันนั้นรายการบันเทิงซึ่งจะไม่กล่าวว่าเป็น รายการไร้สาระก็ยังคงเป็นรายการหลักของสถานี วิทยุบางสถานี และมีโฆษณาสินค้าจากต่างประเทศ เต็มรายการไปหมด ประเด็นสาระที่แท้จริงอยู่ตรงไหน แล้วจะมีผู้บอกเราว่า “นั่นไม่ใช่สิ่งที่คนส่วนใหญ่อยาก ฟัง” เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์จึงยัง คงถูกบีบให้ตีบให้ตันต่อไป

สรรค์สร้างสื่อขึ้นมาใหม่

ณ ตอนนี้มีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในเรื่องข้อมูลข่าวสาร และจะต้องจัดให้มีสถานันดรที่สำหรับสื่อมวลชน ยิ่งกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต การปรับเปลี่ยนทิศทาง ครั้งใหญ่ คือ การสรรค์สร้างสื่อสมัยใหม่ที่มีความ เป็นมืออาชีพ กล่าวหาญ ใฝ่เจริญ เป็นอิสระจากเงื้อม อำนาจทางการเมืองและเงื้อมมองคักรทางการเมือง ย่อมพูดได้ง่ายและกระทำให้เป็นจริงยาก หากแต่ก็เป็น

สิ่งที่ต้องทำ เป็นกระบวนการอันยาวนานและต้องอาศัยความเพียรพยายามอย่างหนัก โดยที่ต้องมีการรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะภาคีภาครัฐ หน่วยงานด้านกฎระเบียบ และภาคส่วนจากสื่อที่เป็นอิสระ

ก่อนที่จะเกิดแผ่นดินไหวนั้นสำนักคิด 2 สำนักที่แตกต่างกันได้โต้แย้งกันว่าควรจะมีกฎหมายควบคุมระเบียบสื่อหรือไม่ควรมี ฝ่ายสนับสนุนอยากให้มีหน่วยงานด้านกฎระเบียบทำนองเดียวกับสภามติสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของประเทศฝรั่งเศส ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยเพราะเคยบททุกขยากภายใต้การปกครองของดูวาลิเยร์ ผู้นำเผด็จการมองว่าความพยายามใดๆ ที่จะนำบรรทัดฐานกฎระเบียบมาใช้มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเผด็จการและจะก่อให้เกิดปฏิกริยาต่อต้านจากสาธารณชน ความเชื่อที่ว่าเราสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้โดยไม่ต้องมีมาตรฐานหรือข้อจำกัดเป็นสิ่งที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษของคนในเฮติ และได้กลายมาเป็นอุปสรรคใหญ่ยิ่ง

ประการแรก สื่อมวลชนทั้งหมดในเฮติจะต้องปรับรูปแบบตนเองใหม่ก่อนที่จะพยายามดำเนินการระดมสรรพกำลังเชิงสังคมและภูมิปัญญา ข้าพเจ้าเห็นว่าในระยะสั้นนี้เราจะต้องออกแบบโครงการฝึกอบรมผู้สื่อข่าว การสนับสนุนขององค์การยูเนสโกซึ่งมีสายสัมพันธ์อันยาวนานกับสมาคมผู้สื่อข่าวเฮติจะได้รับการต้อนรับอย่างดีอีกเป็นแน่แท้ กระทรวงการศึกษา กระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสาร บรรดาสมาคมผู้สื่อข่าว และบรรดาสมาคมผู้พิมพ์หนังสือพิมพ์จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดหลักสูตร และนอกเหนือจากการฝึกอบรมแล้วเราต้องจัดการกับประเด็นกวนใจอีกข้อหนึ่งคือต้องจ่ายค่าตอบแทนอันควรแก่ผู้สื่อข่าวอาชีพ ทุกวันนี้เงินเดือนผู้สื่อข่าวขั้นพื้นฐานเท่ากับ 100 ยูโร

เช่นเดียวกับภาคส่วนอื่นๆ สิ่งที่ทำหยาโลกของการสื่อสารมีสูงยิ่ง อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็เชื่อมั่นในอนาคตของประเทศตนเองและอนาคตของสื่อแบบใหม่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะมีผู้นำใหม่ๆ ทางด้านสติปัญญา การเงินและทางการเมืองปรากฏตัวออกมาจากซากปรักหักพัง เป็นคนชั้นนำที่มีความรับผิดชอบซึ่งมุ่งมั่นที่จะสร้างความเป็นพลเมืองแบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ผู้ช่วยเกื้อให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนและร่วม

สร้างความหมายใหม่ของคำว่าชาวเฮติ และเมื่อสื่อของเฮติได้รับการปรับปรุงใหม่แล้วก็จะมิพบาบาทาในการณ์ดังกล่าวนี้ด้วย ข้าพเจ้าขอขอมคำกล่าวของเพื่อนมาใช้ ณ ที่นี้ “จะต้องให้เสรีภาพแบบเน้นความรับผิดชอบต่อมีโอกาสได้ทดลองนำมาใช้” จะต้องทำให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างชนชั้นนำทางความคิดและการเมืองของเฮติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า จะต้องช่วยให้ประชาชนได้พิถีพิเคราะห์เลือกผู้นำของพวกเขา ถ้าไม่ลงมือทำสิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าเราก็ไม่อาจเข้าถึงแก่นของสาระสำเร็จอีกครั้งคราวหนึ่ง เราจะต้องลงมือทำ ณ บัดนี้

[UNESCO](#)

โรเบอร์สัน อัลฟงส์ : เขียน

© UNESCO/Michel Ravassard

ข้าพเจ้าก็เชื่อมั่นในอนาคตของประเทศตนเองและอนาคตของสื่อแบบใหม่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะมีผู้นำใหม่ๆ ทางด้านสติปัญญา การเงินและทางการเมืองปรากฏตัวออกมาจากซากปรักหักพัง

โรเบอร์สัน อัลฟงส์ เป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน *Le Nouvelliste* (Haiti) เป็นบรรณาธิการข่าวของสถานี Radio Majik 9 และเป็นประธานคณะกรรมการการศึกษาต่อเนื่องของสมาคมผู้สื่อข่าวเฮติ (AJH)

ร่วมแสวงหา มนุษยภาพ ที่ยิ่งใหญ่ กว่าเดิม

การขาดวิสัยทัศน์คือปัญหาที่รุนแรงที่สุดของเฮติ ประเทศ
ได้รับความช่วยเหลือแบบชนิดๆ มาเป็นเวลานาน กระนั้นก็ตี
โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นล่าสุดอาจจะเป็นตัวเร่งให้เกิด
พลังทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

ขอให้เรามาลืมความคิดตั้งแต่ต้นว่าคนเฮติเป็นผู้
พ่ายแพ้ ถดถอย และหมดหนทางเสียเลย เราอย่ามองว่า
เฮติเป็นเหยื่อของภัยพิบัติ โลกจะต้องเรียนรู้และ
สามารถเรียนรู้บทเรียนจากโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้น
เมื่อเร็วๆ นี้ในประเทศที่มีประชากร 10 ล้านคน และ
เรียนรู้จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของเฮติเพื่อ
พยายามที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงลงระดับรากหญ้า
ในบริบทนานาชาติในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งกว่า
ที่เคยเป็นมา

บริบทที่ว่านี่คืออะไร? ดัดทอนงบประมาณแล้ว
ดัดทอนอีก ประเทศร่ำรวยกำลังเป็นหนี้สินรุงรังขนาด
หนัก ข้อเสนอเพื่อการหลุดพ้นจากวิกฤติซึ่งยังเป็นที
ถึงขาหรืออาจไม่มีข้อเสนออันเลย ความไม่เท่าเทียมที่
เห็นดำตาในประเทศร่ำรวย คนขายของของสังคมถูก
ทิ้งไว้ข้างทาง การว่างงาน การล้มละลาย อัตวินิบาตกรรม
ความทุกข์ยาก ปัญหาเรื่องอัตลักษณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นเพียง
อาการบางลักษณะที่เห็นเด่นชัดที่สุดของการขาดทางเลือก
สำหรับอนาคต

ชีวิตประจำวันใน
กรุงปอร์โตแปรงซ์
มกราคม 2010

© UN Photo/Marco Dormino

อิทธิพลของต่างประเทศ
ได้ทำลายการผลิตข้าวของเฮติ
ในทศวรรษ 1990 ▶

© Leah Gordon

ความแตกต่างที่มีอยู่จริงและมีมากโขระหว่างประเทศที่ร่ำรวยที่สุดและยากจนที่สุดคือการที่ว่าประเทศร่ำรวยมีสรรพกำลังพร้อมมูลทั้งด้านวัตถุ ด้านภูมิปัญญา และด้านโครงสร้าง เพื่อใช้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์หากว่าประเทศเหล่านั้นประสงค์จะเปลี่ยนแปลง ด้วยว่าสิ่งที่ขาดหายไปอย่างชัดเจนคือเจตจำนงทางการเมืองและบางทีสิ่งที่ขาดหายไปคือสมรรถนะในการรวมสนธิกำลัง เราต้องยอมรับว่าโลกหาได้ดำเนินไปอย่างที่ควรจะเป็นและหาได้ทำให้เรามีวิถีใดหรือปัจจัยใดเพื่อใช้เปลี่ยนแปลงถึงระดับรากหญ้าได้

ความล้มเหลวที่สั่งสม

การเปลี่ยนแปลงระดับรากหญ้าเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อพิจารณาว่ามีความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในรอบ 60 ปีที่ผ่านมา ทั้งความล้มเหลวของนโยบายพัฒนาส่วนใหญ่ ความล้มเหลวของการปรับโครงสร้างซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการคาดหมายไว้ว่าจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ความล้มเหลวของสหประชาชาติในสถานการณ์ขัดแย้งนับถึงขณะนี้ ความล้มเหลวของสหภาพยุโรปในการรับมือกับความโกลาหลของโลกการเงินในระบบทุนนิยม

ความล้มเหลวของกลุ่มอุดมการณ์หลักๆ ที่ไม่สามารถให้คำตอบนอกเหนือไปจากการหาผลประโยชน์และสร้างความเป็นหนึ่งให้ตนเอง ความล้มเหลวของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่ทำให้คำมั่นว่าจะนำเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อให้โลกพ้นภาวะการแบ่งเป็นสองขั้วในยุคสงครามเย็นอันอาจสร้างความหายนะได้ ความล้มเหลวของฝ่ายซ้ายระหว่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มสังคมนิยมที่โดยที่ไม่สามารถช่วยปรับดุลแก้ไขสภาวะการไร้ดุลยภาพในระดับโลกได้ และท้ายที่สุดความล้มเหลวของฝ่ายซ้ายหัวก้าวหน้าในประเทศกำลังพัฒนาของพวกเราที่มักจะถูกดองเข้ามูมอยู่บ่อยครั้งและถูกพันธมิตรตะวันตกทอดทิ้ง เพราะพันธมิตรตะวันตกเองก็ต้องวุ่นวายให้ตนเองได้อยู่รอดทางการเมือง

ความล้มเหลวที่สั่งสมกันมาเช่นนี้ทำให้ข้าพเจ้าคิดว่าทางออกที่แท้จริงของเฮติจะต้องมาจากเฮติเอง แต่จะต้องถามซ้ำอีกครั้งว่าแล้วทำไมเราจะต้องไว้วางใจความเต็มอกเต็มใจที่ฉายชัดออกมาว่าจะ “ช่วยเหลือ” เฮติตั้งที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ทำไมเราถึงยึดมั่นถือมั่นอย่างมืดบอดกับสถานการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างเร่งรีบซึ่งมักจะร่างจากดินแดนอันห่างไกลจากชายฝั่งเฮติเองเล่า องค์กรและขบวนการต่างๆ จำนวนมากของเฮติได้วิพากษ์ขั้นตอนต่างๆ ที่นำมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติการเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาเฮติ ซึ่งเป็นขั้นตอนและการดำเนินงานที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางภาคสังคมและประชาสังคมของเฮติทั้งหมดแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมเลย ข้าพเจ้าขอร่วมแสดงความเห็นกับพวกเขาในลักษณะติงกระบวนการทำงานเชิงบังคับลงมาเช่นนี้ ซึ่งไม่ได้เปิดทางให้พวกเราได้มีบทบาทอย่างแข็งขันในการกำหนดชะตากรรมใหม่ของประเทศเราแต่ประการใด

ปรับทิศทางกระบวนทัศน์ปัจจุบัน

สิ่งที่พวกเราเรียกร้องคือการถ่อมถ่อมใจตนเองและการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองที่มากขึ้นอีกเล็กน้อย ในบทความฉบับวันที่ 20 มีนาคม 2010 ที่โจนาธาน คัทซ์ (สำนักข่าวเอพี) เป็นผู้เขียน มีเนื้อหาว่าเมื่อวันที่ 10 มีนาคม อดีตประธานาธิบดีบิล คลินตันของสหรัฐอเมริกา ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งทูตพิเศษของ

สหประชาชาติประจำเฮติ “ได้กล่าวขอโทษต่อสาธารณชนในเดือนนี้ที่ได้สนับสนุนนโยบายที่ทำให้เกิดการทำลายการผลิตข้าวของเฮติ” เขาแถลงต่อคณะกรรมการต่างประเทศประจำวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกา “นโยบายนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรบางรายในอาร์คันซอ (ซึ่งเป็นรัฐบ้านเกิดของบิล คลินตัน) ทว่าเป็นนโยบายที่ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ ถือเป็นความผิดพลาด”

แต่ที่จริงแล้วเมื่อ 30 ปีก่อน เฮตินำเข้าอาหารเพียงร้อยละ 19 และเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวและกาแฟ ในปี 1986 ประธานาธิบดีฌ็อง-แบร์ทรี อริสตีดี (Jean-Bertrand Aristide) ของเฮติถูกบิล คลินตันและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และบุคคลหรือองค์กรอื่นๆ ขอให้ลดอุปสรรคทางการค้า โดยอ้างเหตุผลเป็นเรื่องของการปรับโครงสร้างบทความของโจนาธาน คัทซ์ ได้รับด้วยว่า ทุกวันนี้ข้าวจำนวน 6 ปอนด์ของบริษัท Riceland Foods of Arkansas ซึ่งเป็นผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลกที่ไม่มีใครเทียบได้ ขายราคา 3.80 ดอลลาร์ แต่ข้าวปริมาณเดียวกันของเฮติขายที่ราคา 5.12 ดอลลาร์

นอกจากนี้ สิ่งที่เราจะต้องไม่ลืมคือสาเหตุที่พวกเราไว้ทุกข์ให้กับผู้เสียชีวิตจำนวนมากในเมืองปอร์โตแปรงซ์ก็เพราะว่าพวกเขาหนีคนเป็นชาวไร่ชาวนาที่ไม่มีทรัพยากร ไม่มีปัจจัยการผลิต ไม่สามารถแข่งขันกับโคกักฉที่นำเข้าจากโลกตะวันตก พวกเขาจึงต้องย้ายมาในเมืองเพื่อหางานทำ

ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกัน สิ่งที่เราเรียกว่าทางแยกยามเมื่อวันวานและภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ณ วันนี้ ความยากจนของคนหนึ่งสร้างความมั่งคั่งให้กับคนอื่นคนหนึ่ง และในทำนองกลับกันชะตากรรมของพวกเราเชื่อมโยง

ร้อยรัดกันด้วยปัญหาเดียวกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ล้าพังความช่วยเหลือระหว่างประเทศไม่สามารถหาทางออกให้ได้ เราต้องมึมมอมองในระดับสากลมากขึ้น

เราต้องยอมรับว่าโลกหาได้ดำเนินไปอย่างที่ควรจะเป็น และหาได้ทำให้เรามีวิถีใดหรือปัจจัยใดเพื่อใช้เปลี่ยนแปลงถึงระดับรากหญ้าได้

โคกนาฏกรรมและการไว้ทุกข์อาลัยดังที่เฮติต้องเผชิญอยู่ ณ ขณะนี้จะทำให้เราสามารถเปลี่ยนแปลงทิศทางการระบอบที่คนปัจจุบัน เฮติอาจจะเป็นแบบอย่างของการเข้าไปดำเนินการแบบใหม่ และนี่เป็นสิ่งที่เร่งด่วนพอๆ กันทั้งของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศในโลกดตะวันตกที่ความไม่เท่าเทียมกันยังคงขยายตัวออกไป ยิ่งเราเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงลงระดับรากหญ้าได้เร็วเท่าไรเราก็จะยิ่งสามารถร่วมกันแสวงหามนุษยภาพที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิมได้เร็วขึ้น มีความยุติธรรมมากขึ้น มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น และอาจรวมเลยถึงความสุขก็เป็นได้เช่นกัน

การดำเนินการเหล่านี้เป็นโครงการใฝ่สูงหรือเป็นอุดมคติเกินไปหรือไม่ ข้าพเจ้าหาคิดได้เช่นนั้น แม้ว่า จะเกิดความล้มเหลวทั้งหมด มนุษยภาพได้แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะอันยิ่งใหญ่แห่งเมตตาธรรม การสร้างสรรค์ และความกล้าหาญ ทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและส่วนรวม

Dr. Courfief =

ราอูล เพค : เขียน

© UNESCO/Michel Ravassard

อดีตรัฐมนตรีวัฒนธรรมของเฮติ (ค.ศ. 1995 - 1997) ปัจจุบัน ราอูล เพค ยังเป็นผู้ผลิตภาพยนตร์ เป็นผู้ประพันธ์เรื่อง *L'homme sur les quais*, *Lumumba*, *L'affaire Villemin*, *Sometimes in April*, and *L'école du pouvoir*. หลังจากใช้ชีวิตวัยเด็กช่วงหนึ่งในคองโก เขาก็ได้เข้าเรียนหนังสือที่ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกา และได้เดินทางไปศึกษาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ในประเทศเยอรมนี ก่อนที่จะไปศึกษาต่อใน The Berlin Academy of Film and Television ซึ่งเป็นสถานที่ที่เขาเริ่มต้นอาชีพภาพยนตร์ สองวันก่อนเกิดแผ่นดินไหวในกรุงปอร์โตแปรงซ์ซึ่งเป็นเมืองบ้านเกิดของเขา เขาได้รับการแต่งตั้งโดยหนังสือสั่งการของประธานาธิบดีให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ *Ecole nationale supérieure des métiers de l'image et du son (La Fémis)* ของฝรั่งเศส ณ กรุงปารีส

ชาวเฮติต้องเก็บหอมรอมริบนานถึง
สิบปีกว่าจะสร้างบ้านได้สักหลัง
© Jocelyne Bernard

วงจรรูปบาทของ เศรษฐกิจเฮติ

ภาวะหยุดนิ่งกับที่ซึ่งแพร่หลายทั่วไปคือเครื่องค้ำจุนเศรษฐกิจแบบล้าหลัง
ที่สาปให้เฮติยากจนและขัดขวางความเจริญก้าวหน้า แทนที่จะมีวรอ
ให้พระเจ้าช่วยเหลือ ชาวเฮติควรเลิกล้มระบบ “รายได้จากค่าเช่า”
ซึ่งทำให้ประเทศนี้กลายเป็นอัมพาต

กรภัทร พุกเกษียกุล : ๓๗๘
บุษนาฏ เนตประเสริฐศรี : ๒๕๖๖/๓๓๖

เป็นไปได้ที่จะสร้างเศรษฐกิจของ
ประเทศได้โดยไม่มีนโยบายเศรษฐกิจ
เสียก่อนและมีระบบบริหารที่สามารถ
รับผิดชอบนโยบายนั้นได้ แต่เฮติไม่มีทั้งสอง
อย่าง เศรษฐกิจก็หมายความว่าเดียวกับ
กับแนวคิดเรื่องความก้าวหน้าซึ่งเราก็ไม่มี
เช่นกัน แล้วก็มีข้อขัดข้องสำคัญคือพลเมือง
เฮติทั่วไปไม่ได้มองตัวเองว่าสามารถมี
ส่วนช่วยสร้างประเทศได้แต่รอความ
เจริญก้าวหน้าที่มาจากรายนอก พวกเขา
เชื่อว่าความเจริญรุ่งเรืองอยู่ในมือพระเจ้า
เราไม่ยอมให้ตัวเองสร้างประเทศของเรา

เปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นจริงของเรา
เราล้าหลังกับวิถีทางอันถูกต้องที่จะใช้สร้าง
เศรษฐกิจของเราขึ้นใหม่ เรายังจมปลัก
อยู่กับความไม่แน่ใจไม่รู้จะทำอะไร
หายนภัยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010
ปีบั่นให้เราต้องเพ่งพินิจภาวะหยุดนิ่ง
ของตัวเอง เราไม่สามารถทดแทนความ
เปลี่ยนแปลงของวิถีเศรษฐกิจได้อีกต่อไป
จากวิถีเศรษฐกิจเดิมซึ่งยังต้องพึ่งพารายได้
จากรายนอกที่จ่ายเป็นค่าใช้ทรัพยากร
อย่างมากมาด้วยแหล่งรายได้เพียงไม่กี่
อย่างซึ่งโดยมากมาจากการผลิตกาแฟ

เศรษฐกิจแบบ “รายได้จากค่าเช่า” จึง
เอื้อประโยชน์แก่ประชากรเพียงจำนวน
น้อยนิดเท่านั้นโดยที่ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้
ประโยชน์อะไร วิธีการเมืองทั้งหมดของ
เฮติถูกจัดระเบียบโดยยึดเอารายได้จาก
ทรัพยากรที่ให้เช่าเป็นหลัก และมุ่งปกป้อง
ผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งแค่ไม่กี่คนซึ่งคอย
ขัดขวางความพยายามใดๆ ที่จะเปลี่ยนแปลง
ทั้งนี้เพื่อรักษาอภิสิทธิ์ของพวกเขาแล้ว
เพื่อจะทำได้เช่นนี้ก็ไม่มีอะไรสามารถ
หยุดยั้งไม่ให้พวกเขายึดครองตำแหน่ง
สำคัญๆ ทางการเมืองได้

© UN Photo/Logan Abassi

พ่ออุ้มลูกสาวหลังอุกน้ำท่วมบ้านที่ซีเต โขเลล ใกล้กรุงปอร์ตแประซ์

ครอบครัวชาวเอติติดอยู่ในวงจรอุบาทว์ ต้องทนรับความยากแค้นแสนสาหัส พวกเขาต้องเก็บหอมรอมริบถึงสิบปีกว่าจะมีเงินพอสำหรับเริ่มสร้างบ้านแล้วจากนั้นก็ใช้เวลาตลอดชีวิตพยายามสร้างต่อให้เสร็จแทบเป็นไปไม่ได้เลยที่จะกู้ยืมเงินในเอติ เศรษฐกิจทั้งหมดของประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของเงินออมซึ่งนำไปสู่การค้าประกันด้วยเงินสด (คือให้กู้ยืมได้เท่ากับจำนวนเงินออมในบัญชีของผู้ยืม) เป็นผลให้เกิดความผิดพลาดคือกลายเป็นการลงทุนแบบไม่เหมือนที่ไหนโดยใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วลงทุน

สถานการณ์นี้ฉายชัดถึงการขาดนโยบายการเงินหรือระบบสินเชื่อที่ตอบสนองความต้องการของสามัญชนในประเทศซึ่งรัฐบาลใส่ใจแต่ผลประโยชน์จากพวกที่หารายได้จากค่าเช่าจากข้างนอก อีกทั้งยังอธิบายได้ถึงการคงอยู่ของสิ่งอื่นที่ทำหน้าที่แทนรัฐบาลในรูปขององค์กร

พัฒนาเอกชน ชุมชนนานาชาติและ... พระผู้เป็นเจ้า! ซึ่งล้วนเชื่อกันว่าคอยดูแลความต้องการของประชาชน

ปราศจากสินเชื่อก็ไปไม่รอด

เอติไม่มีทางยืนหยัดได้ด้วยตนเอง หากไม่ยอมใช้ระบบเศรษฐกิจที่อาศัยสินเชื่อรองรับ ถ้าหาก 200,000 ครอบครัวที่ต้องประสบเคราะห์กรรมจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวจะซื้อบ้านได้อีกครั้ง พวกเขา ก็ต้องมีสิทธิ์ได้เงินจำนวนที่ผ่อนจ่ายได้ 15 หรือ 20 ปี และในเมื่อครอบครัวส่วนใหญ่ไม่สามารถหาเงินก้อนมามัดจำได้ถึงร้อยละ 30 ของราคาบ้านตามที่กฎหมายบังคับก็ควรให้พวกเขาใช้งานที่ทำค้าประกันเงินกู้ได้

แล้วถ้าให้เงินกู้แก่ผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวได้ก็ควรให้ทุกคนกู้ได้เหมือนกัน จำเป็นต้องปรับระบบสินเชื่อโดยรวมให้ทั่วถึง และมีสิทธิ์ได้รับทุกคน ที่สำคัญที่สุดคือ

ต้องรวมถึงวิสาหกิจต่างๆ เพื่อจะได้เติบโต และสร้างงานอันเป็นการช่วยให้ครอบครัวทั้งหลายสามารถชำระหนี้ได้

ดังนั้นเงินกู้จึงควรตั้งบนพื้นฐานสถานการณ์จ้างงานในอนาคตของผู้ขอกู้ พูดอีกอย่างก็คือพิจารณาถึงทักษะความสามารถซึ่งบ่งชี้ว่าพวกเขาสมควรได้รับการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ปริมาณโดยรวมของสินเชื่อและการลงทุนจึงน่าจะขึ้นอยู่กับความสามารถแข่งขันของแรงงานในตลาดโลกไม่ใช่ขึ้นกับเงินออมหรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ระบบเศรษฐกิจแบบสินเชื่อไม่ใช่เรื่องความนิยมในตัวผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลใดแต่เป็นปัจจัยพื้นฐานของเครื่องมือการผลิตของประเทศ หากภาครัฐไม่มีนโยบายให้สินเชื่อแก่หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ประเทศก็จะต้องตะเกียกตะกายอยู่กับปัญหาเดิมๆ อย่างที่เคยเป็นมาตลอด

การที่เอติจะฟื้นตัวขึ้นใหม่ได้รัฐจำเป็นต้องยอมดำเนินเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนความต้องการของทุกกลุ่มในสังคม ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มชนชั้นนำซึ่งดำรงชีวิตด้วยรายได้ส่วนตัวจากการเก็บค่าเช่าจากคนภายนอกเท่านั้น

การบริหารเงินกู้และของบริจาค

การร่วมมือร่วมใจเป็นพิเศษที่ประชาคมโลกมีต่อเอติซึ่งมาในรูปแบบบริจาคและเงินกู้ที่จะใช้บูรณะเมืองใหญ่ๆ ขึ้นใหม่เป็นสิ่งสำคัญ เงินทุนดังกล่าวจะแบ่งสรรปันส่วนระหว่างบริษัทก่อสร้างต่างๆ และผู้บริจาคเงินก็ย่อมจะพอใจหาก

โครงการเหล่านี้สำเร็จลุล่วงโดยมีการ
คอร์รัปชันน้อยที่สุด

แต่ยกเว้นเมืองพอร์ตโตแปรงซ์แล้ว
การช่วยเหลือนี้จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
ของเฮติเพียงน้อยนิดและไม่ยั่งยืนถ้ารัฐ
ตัดสินใจให้นำเข้าวัสดุก่อสร้างจำนวน
มหาศาล เมื่อเงินช่วยเหลือหมดไป รัฐจะ
ได้อาคารต่างๆ ครอบครัวยุคน้อยจะ
มีบ้านช่องขณะที่ยังคนอื่นๆ ก็จะถูกทิ้งให้
ต้องดิ้นรนกันเองต่อไป เศรษฐกิจแบบ
“รายได้จากค่าเช่า” จะกีดขวางช่วงเวลา
รุ่งเรืองสั้นๆ ขณะที่ปัญหาเงินกู้สนับสนุน
การผลิตและการจ้างงานจะยังคงไม่ได้รับการ
แก้ไข การบริหารจัดการปัญหาภัย
พิบัติจากธรรมชาติอย่างผิดพลาดในช่วง
หกปีที่ผ่านมาบอกอะไรได้มากมายในเรื่องนี้

เพื่อให้ได้รับประโยชน์เต็มที่จากการ
ช่วยเหลือของภายนอกและสร้างรากฐาน
รองรับเศรษฐกิจแนวใหม่ ผู้นำเฮติควร
ร้องขอชั่วคราวให้สถาบันระหว่างประเทศ
ยินยอมให้เฮติมีอิสระจากกฎเกณฑ์บาง
ประการที่ก้ำกักับการค้าระหว่างประเทศ
อีกทั้งยังควรส่งเสริมให้เกิดคลื่นอุตสาหกรรม
ระลอกแรกที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง (งาน
โลหะและซีเมนต์ อุปกรณ์ไฟฟ้า ฯลฯ)
และการจัดตั้งที่อยู่อาศัย (เครื่องใช้ใน
บ้าน สุขภัณฑ์ เครื่องตกแต่งบ้าน) ซึ่งเป็น
ภาคส่วนที่ในอดีตไม่เคยได้รับการส่งเสริม
เนื่องจากขาดอุปสงค์ นอกจากนี้ก็ควรให้
ความสำคัญกับการฝึกอบรมด้วยเพราะ
แรงงานที่มีคุณภาพและผลิตภัณท์ที่
แข่งขันในตลาดได้เท่านั้นจะทำให้ประเทศ
สามารถจ่ายหนี้เงินกู้จากต่างประเทศได้

การเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ก็จำเป็นต่อ
การส่งเสริมการจ้างงานในเฮติเหมือนกัน
เช่น การกระจายอำนาจและการพัฒนา
ท้องถิ่น ; การปฏิรูปความปลอดภัยในสังคม
ซึ่งกระตุ้นให้แรงงานเลือกอาชีพต่างๆ
ในภาคอุตสาหกรรม ; การปฏิรูปนโยบาย
เศรษฐกิจที่ช่วยให้สามารถกระจายทุน
ในประเทศ ; การส่งเสริมความร่วมมือ
ระหว่างรัฐกับเอกชนเพื่อกระตุ้นการ
พัฒนาอุตสาหกรรมและสนับสนุน
ประเทศในภาคเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะ
ไร้ประสิทธิภาพ ; การปฏิรูปมหาวิทยาลัย
เพื่อฝึกฝนให้มีผู้เชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้น
และช่วยบ่อนแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการ
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมให้
แก่ฝ่ายบริหาร

UNESCO

เมอร์ลด์ เซรี : เขียน

© UNESCO/Andrew Wheeler

เมอร์ลด์ เซรี นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็น
สมาชิกคณะกรรมการแห่งชาติเฮติ
ด้านการจัดหาของภาครัฐ

**เศรษฐกิจแบบ
“รายได้จากค่าเช่า”
จะกีดขวางช่วงเวลา
รุ่งเรืองสั้นๆ ขณะที่
ปัญหาเงินกู้สนับสนุน
การผลิตและการจ้าง
งานจะยังคงไม่ได้รับ
การแก้ไข การบริหาร
จัดการปัญหาภัยพิบัติ
จากธรรมชาติอย่าง
ผิดพลาดในช่วงหกปี
ที่ผ่านมาบอกอะไรได้
มากมายในเรื่องนี้**

© UNESCO/Fernando Brugnani

นิตินิยมทางวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ทฤษฎีอันตรายที่ว่า เหตุที่ทำให้ความเจริญเติบโตและการพัฒนาให้เป็นประชาธิปไตยล้มเหลวนั้น เนื่องจากความบกพร่องที่แฝงฝังอยู่ในลักษณะทางวัฒนธรรมตั้งแต่เริ่มแรก แนวคิดเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมต้องไม่ตีความไปในเชิงตำหนาน เพื่อจะได้ใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพย์สินในการพัฒนาสังคม

ศูนย์ศิลปะแห่งชาติในกรุงปอร์โตปรังซ์หลังภัยพิบัติแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010

วัฒนธรรมกับการพัฒนา : สองด้านของเหรียญ

สบใจ ธีรจิต : แปล
บุษบาฏ เอนดประเสริฐศรี : ตรวจ/แก้ไข

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการพัฒนายังเป็นหัวข้อถกเถียงที่ไม่เลิกง่ายขึ้นง่าย ๆ ขอให้เรานิยามแนวคิดสองอย่างนี้เสียก่อน เวลาที่กล่าวถึงวัฒนธรรม เราหมายถึงอะไรหรือ? อามง มาลูฟ นักเขียนชาวเลบานอน เชื่อสายฝรั่งเศสกล่าวไว้ว่า คุณสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีในแต่ละบุคคลหรือชุมชนนั้น ประกอบด้วยมิติแนวตั้งซึ่งสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษและชนบประเพณีกับมิติแนวนอนซึ่งถูกสร้างขึ้นจากยุคสมัยและผู้คนร่วมยุคเดียวกัน แล้วการพัฒนาเล่า? คงไม่ใช่แค่มีมาตรฐานการครองชีพและเสรีภาพทางการเมืองพอสมควร ตามที่ระบุไว้ในรายงานว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ฉบับปี 2004 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี) เท่านั้น ปัจจุบันเสรีภาพทางวัฒนธรรมถือเป็นสิทธิมนุษยชนและเป็นด้านสำคัญของการพัฒนามนุษย์ แต่อย่างไรก็ไม่มีความสัมพันธ์ชัดเจน

ระหว่างวัฒนธรรมกับการพัฒนา ระลอกคลื่นนิตินิยมทางวัฒนธรรมที่สาดซัดอย่างไม่จบสิ้นอ้างว่าความล้มเหลวของความเจริญเติบโตและวิถีประชาธิปไตยเกิดจากข้อบกพร่องที่แฝงฝังอยู่ในลักษณะทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่แรก การที่จะโต้แย้งกับทฤษฎีอันตรายดังกล่าวเราควรคำนึงว่าวัฒนธรรมมิใช่สิ่งสำคัญแต่เพียงอย่างเดียวที่จะกำหนดชีวิตหรือเอกลักษณ์ของคนเรา เพศสภาพ ระดับชั้น อาชีพ การเมือง ความเป็นมนุษย์ และทรัพยากรก็สำคัญมหาศาลเช่นกัน วัฒนธรรมมีวิวัฒนาการดังนั้นวัฒนธรรมของสังคมจึงอาจมีส่วนกำหนดพัฒนาการใน

ควรอาศัยแรงจูงใจและนโยบายเปิดช่องให้ทุนทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์มุ่งเสริมสร้างทุนทางสังคมของประชาชนให้แข็งแกร่ง

อนาคตของสังคมเพียงน้อยนิด โดยสรุปแล้วผู้เขียนเชื่อว่าไม่มีทฤษฎีทางวัฒนธรรมที่สลักสำคัญต่อการพัฒนาแต่อย่างใด

ประชาชนและศิลปินชาวเอติมีความคิดสร้างสรรค์อันน่าทึ่งที่สรรค์สร้างสิ่งงดงามน่าหลงใหล กวีนิพนธ์ ภาพวาด และดนตรี รวมถึง “ได้สำรวจถึงความไร้ที่สิ้นสุดของสิ่งที่ไม่รู้” ตามสำนวนของเอดูอาร์โด สก็อตต์ โมเรโน นักเขียนชาวโบลิเวีย หากในคำกล่าวของตัวละครตัวหนึ่งของเขาคือปัญญาชนชาวเอติ ในนิยายเรื่อง La Doncella del Baron Cemeterio (คนรับใช้ของ**บารอนซิเมอทิแยร์**¹) ก็บอกว่า “แต่ถึงอย่างนั้นผมก็ไม่เห็นอนาคตทางสังคมและการเมืองเลย”

ความขัดแย้งที่เห็นเด่นชัดดังกล่าวชี้ชัดว่าลำพังวัฒนธรรมอาจไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเสมอไป โดยเฉพาะถ้าตีความว่าหมายถึงเพียงการสร้างสรรค์และแสดงออก

ทางศิลปะเท่านั้น อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมอาจกลายเป็นทรัพย์สินที่ทรงพลังได้หากได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมอย่างเหมาะสมจากนโยบายสาธารณะอันจะนำไปสู่หนทางสังคมที่ทบทวีเพื่อการฟื้นฟูใหม่

พายุอีกลูกหนึ่ง

เสด็จคือตัวแทนของพายุที่สมบูรณ์แบบ² แห่งอุปสรรคในการพัฒนาอันเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ นั่นคือ ความขาดหวังของประชาชนและการขาดสถาบันที่ทำหน้าที่ตามกฎหมาย ตรงใจกลางพายุก็คือการขาดความชอบธรรมทางกฎหมายอันเป็นข้อดกกลางทางสังคมที่เป็นผลระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ภัยพิบัติทางธรรมชาติเมื่อไม่นานนี้ยิ่งซ้ำเติมผลสืบเนื่องของพายุดังกล่าวและความเดือดร้อนลำบากของประชาชนชาวเอติอย่างน่าสลดใจ

บัดนี้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าสิ่งที่ชาวเอติต้องการมากกว่าการฟื้นฟูใหม่ก็คือ “การวางรากฐานใหม่” ความท้าทายยิ่งใหญ่ที่ต้องอาศัยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิวัฒนาการช่วยเอื้ออำนวยพร้อมทั้งหลีกเลี่ยงการตีความเชิงตีความ เนื่องจากมันยากที่จะบรรลุความสำเร็จได้หากไร้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญของผู้นำทางการเมือง ศักยภาพของสถาบัน ความเคลื่อนไหวทางสังคม และปราศจากความเข้าใจร่วมกันว่าอะไรคือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติ ควรอาศัยแรงจูงใจและนโยบายเปิดช่องให้ทุนทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์มุ่งเสริมสร้างทุนทางสังคมของประชาชนให้แข็งแกร่ง อาทิ ค่านิยม กลไก และปฏิสัมพันธ์ที่เพิ่มพูนศักยภาพการพัฒนาของประเทศให้ถึงขีดสุด

แผนปฏิบัติการพัฒนาประเทศที่รัฐบาลจัดเตรียมไว้บ่งชี้ถึงหนทางหลายอย่างที่ดูมีความหวัง อาทิ การกระจายอำนาจ เสถียรภาพด้านต่างๆ ของการพัฒนา และการลงทุนในด้านวัฒนธรรม พอเข้าใจได้ว่าผู้เขียนแผนนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อความทุกข์ยากของประชาชนโดยที่เห็นใจรู้สึกหมัดหวังและเร่งร้อน แต่สัชคัคนดังกล่าวจะเป็นจริงได้หรือไม่กำหนดจากเบื้องบนลงสู่ข้างล่างดังกรณีของแผนดังกล่าว

ดังนั้นภารกิจการวางรากฐานใหม่อย่างแรกสุดก็คือสร้างผู้นำทางการเมืองของประเทศที่สามารถใช้การกระจายอำนาจเป็นเครื่องนำพาให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการกำหนดลำดับสำคัญทั้งระดับท้องถิ่น

และระดับชาติ ผู้นำที่จำเป็นต้องสามารถคิดวางแผนดำเนินการตลอดจนวางระบบความรับผิดชอบทางการเมืองและการเงินที่เอื้อให้พลเมืองเอติมีส่วนร่วมสร้างทำ ไม่ใช่เป็นเพียงเสมือน “ผู้รื้อรับประโยชน์” เท่านั้น

ผมเชื่อว่าโอกาสข้างหน้าสำหรับชาวเอติก็คือการเริ่มต้นใหม่โดยกำหนดวิสัยทัศน์โครงการด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของชาติ ซึ่งพลเมืองทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง โดยสามารถใช้วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของตนเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งเชื่อมโยงกับทุกด้านของชีวิต

Dr. C. Burrier

อันโตนิโอ วิจิแลนเต : เขียน

¹ บารอนชิเมอทิแยร์เป็นชาวยุโรปที่มีจิตวิญญาณเดียวกับบารอนลากรังซ์และบารอนชามอติ

² “พายุที่สมบูรณ์แบบ (The Perfect Storm)” คือชื่อนิยายที่เขียนโดย เซบาสเตียน จังเกอร์ นักเขียนชาวอเมริกัน และวูล์ฟกัง ปีเตอร์สัน ผู้กำกับชาวเยอรมันนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ คำนี้หมายถึงภาวะหลายอย่างซึ่งรวมตัวกันซ้ำเติมให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายสาหัส

© UNESCO/Michel Ravassard

อันโตนิโอ วิจิแลนเต (ชาวอิตาลี) เป็นผู้อำนวยการสำนักงานองค์การสหประชาชาติ และ UNDP ประจำกรุงบรัสเซลส์ (เบลเยียม) ก่อนหน้านี้เคยเป็นผู้แทนประสานงานของ UN และผู้แทนของ UNDP ในอียิปต์ บัลแกเรีย และโบลีเวีย นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายหน้าที่อื่นๆ จาก UN ให้ดำเนินการในนิวยอร์ก บาร์เบโดส เอธิโอเปีย ฮอนดูรัส และโบลีเวีย

ในช่วงทศวรรษ 2513
เสตินำเข้าอาหารที่จำเป็นอยู่
10% ในปัจจุบันตัวเลข
ดังกล่าวได้เพิ่มสูงขึ้นถึง 60%
รัฐได้อินความรับผิดชอบ
ไปยังองค์การพัฒนาเอกชน
ซึ่งให้บริการสาธารณะ
สูงถึง 80% เกิดผิดพลาด
อะไรกันขึ้น?

ภาพเขียนโดยเปรมแพต ดุฟไฟด์
จิตรกรชาวเอติ

© UNESCO/Alexis N.Vorantsoff

สี่เสาหลักในการบูรณะฟื้นฟูเฮติ

คริสโตเฟอร์ โฟวาทอง : III

เป็นเวลานานทีเดียวก่อนที่แผ่นดินไหวขนาด 7.0 ริกเตอร์จะถล่มเฮติ เป็นผลให้ปอร์โตแปรงซ์ซึ่งเป็นเมืองหลวงและปริมณฑลทั้งหมดเป็นหน้ากลอง ที่เมืองนี้ได้เริ่มประสบภัยพิบัติกันอยู่แล้วในปี 1950 ปอร์โตแปรงซ์มีประชากรอยู่ 150,000 คน เพิ่มขึ้นเป็น 732,000 คนในปี 1982 และระหว่าง 2-3 ล้านคนในปี 2008 อย่างไรก็ตาม ปัญหาก็คือว่าโครงสร้างขั้นพื้นฐานในเมืองนี้ไม่ได้ขยายตัวออกไป

ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น บริการ 2-3 อย่างที่มีอยู่ก็มีการบริหารกันอย่างย่ำแย่ หรือก็เพื่อสนองความต้องการของเขตต่างๆ หรือบริเวณชานเมืองที่ร่ำรวยกว่า ตัวอย่างเช่น ลงพิจารณาดูว่ามีเพียง 28% ของประชากรชาวเฮติที่มีโอกาสเข้าถึงการดูแลสุขภาพด้านอนามัย 54% มีน้ำที่ดื่มกินได้ และ 30% ที่เข้าถึงบริการด้านสุขภาพีกาล กล่าวโดยสรุป เป็นเวลานานมาแล้วที่รัฐแห่งเฮติได้โยนความรับผิดชอบไปยังประชากรชาวเฮติเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท และ

อย่างน้อยที่สุดนับตั้งแต่ยุคของควาลิเยร์ก็โยนให้หน่วยงานความช่วยเหลือทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี และองค์การพัฒนาเอกชนให้จัดบริการแก่ประชาชนจำนวนองค์การพัฒนาเอกชน ต่อหัวในเฮตินั้นสูงกว่าประเทศอื่นใดในโลก และองค์การเหล่านี้ได้ให้บริการด้านอนามัยถึง 70% และ 80% ของบริการสาธารณะในเขตชนบท เมื่อเป็นเช่นนี้แนวทางการปฏิบัติแบบสบายๆ ของรัฐย่อมเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นผลให้กลายเป็นภาคเอกชนที่จัดบริการพื้นฐานเกือบทั้งหมดซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่ง เพราะการหันไปใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ไม่ได้เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นแต่อย่างใด

คาดกันว่ามียูเสียชีวิตจากแผ่นดินไหวระหว่าง 250,000 - 300,000 คน ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งอินเตอร์-อเมริกา (IDB) คาดประมาณว่าค่าเสียหายและการสูญเสียทั้งหมดจากแผ่นดินไหวครั้งนี้ อยู่ในราว 8,000 - 13,000 ล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ ดังนั้นนับเป็นภัยพิบัติที่มีค่าเสียหายสูงสุดในประวัติศาสตร์ที่บันทึกกันไว้ เมื่อไม่นานมานี้ ประชาชนกว่า 1.3 ล้านคนไม่มีที่พักอาศัยและมีเพียง 50 - 60% เท่านั้นที่มีที่พักพิงยามฉุกเฉิน เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่นักธรณีวิทยาเฮติได้เตือนว่าอาจจะเกิดแผ่นดินไหว แต่เช่นเดียวกับการทำลายล้างและการสูญเสียชีวิตอย่างมากมายมหาศาลในครั้งก่อนๆ สืบเนื่องมาจากพายุเฮอริเคนและพายุในฤดูร้อน (ในปี 2004 และ 2008) ทางรัฐบาลก็ไม่ได้วางมาตรการเพื่อรองรับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นแต่อย่างใด รัฐเฮติไม่สามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงเช่นนี้ (หรือแม้กระทั่งวิกฤตการณ์ที่ไม่ร้ายแรงเท่า) ส่วนใหญ่เป็นเพราะแนวปฏิบัติและ

© Olivier Beytout

นโยบายที่มองแต่การณ์ใกล้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนส่วนน้อยเท่านั้น เช่นเดียวกับ โบลิเวีย เติติมีรายได้ที่ไม่ทัดเทียมกันสูงสุดในซีกโลกนี้ ประชาชนที่ร่ำรวยที่สุด 10% นั้นเป็นผู้ควบคุม 47% ของรายได้ของประเทศ และ 2% ครอบครองถึง 26% ของทรัพย์สินในประเทศ ตรงกันข้าม คนที่ยากจนที่สุด 20% มีรายได้เพียง 1.1% ของรายได้ของทั้งประเทศ 76% ของประชากรดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยเงินเพียงวันละต่ำกว่า 2 เหรียญสหรัฐฯ และกว่าครึ่งหนึ่งดำรงชีวิตด้วยรายได้เพียงวันละต่ำกว่า 1 เหรียญสหรัฐฯ

ชนชั้นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในเฮติไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดสภาพการณ์เหล่านี้ขึ้นมาแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่กระทำได้ก็ได้อีกโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลต่างประเทศ และผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจที่มีผลประโยชน์อันยาวนานในเฮติ ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ประกอบการจากประเทศที่พัฒนาแล้ว (สหรัฐอเมริกา แคนาดา และฝรั่งเศส) และสถาบันทางการเงินระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ เหล่านี้ (ธนาคารโลก กองทุน

การเงินระหว่างประเทศ และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งอินเตอร์-อเมริกา) สถาบันเหล่านี้ดำเนินงานด้วยยุทธวิธีที่ซับซ้อนเป็น 2 ประการ เป็นผลให้เฮติแปลงสภาพไปกลายเป็นผู้จัดการแรงงานที่ถูกที่สุดให้แก่ นักลงทุนชาวต่างชาติและนักลงทุนในประเทศสำหรับอุตสาหกรรมประเภท ประกอบการเพื่อการส่งออก และเป็นประเทศหนึ่งในซีกโลกนี้ที่นำเข้าอาหารของสหรัฐอเมริกาที่สูงที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะบรรดา นโยบาย “ปรับปรุงทางโครงสร้าง” ที่กดค่าแรงให้ต่ำ ขจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการค้าโดยเสรี ยกเลิกภาษีศุลกากร และยกเลิกการจำกัดจำนวนสินค้านำเข้า เสนอแรงจูงใจทางด้านภาษีในด้านผลกำไรและสินค้าส่งออก แปลงสภาพรัฐวิสาหกิจให้กลายเป็นของเอกชน ลดการจ้างงานของภาครัฐ และลดค่าใช้จ่ายทางสังคมเพื่อลดการขาดดุลทางการเงิน

ในขณะที่เดียวกัน การลดภาษีศุลกากรและการลดข้อจำกัดในเรื่องปริมาณอาหารนำเข้าในช่วงทศวรรษ 1980 กลับเป็นผลร้ายต่อภาคเกษตรกรรม ในขณะที่

ภาพที่แหลมเฮติ ◀ ▶

ในช่วงทศวรรษ 1970 เฮตินำเข้าอาหารที่จำเป็นอย่างมากที่สุดเพียง 10% แต่ในปัจจุบันกลับนำเข้าถึงเกือบ 60% และต้องใช้ประมาณ 80% ของรายได้จากการส่งออกเพื่อการนี้ เฮติเปลี่ยนสภาพจากประเทศที่พึ่งตนเองได้ในการผลิตข้าว น้ำตาล เบ็ด โกง และหมู กลายเป็นประเทศที่นำเข้าข้าวจากสหรัฐอเมริกา สูงสุดเป็นอันดับ 4 ของโลก และเป็นประเทศในเขตกาบริบเบียนที่นำเข้าอาหารจากสหรัฐอเมริกาสูงที่สุด แต่ที่จริงแล้ว การเปิดการค้าเสรีก็คือการโอนความมั่งคั่งจากชาวเฮติไปยังชาวอเมริกาของสหรัฐอเมริกา และบริษัท 2 - 3 แห่งในเฮติที่ควบคุมการนำเข้าอาหารเมื่อเศรษฐกิจถดถอยลง เฮติจำเป็นต้องอาศัยรายได้จากผู้ที่ออกไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในปี 2008 เทียบเท่ากับ 20% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของเฮติเลยทีเดียว

ในปัจจุบันกำลังเพิ่มความกดดันบรรดาหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทั้ง

© Olivier Beytout

ในระดับทวิภาคีและพหุภาคีกันมากขึ้น เพื่อยกหนี้ให้แก่เฮติ ในปี 2009 สถาบันการเงินระหว่างประเทศได้ยกหนี้ให้แก่เฮติเป็นจำนวน 1,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สหรัฐอเมริกาและกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ยืนยันว่าจะร่วมมือกับหน่วยงานให้ความช่วยเหลือในระดับทวิภาคีและพหุภาคีอื่นๆ กันอีก เพื่อพักการชำระหนี้ของเฮติ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ามาตรการต่างๆ เหล่านี้จะมีความสำคัญแต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยรวมของสถาบันต่างๆ เหล่านี้ได้ หรือขจัดความเสี่ยงที่นโยบายของตนได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเฮติในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาได้

ชุมชนนานาชาติเข้ามากุมชะตาเฮติกันอีกครั้ง

ดังนั้นเราจะต้องดำเนินการเป็นประการใด การเลือกตั้งรัฐสภาครั้งใหม่ที่กำหนดกันไว้ในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคมในปีนี้ได้เลื่อนออกไป ประธานาธิบดีเปรวาลและเอ็ดมันด์ มูเลต์ หัวหน้าคณะผู้แทนสหประชาชาติคนใหม่ต่างเรียกร้องอีกให้

จัดการเลือกตั้งให้เร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีก็เช่นเดียวกัน ตามกำหนดเดิมนั้นจะเลือกตั้งกันในเดือนพฤศจิกายนแต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะกำหนดกันเมื่อใด ในระหว่างนี้ทางรัฐบาลได้เผยแพร่ “แผนปฏิบัติการเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาแห่งชาติของเฮติ” หรือที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าแผน “ประเมินความจำเป็นหลังภัยพิบัติ” ซึ่งร่างขึ้นร่วมกับเจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศและสถาบันการเงิน ตามแผนนี้คาดว่าจะใช้จ่ายในการฟื้นฟูจะตกประมาณ 11,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และได้กำหนดตัวชี้วัดในในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยเรียกร้องให้กระจายอำนาจ ประชากรและอุตสาหกรรมออกไปจากปอร์โตแปรงซ์ และลงทุนอีกหลายพันล้านสำหรับโครงสร้างพื้นฐาน การจ้างงานของรัฐ การก่อสร้าง การท่องเที่ยว การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม บริการของรัฐบาล และเกษตรกรรม

แน่นอน ข้อเสนอแนะหลายประการในแผนดังกล่าวนั้นจะต้องรวมไว้ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจใดก็ตามที่พึ่งพิงตลาด หากประสงค์จะให้ประสบผลสำเร็จ แต่ใน

เมื่อรัฐบาลไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหลังจากเกิดภัยพิบัติจากพายุเฮอริเคนและพายุฤดูร้อนในปี 2008 จึงเป็นที่สงสัยกันว่าในคราวนี้รัฐบาลจะสามารถดำเนินการแตกต่างไปได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อจะหมดวาระลงในวันนี้ ชุมชนนานาชาติได้มีมติออกเสียงไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยยืนยันให้ก่อตั้งหน่วยงานพัฒนาเฉพาะกาลขึ้นและจัดตั้งกองทุนทรัสต์ ประกอบด้วยผู้บริจาคหลายฝ่ายและบริหารงานโดยคณะกรรมการอำนวยการซึ่งมีกรรมการที่มีสิทธิ์ออกเสียงได้รวม 17 คน ในบรรดากรรมการ 17 คนนี้ 8 คนจะเป็นผู้แทนจากชุมชนนานาชาติซึ่งเป็นผู้บริจาครายใหญ่ (สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส บราซิล สหภาพยุโรป ธนาคารเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และสหประชาชาติ) 1 คนจากชุมชนแคริบเบียน 1 คนจากผู้บริจาคเงินรายอื่นๆ และ 7 คนจากเฮติ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าผู้แทนของชุมชนนานาชาติจะมีเสียงข้างมากสำหรับแผนพัฒนาและฟื้นฟูเฮติที่กำลังจะเสนอกัน

นอกจากนี้ ในขณะที่แผนประเมินความจำเป็นหลังภัยพิบัติยังคงเลื่อนลอยอยู่เกี่ยวกับนโยบายทางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมที่ได้เสนอมา แต่ชุมชนนานาชาติก็ได้ตัดสินใจกันไปแล้วว่าควรจะเป็นอย่างไร เป็นเวลานานก่อนที่จะเกิดแผ่นดินไหวเสียอีก ในปี 2009 บัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติได้มอบหมายให้ พลอ คอลลิเยร์ อดีตเศรษฐกรของธนาคารโลก ให้วางแผนการพัฒนาสำหรับเฮติและได้แต่งตั้งบิลล์ คลินตัน อดีตประธานาธิบดีสหรัฐฯ ให้ดำเนินงานรุดหน้าไป ด้วยภาษาที่คล้ายคลึงกับภาษาในแผนประเมินความจำเป็นหลังภัยพิบัติ รายงานของคอลลิเยร์นั้นเรียกร้องให้กระจายการลงทุน การก่อสร้าง และเครือข่ายการสื่อสาร และให้สร้างกลุ่มการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ อย่างไรก็ตาม แท้ที่จริงแล้วการสร้างกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ก็เท่ากับเป็นการสร้างเขตการค้าเสรีสำหรับการผลิตเครื่องนุ่งห่ม นอกเหนือไปจาก 2 กลุ่มที่มีอยู่แล้วที่ปอร์โตแปรงซ์และอูอานามินเทและบรรดากลุ่มที่คล้ายคลึงกันสำหรับการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านเกษตรกรรม

การปรับกระบวนทัศน์ต่างๆ เสียใหม่

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าหากจะสร้างเฮติกันขึ้นมาใหม่บนพื้นฐานที่แตกต่างออกไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของคนยากจนส่วนใหญ่เป็นอันดับแรกแล้ว ก็จำเป็นต้องปรับกระบวนทัศน์ต่างๆ ซึ่งตรงกับแนวคิดบรรดามหาอำนาจที่รัฐบาลเฮติสามารถโอนอ่อนผ่อนตามและ

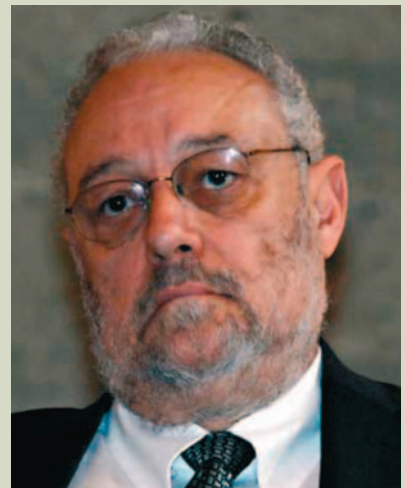
ยอมรับได้โดยไม่มีเงื่อนไข การปรับเปลี่ยนดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้วในห้วงองค์กรระดับรากหญ้าในเขตชนบทและในเมืองและภาคส่วนต่างๆ ของประชาสังคมซึ่งได้ถูกละเลยและไม่มีผู้เห็นความสำคัญมาโดยตลอดในการวางแผนของทางการ วาระที่เป็นทางเลือก ได้แก่

1. ไม่ยอมรับหรือเจรจาต่อรองกันใหม่สำหรับนโยบายการปรับโครงสร้างในรูปแบบต่างๆ ของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ
2. เริ่มดำเนินโครงการก่อสร้างสาธารณะในระดับใหญ่และระดับชาติ เพื่อสร้างกันขึ้นมาใหม่และขยายโครงสร้างพื้นฐานของเฮติ การสื่อสาร การขนส่ง โรงเรียนรัฐบาล สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณสุข และการเคหะเพื่อประชาชน
3. ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกแก่ความมั่นคงและความเป็นอิสระในด้านอาหาร โดยให้เงินอุดหนุนการผลิตสำหรับตลาดในท้องถิ่นและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง ซึ่งใช้ปัจจัยในประเทศเพื่อผลิตสินค้าของผู้บริโภค และสินค้าที่คงทนถาวรสำหรับตลาดในประเทศและในกรณีที่เหมาะสมก็เพื่อการส่งออก ตัวอย่างเช่น การผลิตงานหัตถกรรม
4. คุ้มครองสิทธิของแรงงานทุกคน รวมทั้งสิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิที่จะร่วมกันต่อรองสิทธิที่จะประท้วงโดยหยุดงาน และสิทธิที่จะได้รับค่าแรงที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต

เห็นได้ชัดว่าเราจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆ เหล่านี้ได้ทั้งหมดหรือโดยทันที แต่เป้าหมายต่างๆ เหล่านี้จะเป็พื้นฐานสำหรับการระดมพลังประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อที่จะให้ทางฝ่ายรัฐบาลต้องรับผิดชอบ และเจรจาต่อรองกันใหม่ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเฮติกับชุมชนนานาชาติ เราก็อาจมีความหวังอีกด้วยว่าในคราวหน้านั้นประชาชนที่รวมพลังกันจะไม่ยินยอมให้โชคชะตาของตนตกอยู่ในกำมือของเหล่าศาสตราจารย์ปลอมอีกต่อไป

๒๕๖๓

อเล็กซ์ ดูปุย : เขียน

© UNESCO/Andrew Wheeler

อเล็กซ์ ดูปุย ศาสตราจารย์ทางวิชาสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเวสเลียน ได้พิมพ์หนังสือเป็นหลายเล่มเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในเฮติและในเขตแคริบเบียน เป็นผู้แต่งหนังสือต่างๆ เช่น เฮติในเศรษฐกิจโลก : ขนชั้น เชื้อชาติ และความด้อยพัฒนานับแต่ปีค.ศ. 1970 (1989), เฮติในระเบียบของโลกในแนวใหม่ : ขอบเขตของการปฏิรูปเพื่อประชาธิปไตย (1997), ภาสตาและอำนาจ : ฌอง - บาร์ตรอต์ ออร์สตีด, ชุมชนนานาชาติและเฮติ (2007)

© UNESCO / Bernard Hadjadj

มหาวิทยาลัยข้างถนน

การศึกษารูปแบบใหม่บังเกิดขึ้นจากซากปรักหักพังของมหาวิทยาลัยกีสเกอเยาของเฮติซึ่งเสียหายหมดสิ้นจากภัยพิบัติแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010 รูปแบบที่ว่าเป็นแรงผลักดันจากการอาสาสมัครตามทักษะที่มีและการทุ่มเทร่วมแรงร่วมใจกัน โดยมีอธิการบดีแจ็กกี้ ลูมาร์ค เป็นผู้ริเริ่มขึ้น เนื้อความนี้คัดมาจากบทสัมภาษณ์ซึ่งท่านให้ไว้กับจดหมายข่าว *EduInfo*

สิบวันหลังเกิดแผ่นดินไหวซึ่งคร่าชีวิตนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยกีสเกอเยาไปถึง 17 คน ท่านได้จัดระบบอาสาสมัครขึ้น ไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร

แรกสุดพวกนักศึกษาแพทย์ตั้งเต็นท์กันตรงบริเวณที่จอดรถ ช่วงต้นก็มีอาจารย์ผู้สอนคอยกำกับดูแล ต่อมาจึงกำกับโดยทีมแพทย์จากสโลวักซึ่งมาถึงพร้อมยาและเวชภัณฑ์ต่างๆ และกำลังมองหาสถานที่ดำเนินการ จากนั้นนักศึกษาที่ตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตามด้วยการตั้งจุดแจกจ่ายน้ำสะอาด ส่วนกลุ่มนักศึกษาวิศวกรรมและสิ่งแวดล้อมก็ออกตระเวนไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อช่วย

แจ็กกี้ ลูมาร์ค อธิการบดีมหาวิทยาลัยกีสเกอเยา นำอริริมา โบโกวา ผู้อำนวยการใหญ่องค์การยูเนสโก (ด้านซ้าย) ชมสภาพมหาวิทยาลัยที่พังเสียหาย

ให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นคณะกรรมการบริหารดูแลค่ายพักฉุกเฉิน รวมทั้งแนะนำเรื่องการแบ่งพื้นที่ใช้งาน สุขาภิบาล และการจัดการของเสีย มหาวิทยาลัยก็เลยกลายเป็นกลไกอาสาสมัครขนาดใหญ่โต!

เราตั้งเต็นท์เพิ่มอีก 11 หลัง นักศึกษาครูศาสตร์ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเร่งรัดด้านการให้ความช่วยเหลือเชิงจิตวิทยาสังคมเสร็จแล้วก็นำความรู้นั้นไปใช้งานข้างถนนอย่างแทบจะทันที รวมทั้งช่วงสุดสัปดาห์ก็ยังได้ร่วมจัดโครงการศิลปะบำบัดให้เด็กๆ ด้วย โดยจัดอบรมเด็กๆ ครั้งละ 150 คนในเต็นท์หลังหนึ่งนี้ ผมบอกพวกนักศึกษาว่า “ตอนนี้ข้างถนนก็คือมหาวิทยาลัยของพวกเธอ”

ในช่วงสุดสัปดาห์พวกนักศึกษาก็นัดรวมตัวโดยมีอาจารย์ให้การชี้แนะเพื่อช่วยกันประมวลความรู้อย่างไม่เป็นทางการที่ได้รับ

ปราณี เก้าเอียน : ulla
บุษญา เนตประเสริฐศรี : dsrj/lllv

ระหว่างสัปดาห์ให้เป็นแบบแผนหรือไม่นำทฤษฎีไปใช้ปฏิบัติ เรากำลังวางระบบที่จะให้หน่วยกิตการเรียนจากงานที่ทำนี้ มันเปลี่ยนกระบวนการทัศนเรื่องการศึกษาของพวกเขาไปเลย นักศึกษาตระหนักชัดแล้วว่าเสาะแสวงความรู้ไม่ใช่การศึกษาแบบทางเดียวเสมอไป ไม่จำเป็นต้องนั่งเรียนในห้องสี่เหลี่ยมรอรับความรู้จากคณาจารย์ผู้รอบรู้เท่านั้น ด้วยแนวคิดจิตอาสาที่หาความรู้ได้จากข้างถนน โดยที่อาจารย์ช่วยกำกับดูแลกระบวนการ เรากำลังสร้างตัวความรู้ที่ไม่ต้องอาศัยสถาบัน

EduInfo คือจดหมายข่าวอิเล็กทรอนิกส์ของฝ่ายการศึกษา ซึ่งรวบรวมข่าวสาร บทความ และข้อเขียนใหม่ๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่
รายละเอียดเพิ่มเติม : <http://www.unesco.org/en/education/eduinfo-newsletter/>

แล้วนักศึกษาสามารถเรียนต่อได้ไหม?

เรามีเด็คนหนึ่งที่ตั้งใจเชื่อมต่อระบบไว้ เรียกว่า “เด็ที่ติจิดัล” สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาโทใช้ประชุมทางไกลผ่านจอภาพกับมหาวิทยาลัยที่น้องในนครมอลหรืออัล และในกรุงปารีส เรากำลังพิจารณาจัดชั้นเรียนออนไลน์เพื่อช่วยให้นักศึกษาที่เรียนไกลจบแล้วสามารถสำเร็จการศึกษาได้

แล้วขั้นต่อไปคืออะไร?

เนื่องจากมีนักศึกษาใหม่ราว 400 - 500 คนไม่สามารถเริ่มภาคเรียนที่สองซึ่งมีกำหนดเปิดเรียนตอนปลายเดือนมกราคม

แจ็กกี้ ลูมาร์ค นักคณิตศาสตร์ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีของมหาวิทยาลัยกัสโกยา ตั้งแต่ปี 2006 มหาวิทยาลัยนี้ตั้งขึ้นในปี 1990 โดยคณาจารย์ร่วมกับภาคธุรกิจกลุ่มหนึ่งของเฮติ ท่านเคยเป็นผู้บริหารบริษัทบริหารการเงินชื่อ Capital Consult ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการศึกษาของประธานาธิบดีเฮติ

ช่วงนี้เราจึงจัดสอนหลักสูตรพื้นฐานหรือหลักสูตรปูพื้นทั่วไป 15 สัปดาห์ร่วมกับหลักสูตรระยะสั้นในด้านการจัดการขั้นพื้นฐาน ลอจิสติกส์ การปฐมพยาบาล การป้องกันความเสี่ยง และการจัดองค์กรชุมชน ฯลฯ

อุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ทำหายก็คือการทำให้นักศึกษาที่พ้นตัวและดำเนินงานต่อได้อย่างยั่งยืน โดยจัดตั้งระบบขอรับทุนสนับสนุนซึ่งผู้บริจาคส่งเงินช่วยเหลือนักศึกษาแต่ละคนเดือนละ 200 เหรียญ เงินจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพพื้นฐานของนักศึกษา ระหว่างที่พวกเขาทำงานอาสาสมัครต่อไปรวมทั้งช่วยค่าเล่าเรียนด้วย ซึ่งเท่ากับสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการดำเนินงานและบุคลากรของมหาวิทยาลัยนั่นเอง เราต้องการทุนสนับสนุนแบบนี้ยิ่งเพราะเราเป็นเพียงมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ จากรัฐ

ภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งนี้เปลี่ยนมุมมองของท่านบ้างไหมว่าจะอะไรคือสิ่งที่จำเป็นต้องทำเพื่อสร้างระบบการศึกษาของเฮติขึ้นมาใหม่?

เปลี่ยนทั้งหมดเลย ในแง่ความเสียหาย

ต่อระบบการศึกษานั้นผมได้ปรับแก้ร่างข้อเสนอที่ยื่นต่อรัฐบาลเฮติให้จัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ ทุกวันนี้ปัญหาเรื่องการนำนักเรียน “กลับสู่โรงเรียน” ไม่ใช่เรื่องสำคัญมากเท่ากับการทำให้เด็กเฮติทุกคนได้เรียนหนังสือ ซึ่งรวมถึงร้อยละ 25 ของเด็กวัย 5 - 11 ขวบ ที่ได้เข้าโรงเรียนอยู่แล้วตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์แผ่นดินไหว ผมได้หารือถึงประเด็นนี้กับผู้ปกครอง ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และองค์กรเอกชนด้านการศึกษาในวงกว้าง ปัจจุบันงบประมาณด้านการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 9 ของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมของเฮติ ผมอยากเห็นมันเพิ่มเป็นร้อยละ 25 ในปี 2015 และร้อยละ 30 ในปี 2025 เป้าหมายคือเด็กได้เรียนครบร้อยละแปดสิบ โดยจะทำตามนี้ให้ได้ผลจำเป็นต้องเรียนฟรีพร้อมหนังสือและอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งจัดอาหารร้อนๆ ให้เด็กรับประทานทุกวัน การอบรมครูแบบเร่งรัด ข้อเสนอนี้อาจดูเกินตัวแต่เราก็ไม่อาจปล่อยให้มีระบบสองมาตรฐานอีกต่อไป

UNESCO

“ตอนนี้ข้างถนนก็คือมหาวิทยาลัยของพวกเขา”

© UNESCO/Fernando Brugman

© Charles Carrié

การปฏิรูป ไม่ใช่ ย่ำอยู่กับที่

จตุรเกียรติ สุธีรัตน์ : ๗๘

บนหน้ากระดาษ การศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่ได้รับลำดับความสำคัญในประเทศเสติมาเป็นเวลา 200 ปีแล้ว ในความเป็นจริงระบบนี้กำลังหยุดนิ่งและช่วยโอบอุ้มสังคมที่มีพื้นฐานจากความไม่เท่าเทียมกันและความอยุติธรรม ทางเลือกใหม่เชิงอุดมการณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น

เด็กยากจนในเขต Bel Air
หวังว่าเขาจะได้ไปโรงเรียน,
กรุงปารีสแดปรังซ์ 1982

นับตั้งแต่ตูสแซงต์ ลูแวร์ตูร์ ในปี 1801 เป็นต้นมา รัฐบาลเสติทุกชุดยกเว้นรัฐบาลของอเล็กซ็องเดรอะ เปติอง (ค.ศ. 1806 - 1818) ต่างมีหน่วยงานฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบด้านการศึกษา มาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญปี 1805 ที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 ทรงลงพระปรมาภิไธยได้กำหนดให้การศึกษาเป็นภารกิจแผ่นดินพระเจ้าอ็องรีที่ 1 หรือที่รู้จักกันดีในนามพระเจ้าอ็องรี คริสต็อฟ ซึ่งทรงเป็นผู้ก่อตั้งรัฐบาลแบ่งแยกดินแดนในภาคเหนือของประเทศ (1807 - 1820) นั้นทรงเป็นกษัตริย์ที่ก้าวล้ำกาลสมัยในขณะนั้นในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการฝึกหัดงานศิลปะและหัตถกรรม (ขณะที่ทางตอนใต้ของประเทศ

ภาพจากงานคาร์นิวัลภาคเมล็ด

อยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าจอร์จที่หก (เอ็ดเวิร์ดแปด)

รัฐธรรมนูญทุกฉบับตั้งแต่ปี 1843 ถึงปี 1987 ได้รับรองให้สิทธิของเด็กเฮติทุกคน ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ “พลเมืองทุกคนได้รับโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและถ้วนหน้าเสมอกัน” สิทธิในเรื่องนี้ได้รับการจัดลำดับความสำคัญในระดับต้นและถือเป็นภาระหน้าที่ประการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประเทศเฮติไม่เคยสามารถจัดการระบบการศึกษาให้เป็นไปตามคุณค่าหลักที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก และเห็นได้ชัดเจนเป็นเวลานานมาแล้วก่อนที่จะเกิดเหตุภัยพิบัติเมื่อวันที่ 12 มกราคมที่จะต้องยกเครื่องระบบการศึกษาครั้งใหญ่

แทนที่จะส่งเสริมปลูกฝังเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในเฮติมีแนวโน้มที่จะตอกย้ำให้สังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมและความอยุติธรรมดำรงอยู่นิรันดร์ สังคมที่ประกอบด้วยปัจเจกบุคคลที่

ไม่มีสำนึกของความเป็นชาติ เหลียวแลเพื่อนร่วมชาติเพียงน้อยนิด กีดกัน และลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ระบบของเราไม่สามารถกำจัดข้อบกพร่องที่เป็นมรดกตกทอดจากยุคอาณานิคม

เฮติได้กลายเป็นประเทศที่ล้าหลัง ถล่มตึงลงสู่สถานะที่คนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้และความยากจนมากขึ้นทุกๆ วัน

สถานะแห่งหายนะ

เฮติมีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว มีสถาบันฝึกหัดครูสัก 3-4 แห่งและวิทยาลัย 1 แห่งที่ให้บริการฝึกอบรมขั้นพื้นฐานและการอบรมต่อเนื่องให้กับผู้ทำงานด้านการศึกษา จากจำนวนครู 60,000 คน มีเพียงร้อยละ 10.64 เท่านั้นที่มีคุณวุฒิตำแหน่งขั้นพื้นฐาน มีการรับผู้ปฏิบัติงานจากวิชาชีพอื่นๆ เข้ามาเป็นครูโดยไม่มีการฝึกอบรมด้านการสอนเป็นการเฉพาะ ที่หนักไปกว่านั้นคือครูบางรายไม่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่อย่างใด ทว่าแม้เมื่อครูคนใดมีคุณวุฒิพร้อมประสิทธิภาพในการทำงานกลับต้องจำกัลดเพราะต้องสอนในชั้นเรียน 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ปัจจัยอีกประการที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา คืออาคารโรงเรียนอยู่ในสถานะเสื่อมโทรมซึ่งบ่อยครั้งไม่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ของทางการ

การเข้าถึงการศึกษาขั้นประถมแทบจะไม่สามารถเรียกได้ว่าไม่มีค่าใช้จ่าย เพราะโรงเรียนประมาณร้อยละ 82 เป็นโรงเรียนเอกชน (จากการสำรวจสำมะโนโรงเรียนในปี 2003)

การปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมค้างคามาตั้งแต่ปี 1980 และแทบจะไม่มีการลงทุนศึกษาในเรื่องดังกล่าว ขณะเดียวกัน การปฏิรูปการศึกษาขั้นอุดมศึกษาในภาพรวมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปมหาวิทยาลัยรัฐเฮติได้หยุดนิ่งมาตั้งแต่ปี 1997 นอกเหนือไปจากวิทยานิพนธ์

ของนักศึกษาแล้วการวิจัยและผลงานตีพิมพ์มีน้อยนัก

สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไรเหตุผลหลักคือการขาดวิสัยทัศน์ งบประมาณด้านการศึกษาของรัฐมีน้อย รัฐบาลถูกบงการกลุ่มคนฉ้อโกงโดยผู้ถือครองอำนาจใหญ่ที่แทบจะไม่สนใจสร้างสรรค์ปัญหาร้ายแรงในเรื่องธรรมาภิบาลและการฉ้อราษฎร์บังหลวงยิ่งทำให้สถานการณ์ซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น กระบวนการศึกษาไม่สามารถควบคุมระบบได้อย่างแท้จริง และบางโครงการแทบจะไม่มีการดำเนินการใดๆ

ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทยมีผลต่อการศึกษาเช่นกัน รัฐมนตรีแทบไม่มีเวลาขงร่าง ทบทวน หรือดำเนินนโยบายการศึกษาแห่งชาติให้เป็นเรื่องเป็นราว ในช่วง 162 ปีที่ผ่านมาประเทศเอติมีรัฐมนตรีการศึกษาติดต่อกันมา 216 คน เฉลี่ยแล้วแต่ละคนอยู่ในวาระเพียง 9.4 เดือน สถานการณ์เช่นที่ว่านี้จึงเป็นเหตุให้แทบจะไม่มีความสำเร็จใดๆ ในการดำเนินงานในภาคการศึกษา

ทางเลือกใหม่เชิงอุดมการณ์

จะยกเครื่องระบบที่วุ่นวายโดยไม่เข้าไปจุ่มปลักอยู่กับวัฏจักรซ้ำร้ายแบบเดิมๆ อีก ที่สาเหตุเดิมๆ ทำให้เกิดผลแบบเดิมๆ ได้อย่างไร พวกเราจะต้องเลือกเชิงอุดมการณ์ครั้งใหม่ซึ่งมีมุมมองว่าการศึกษาระบบคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นขั้นต้นอันจะนำไปสู่สังคมที่เติบโตรุ่งเรือง เราจะต้องจัดตั้งกลไกธรรมาภิบาลแบบอื่นที่ไม่ใส่ใจต่อการเมืองแบบแบ่งพรรคและถ่วงใจว่าหาคะแนนเสียงโดยใช้วิธีการปฏิรูป เช่น ปฏิรูประบบตรวจสอบหรือเน็ต เราจะต้องทำทุกอย่างที่สามารถทำได้เพื่อเป็นหลักประกันว่าความพยายามใดๆ ของรัฐบาลเอติในการจัดตั้งระบบการศึกษาแห่งชาติจะได้รับการเคารพโดยไม่มีการเข้าข้างฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่ง หลักสูตรที่มีอยู่ ณ ปัจจุบันจะต้องได้รับการทบทวนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณค่าแห่งความเป็นพลเมืองได้มากขึ้น ขณะเดียวกันจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้กับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอ พร้อมๆ กับการปรับปรุงให้วิชาชีพครูมีลูทางที่ดีขึ้นเพื่อให้ครูสามารถดำรงชีพได้ตามสมควร

การยกเครื่องระบบการศึกษาของเอติจะต้องเกื้อหนุนให้เกิดประชากรและผู้ผลิตรุ่นใหม่ ๆ ที่สามารถทำงานปรับปรุงสภาพทางกายภาพของเอติได้อย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างความมั่งคั่งพร้อมๆ กับช่วยหนุนนำให้คุณค่าทางวัฒนธรรม ศิลธรรม และจิตวิญญาณของประเทศเจริญรุ่งเรือง การศึกษาระบบใหม่จะต้องส่งเสริมให้เกิดสำนึกของความเป็นชาติ ความรู้สึกรับผิดชอบ และสำนึกของการเป็นชุมชน ซึ่งผนวกรวมสภาพแห่งความเป็นจริงของเอติเข้าไปประกอบไว้ในเนื้อหาของระบบการศึกษา

Dr. E. O. Ebovwe

ฌ็อง กูว์ลิ่งจ้ : เขียน

ฌ็อง กูว์ลิ่งจ้ เป็นเลขาธิการของคณะกรรมการแห่งชาติเอติประจำยูเนสโก คณะกรรมการแห่งชาติต่างๆ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ปรึกษา ประธานงาน และบริหารสารสนเทศตลอดจนทำหน้าที่ระดมและประสานงานการเป็นภาคีร่วมกับภาคประชาสังคม นับว่ามีส่วนอย่างมากในการขับเคลื่อนพัฒนาวัตถุประสงค์ของยูเนสโกและดำเนินการตามโครงการของยูเนสโก ประเทศเอติเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 1948 จึงถือเป็นประเทศสมาชิกเก่าแก่ของยูเนสโกลำดับต้นๆ ประเทศหนึ่ง

© UNESCO/Andrew Wheeler

การฝึกอบรม ช่วยให้การก่อสร้าง เพื่อบูรณะพื้นฟู บังเกิดผลอย่าง แท้จริง

ศรีย่อย โฟวาทอง : ๗๗๘

เราจะใช้วิธีการก่อสร้างอย่างใดจึงจะทนทานต่อแผ่นดินไหว - บรรดาช่างปูนชาวเฮติกำลังเรียนรู้ในเรื่องนี้จากโครงการนำร่องที่กัปปี้ แปรแรง ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเฮติ ซึ่งยูเนสโกได้เริ่มขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2010 โครงการนี้จะช่วยฝึกอบรมช่างปูนประมาณ 500 คน ให้มีความรู้ในเทคนิคที่จะช่วยชีวิตคนได้เป็นจำนวนมากในกรณีที่เกิดแผ่นดินไหว

ปฏิบัติการของ
ยูเนสโก

พร้อมด้วยเสียมในมือ ฉอง สปรูมงต์ ทำงานอย่างทะมัดทะแมง 2 - 3 นาทีผ่านไปบริเวณลานที่ระเกะระกะไปด้วยตะแกรงร่อนและแม่แบบสำหรับบล็อกคอนกรีต ปูนซีเมนต์ ทราวย และน้ำก็หลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน สปรูมงต์ชี้ให้เห็นปูนผสมที่เป็นสีเทาและพูดเป็นภาษาครีโอลกับคนงานก่อสร้างชาวเฮติจำนวน 15 คน ซึ่งกำลังอบรมหลักสูตรวิธีดำเนินงานที่ช่วยทนทานต่อแผ่นดินไหวว่า “คอนกรีตนี้ดีมีน้ำหนักพอเหมาะและผสมเป็นเนื้อเดียวกันดี”

ฉอง สปรูมงต์ เป็นครูฝึกที่เด่นกว่าคนอื่น ๆ ผู้จัดการโครงการชาวเบลเยียมผู้นี้ได้ทำนกออยู่ในเฮติเป็นเวลา 44 ปีมาแล้ว ฉองกำลังอยู่ที่

© UN Photo/Sophie Paris

ปอร์ตแปร่งเมื่อวันที่ 12 มกราคม และได้เห็นอาคารเป็นหลังๆ พังทะลายลงมาภายในเวลาเพียง 2 - 3 วินาที “เมืองนี้สร้างขึ้นโดยใช้คอนกรีตกันอย่างไม่มีระเบียบแบบแผนเอาเสียเลย” เขากล่าวอย่างขมขื่น “และเราก็ได้เห็นผลลัพธ์อันเป็นโศกนาฏกรรม” สปรูมด์มีความเห็นว่า “บรรดาสิ่งก่อสร้างต่างหากที่ทำให้ผู้คนต้องเสียชีวิตลง เพราะปริมาณน้ำในคอนกรีตมีมากเกินไปแถมยังมีดินเลนและทรายผสมปนเห็นยวปนอยู่อีกด้วย จึงทำให้กว่า 50% ของบรรดาสิ่งก่อสร้างในปอร์ตแปร่งพังทะลายลงมาในระหว่างการสั่นสะเทือน”

เพื่อแก้ไขการก่อสร้างอย่างเลวที่เป็นผลให้ภัยพิบัติมีความร้ายแรงยิ่งขึ้น ทางศูนย์ฝึกอบรมทางเทคนิคที่กังปี แปร่ง ซึ่งอยู่ใกล้เอส เกยส์ ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเฮติ จึงได้ร่วมมือกับยูเนสโกในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมแบบเข้มข้น

เป็นเวลา 10 วัน ให้แก่ช่างปูน ช่างผูกเหล็ก และหัวหน้าคนงานชาวเฮติ “หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ดีแต่คุณก็คงไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่างเกี่ยวกับการก่อสร้างที่ทนทานต่อแผ่นดินไหวได้ภายในเวลาเพียง 10 วัน” เฮแบร์ต มงตูมา ผู้ดำเนินงานของศูนย์กล่าวอธิบาย

มิเชล ราลูล ช่างปูนวัย 40 ปีจากกังปี แปร่ง กำลังรับการอบรมตามหลักสูตรนี้อยู่เพื่อจะได้สามารถ “หลีกเลี่ยงไม่ทำผิดพลาดซ้ำซากกับสิ่งที่ผิดพลาดมาในอดีต แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นเจ้าของที่เป็นคนสร้างปัญหาเจ้าของจะบอกเราว่า “ช่วยดูแลฉันด้วยในเรื่องปูนซีเมนต์ (อย่าใช้เงินมากเกินไปเป็นค่าปูนซีเมนต์) แต่แทนที่จะช่วยคุ้มครองเขาสິงนี้แหละทำให้เขาต้องเสียชีวิตลง”

ด้วยเหตุนี้ มงตูมาได้กล่าวว่า “นอกจากเทคนิคต่างๆ ที่เรากำลังสอนกันอยู่ที่นี่ เราจะต้องทำให้บรรดาช่างก่อสร้างตระหนักดีว่าเมื่อปฏิบัติงานที่สถานที่ก่อสร้างนั้นจะต้องทำงานอย่างมืออาชีพและมีจรรยาบรรณ”

ในไม่ช้าช่างก่อสร้างกลุ่มที่ 3 ก็เริ่มเข้ารับการฝึกอบรม โดยมีผู้เข้ารับการอบรมประมาณรุ่นละ 10-15 คน) โครงการนี้จะฝึกอบรมช่างปูนประมาณ 500 คน ให้รู้ถึงเทคนิคที่จะช่วยให้คนเป็นจำนวนมากได้รอดชีวิตในกรณีที่เกิดแผ่นดินไหว เพื่อที่จะฝึกอบรมช่างก่อสร้างให้ได้จำนวนมากที่สุดและให้ถ่ายทอดทักษะกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทางศูนย์จะส่งเสริมผู้ได้รับการอบรมที่เก่งที่สุดให้เป็นผู้ฝึกอบรมต่อไป

เมื่อสิ้นสุดโครงการฝึกอบรมแล้วทางการจะจัดพิมพ์คู่มือเป็นภาษาฝรั่งเศสและภาษาครีโอลพร้อมคำอธิบายโดยมีแผนภาพประกอบ เพื่อเผยแพร่ไปยังบรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพก่อสร้างทั่วประเทศต่อไป

UNESCO

เมห์ดี เบนเซลลาห์ (นักหนังสือพิมพ์

ชาวฝรั่งเศส-แอลจีเรีย) : เขียน

กังปี แปร่ง - มีนาคม 2010

การเก็บซากปรักหักพังในย่าน
การ์ฟูร์-เฟยส์ที่ปอร์ตแปร่ง

ประมวลการสอน ยามฉุกเฉินสำหรับ โรงเรียนต่าง ๆ

บรรดาเด็กๆ ในปอร์โตแปร่งซ์เริ่มกลับมาที่โรงเรียน
3 เดือนหลังจากเกิดแผ่นดินไหวอันร้ายแรง
เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2010

**มีเด็กประถมศึกษา
และมัธยมศึกษา
ประมาณ 38,000
คนที่เสียชีวิตในช่วง
แผ่นดินไหวเมื่อ
วันที่ 12 มกราคม ซึ่ง
ประหารชีวิตครู
และเจ้าหน้าที่ฝ่าย
การศึกษาไปด้วยเป็น
จำนวน 1,300 คน
กระทรวงการศึกษา
เองได้พังทะลายลง
พร้อมกับโรงเรียนอีก
4,000 แห่ง หรือ
เกือบ 80% ของ
บรรดาสถานศึกษาใน
บริเวณปอร์โตแปร่งซ์**

ในกรณีนี้ยูเนสโกร่วมกับกระทรวงการศึกษา
ของเฮติได้จัดทำประมวลการสอนเป็นพิเศษเพื่อ
ใช้สอนแทนบทเรียนตามปกติ โดยคำนึงถึงความ
บอบช้ำและความหายนะที่บรรดาเด็กๆ และครูต่าง
ประสบมา

ยูเนสโกร่วมกับกระทรวงการศึกษาและ
การฝึกฝนวิชาชีพของเฮติ ได้จัดทำประมวลการสอน
ดังกล่าวในระหว่างการสัมมนาเมื่อวันที่ 25-26 มีนาคม
ซึ่งนักเรียนทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน
ประมาณ 600,000 คนจะต้องใช้ในการเรียน

“เราให้ความสำคัญแก่วัตถุประสงค์หลักเป็น
อันดับแรก” แจ็กสัน เปลโลโต ผู้อำนวยการสำนักงาน
คณะกรรมการมัธยมศึกษาของกระทรวงการศึกษา
กล่าว “เราได้กำหนดองค์ความรู้ที่นักเรียนจะต้อง
เรียนรู้ภายในสิ้นปีการศึกษา และเราคาดคิดว่าจะ
เลื่อนบางวิชาไปสอนในปีหน้า”

ตามประมวลการสอนใหม่นี้จะจัดการศึกษาให้
แก่เด็กอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มด้วยกิจกรรมทาง
จิตสังคม เช่น การร้องเพลง ระบาย และการแสดงออก
เชิงสร้างสรรค์ เพื่อช่วยเด็กให้สามารถเผชิญกับ
ความเครียดอย่างสุดแสนอันเป็นผลจากแผ่นดินไหว
เด็กๆ จะเรียนรู้ด้วยว่าแผ่นดินไหวนั้นเป็นปรากฏการณ์

ตามธรรมชาติ อีก 2-3 สัปดาห์ต่อมาเด็กๆ จึงจะ
เรียนบทเรียนตามปกติ ทางกระทรวงการศึกษาคาดว่า
จะต้องจัดหลักสูตรเร่งด่วนที่ใช้เวลา 18 สัปดาห์
เพื่อช่วยให้นักเรียนจบหลักสูตรการศึกษา เมื่อถึง
ปลายปีการศึกษาในเดือนสิงหาคมยูเนสโกจะนำ
ประมวลการสอนนี้เข้าออนไลน์ไว้เพื่อประโยชน์แก่
ครูทั่วทั้งเฮติ

อย่างไรก็ตาม มีโรงเรียนเพียง 1-3 แห่งเท่านั้นที่
สามารถเปิดสอนได้และมีเด็กๆ เพียงไม่กี่คนที่มา
โรงเรียน

ตามสถานที่ต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ก็ยังกำลังเคลื่อนย้าย
ซากปรักหักพังกันอยู่และจัดห้องเรียนในเต็นท์เพื่อ
ให้นักเรียนได้เรียนอย่างปลอดภัย โรงเรียนสหศึกษา
เดรส รุงง ในเขตตูร์โฌกำลังดำเนินการเช่นนี้กันอยู่ใน
ซากปรักหักพังยังปรากฏให้เห็นม้านั่งที่เป็นไม้
กระดาษข้อสอบ และกระดานดำที่มีบันทึกข้อความ
จากบทเรียนสุดท้ายที่ครูกำลังสอนอยู่เพียง 2 - 3 ชั่วโมง
ก่อนเกิดโศกนาฏกรรม

สภาพการณ์ที่แยงด์ มารี เดซองซ์ โรงเรียนใน
เขตปาโกที่ทรูหรานั้นดีกว่าเล็กน้อย อาคารของ
นักเรียนชายนั้นพังทลายทั้งหมด ส่วนด้านหน้าของ
อาคารก่ออิฐสำหรับนักเรียนหญิงก็เต็มไปด้วยรอยร้าว

และรู้หัว่มากมาย ซึ่งหมายความว่ายอมใช้ไม่ได้เช่นเดียวกัน

ศาสตราจารย์เฟร็ด เปอติ ผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ ได้ให้สร้างโรงขนาดใหญ่โดยใช้ไม้กันเป็นส่วนๆ โรงเรียนเปิดแล้ว แต่สำหรับเด็กๆ ที่มาโรงเรียนนั้นพบว่ากลับเข้ามาเรียนอีกนั้นเป็นสิ่งที่แสนยากแสนเข็ญ “เด็กๆ เหล่านี้มีปฏิกริยาแตกต่างกันไป” ท่านศาสตราจารย์กล่าว “บ้างก็ร้องไห้และไม่ยอมเข้าไปในอาคารด้วยเกรงว่าตนจะถูกยิงทั้งเป็น” ท่านศาสตราจารย์ต้องอธิบายว่าห้องเรียนใหม่ที่สร้างด้วยไม้ั้นปลอดภัย ท่านกล่าวต่อไปว่า “เด็กๆ หลายคนร้องไห้เมื่อเราชักธงชาติ บางทีแกอาจจะโศกเศร้าคิดถึงญาติ แม่ที่สาวหรือน้องสาว เราไม่รู้หรอก นี่เป็นสิ่งที่สาหัสสากรรจ์สำหรับทั้งเด็กนักเรียนและบรรดาครูเอง”

มีเด็กประถมศึกษาและมัธยมศึกษาประมาณ 38,000 คน ที่เสียชีวิตในช่วงแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ 12 มกราคม ซึ่งประหัตประหารครูและเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาไปด้วยเป็นจำนวน 1,300 คน กระทรวงการศึกษาเองได้พังทลายลงพร้อมกับโรงเรียนอีก 4,000 แห่ง หรือเกือบ 80% ของบรรดาสถานศึกษาในบริเวณพอร์ตแปรงซ์

UNICEF

เมห์ดี เบนเซลลาห์ : เขียน

ความช่วยเหลือสนับสนุนทางจิตสังคม

การเยียวยาความบอบช้ำจากแผ่นดินไหวและการสร้างความเชื่อมั่นสำหรับอนาคต เหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเป็นเวลา 3 วันเมื่อปลายเดือนเมษายน 2010 ซึ่งกระทรวงการศึกษาและยูเนสโกได้ร่วมกันจัดขึ้นให้แก่ผู้บริหารการมัธยมศึกษาในเฮติ ผู้บริหารเหล่านี้จะรับผิดชอบการฝึกอบรมครูในภาคสนามเพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวไปยังเด็กนักเรียนต่อไป

ความช่วยเหลือสนับสนุนประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะป้องกันและผ่อนคลายผลกระทบทางจิตอันร้ายแรงหลังจากเกิดภัยพิบัติหรือเหตุการณ์อันรุนแรง แนวคิดนี้อาศัยเทคนิคการสร้างหมู่คณะ การแสดงบทบาทสมมติ และการจัดให้นักเรียนและครูได้ร่วมกันอภิปราย

มีผู้ตรวจราชการ อาจารย์ใหญ่ และครูรวม 40 คน ที่เข้าร่วมการสัมมนา หลักสูตรนี้ได้รับการฝึกอบรมเรื่องปรากฏการณ์แผ่นดินไหว การป้องกันความเสี่ยง และเทคนิคในการเอาชีวิตรอดไว้ด้วย

ยูเนสโกเป็นผู้จัดหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวด้วยความสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยกีส์เกอเยาในพอร์ตแปรงซ์ ซึ่งนับเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมทางจิตสังคมหลักสูตรแรกสำหรับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

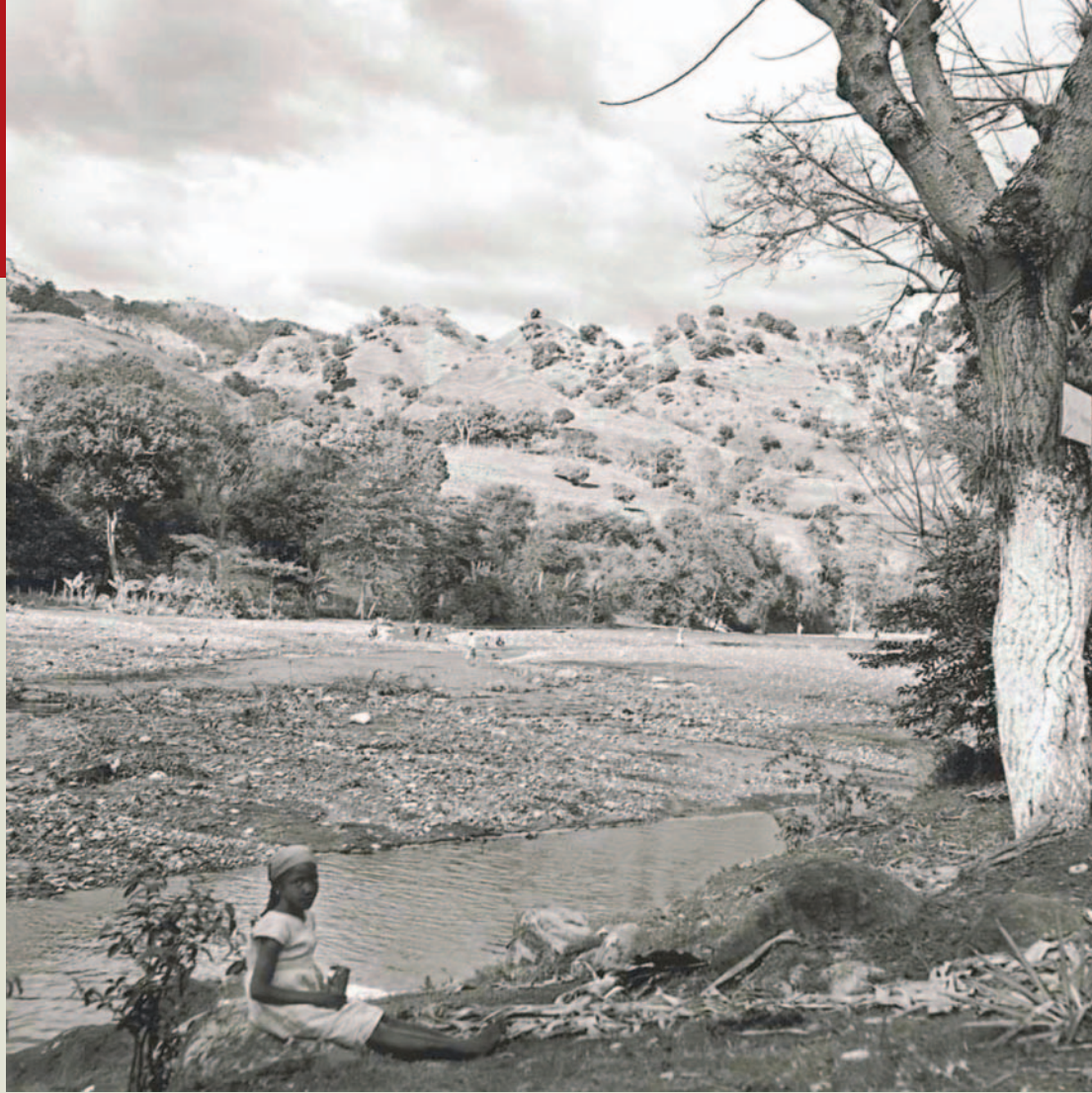
ท้ายที่สุดแล้ว นักเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดในเขตปกครองตะวันตกซึ่งรวมพอร์ตแปรงซ์ด้วย กล่าวคือเยาวชนประมาณ 110,000 คน จะได้รับประโยชน์จากหลักสูตรส่งเสริมสนับสนุนนี้ซึ่งจะขยายออกไปให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศในระยะยาว

การเล่นเกม
เพื่อช่วยผ่อนคลายจาก
ความบอบช้ำ

© UN Photo/Sophie Paris

โครงการนำร่องด้านการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของยูเนสโก
โครงการแรกๆ ที่เฮติ
ดำเนินงานอยู่ในเขตชนบทที่
มาร์บ็อลในหุบเขากอสเซอลีน
ทางภาคใต้ของเฮติ

© UN Photo

Kêbé l'Inesko Fò! เรามาสืบสวนยูเนสโก อย่างจริงจังกันเถิด

ศรีน้อย โฟวากอง : ๑๑๘

เฮติเข้าเป็นประเทศสมาชิกยูเนสโกเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 1946 นับเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศแรกๆ ที่เข้าเป็นสมาชิก หลังจากนั้นไม่นานยูเนสโกก็ได้เริ่มโครงการนำร่องด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นในประเทศนี้ นับเป็นโครงการนำร่องโครงการแรกขององค์การฯ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดอัตราการไม่รู้หนังสือ โครงการดังกล่าวเกือบจะถูกกระชกไปกลายเป็นคนในท้องถิ่นเองที่ช่วยกันรักษาไว้

เมื่อเฮติเข้าเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศแรกๆ ที่เข้าเป็นสมาชิกของยูเนสโกนั้น อัตราการไม่รู้หนังสือในประเทศนี้สูงถึงกว่า 80% ในบางเขตนั้นสูงกว่า 90% ด้วยซ้ำไป การไม่รู้หนังสือดังกล่าวมิได้หมายถึง

แต่เพียงอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เท่านั้นแต่ยังหมายถึงรวมถึงความไม่รู้ในหลักวิชาการพื้นฐานทางด้านเกษตรกรรม การสงวนรักษาทรัพยากร และสุขอนามัยอีกด้วย ดูมาร์เชส์ เอสตีเม่ ประธานาธิบดีเฮติ

ในขณะนั้น ได้เสนอต่อยูเนสโกให้ช่วยสนับสนุนเอติในการเพิ่มทุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนจูเลียน อักซ์เลย์ ผู้อำนวยการใหญ่คนแรกของยูเนสโก เพิ่งประกาศว่าการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานนั้นเป็นส่วนสำคัญยิ่งของ “ความรู้ความเข้าใจของมวลมนุษยที่กว้างขวางกว่าและสมบูรณ์ยิ่งกว่า” ซึ่งยูเนสโกพร้อมที่จะสนับสนุน” เมื่อได้รับข้อเสนอดังกล่าว ยูเนสโกจึงได้เริ่มโครงการนำร่องด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี 1947 นับเป็นโครงการนำร่องประเภทนี้ โครงการแรกขององค์การฯ

ในเดือนเมษายน 2491 ยูเนสโกได้ส่งคณะ

สำรวจไปยังเอติ โดยมีอัลเฟรด เมโตรซ์ นักมานุษยวิทยาชาวสวิสเป็นหัวหน้าคณะ สถานที่ที่รัฐบาลเอติได้คัดเลือกไว้สำหรับโครงการนำร่องใหม่นี้อยู่ในเขตชนบทของมาร์บิลล์ในหุบเขาลุ่มแม่น้ำกอสเซอติทางภาคใต้ของเอติ คาดกันว่าชาวชนบทในหุบเขานี้มีอยู่ประมาณ 30,000 คน อาศัยอยู่ในกระท่อมที่กระจัดกระจายกันอยู่ตามภูเขาที่สูงชัน สภาพที่คณะสำรวจมาพบนั้นนับว่าเลวร้ายที่สุด ประชากรในหุบเขามีจำนวนมากเกินไป ชาวบ้านที่ไม่รู้หนังสือมีชีวิตกันอย่างอดอยากโดยอาศัยพืชผักเพียงจำนวนน้อยชนิดที่ขึ้นอยู่บนดินที่นับวันจะมีแต่

ตลาดในมาร์บิลล์ ◻

© UNESCO/Patrick Mann

The Re-birth of A Valley

How the Peasants of Marbial Helped Make the Haiti Pilot Project a Success.

It is a story of an ancient mountain valley in the... The peasants of Marbial have helped make the Haiti pilot project a success...

The peasants of Marbial... The Haitian Courier presents the story of a peasant...

ลูกชายไป ทั้งยังต้องทนทุกข์ทรมาน จากโรคเขตร้อนต่างๆ เช่นมาลาเรีย เพราะความเจ็บไข้ได้ป่วยและ จากความจริงที่ว่าเด็ก ๆ หลายคน ต้องใช้เวลาจนถึง 2 ชั่วโมงจึง จะเดินทางไปโรงเรียน นักเรียนที่ ลงทะเบียนในโรงเรียน 3 แห่งใน หุบเขาที่นี่จึงมีไม่ถึง 500 คน และมีเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวน นี้เท่านั้นที่เข้าเรียนอย่างจริงจัง นอกจากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ แล้วภาษายังเป็นอุปสรรคอัน ใหญ่หลวงในการจัดการศึกษา ถึงแม้ว่าภาษาทางการของ เฮติคือภาษาฝรั่งเศสแต่ชาว มาร์บิอัลก็พูดแต่เพียง ภาษาครีโอล และไม่มีตำรา

เรียนเป็นภาษานี้เพราะไม่สามารถตกลงกันได้ว่าใน บรรดาวิธีสะกดภาษาครีโอลที่มีอยู่ 4 วิธีนั้นจะเลือก ใช้วิธีใด ในหมู่ครูเองก็ใช้ตำราเรียนภาษาฝรั่งเศสที่ เก่าคร่ำคร่าถึง 50 ปี ซึ่งนักเรียนจะต้องท่องจำ ข้อความเป็นตอนๆ โดยไม่เข้าใจในภาษานี้แต่อย่างใด เพื่อแก้ปัญหานี้ยูเนสโกจึงได้เชิญโรเบิร์ต สอลล์ ศาสตราจารย์ชาวอเมริกันผู้ได้ทำการวิจัยภาษาครีโอล ในสหรัฐอเมริกาให้มาช่วยเหลือ เมื่อมาถึงเฮติ ดร.สอลล์ได้กำหนดตัวสะกดเพื่อจะได้จัดทำตำราเรียน ขึ้นพื้นฐานเป็นภาษาครีโอลกันต่อไป

เมโตรซัวร์สึกท้อแท้ใจกับสภาพในหุบเขาและ ความนำสินหวังของชาวบ้านที่มาร์บิอัล เมื่อกลับมา ยังยูเนสโกเมโตรซัวร์ได้เสนอรายงานอันแสนจะมอง ในแง่ร้ายว่าโครงการนำร่องนี้คงจะไม่ประสบผล สำเร็จอย่างแน่นอน แต่กระนั้นเขาก็ไม่เห็นด้วยกับ เฟรเดอริก เร็กซ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระดับ พื้นฐานชาวอเมริกันผู้ซึ่งไปเยือนหุบเขามาร์บิอัล ประมาณอีก 1 เดือนต่อมา และพิจารณาเห็นว่า การ ดำเนินงานดังกล่าวย่อมเป็นไปได้จึงเสนอแนะให้ ยูเนสโกระงับโครงการนี้เสียแต่แรก.เมโตรซัวร์ยัง รายงานยืนยันต่อยูเนสโกว่า "เราจะถอนตัวออก จากเฮติไม่ได้[...] เราไม่สามารถจะทอดทิ้งคนเหล่านี้ ได้ หากเราทำเช่นนั้นก็จะทำให้เขาหมดกำลังใจ

ทุกอย่างที่ได้ดำเนินการไปแล้วในด้านการศึกษาก็จะ ทั้งหลายลงหมด การกระทำเช่นนี้จะเป็นภัยพิบัติ จริงๆ [...] โครงการนำร่องของยูเนสโกนั้นนับเป็น ประสบการณ์อันล้ำค่าสำหรับร่างกายแรงใจที่เราได้ ทุ่มหลงไป"

ในขณะที่นั้นเมื่อชาวบ้านในมาร์บิอัลได้ทราบข่าว ลือว่ายูเนสโกอาจทอดทิ้งพวกเขา จึงรวมพลังกัน อย่างแข็งขันโดยต่างถือป้ายขนาดใหญ่ที่มีข้อความ ว่า "Kébé l'Inesko Fò!" เป็นภาษาครีโอลที่มีความ หมายว่า "เรามาสันนิษฐานยูเนสโกอย่างจริงจังกัน เถิด" แล้วก็ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างขะมักเขม้น ภายในเวลาเพียง 2 - 3 เดือนบรรดาสหกรณ์ของ ชาวบ้านก็ได้ช่วยกันแปลงสภาพทางเดินไปสู่หมู่บ้าน แห่งเดียวในละแวกนั้นให้กลายเป็นถนนและช่วยกัน สร้าง "ศูนย์ยูเนสโก" รวมทั้งศูนย์ชุมชนอีกด้วย ซึ่ง ช่วยให้คนในหุบเขาไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไป ชาวบ้านช่วยกันขุดคูสำหรับทำเป็นส้วมและขุด บ่อน้ำกินเพื่อที่จะทำลายแหล่งเชื้อโรคที่เป็นอันตราย ที่สุดแห่งหนึ่ง ช่วยกันสร้างตลาดใหม่มาร์บิอัลใน บริเวณที่อยู่สูงกว่าและแห้งกว่า และสร้างโรงฆ่าสัตว์ แบบกลางแจ้งขนาดเล็กรีกอีกด้วย

ในด้านการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ภายใน 2-3 ปี แรกก็ได้ร่วมกันดำเนินงานรุดหน้าไปเป็นอย่างมาก ได้เริ่มโครงการอาหารแบบฉุกเฉินสำหรับเด็ก นักเรียนโดยจัดอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน จำนวน 400 คนได้รับประทานอาหารอย่างเต็มที่ใน แต่ละสัปดาห์ เมื่อถึงเดือนกันยายน 1948 ได้จัดตั้ง ศูนย์การศึกษาขึ้นรวม 10 แห่ง เพื่อสอนทั้งผู้ใหญ่ และเด็ก ๆ ในหุบเขาให้อ่านและเขียนเป็นภาษา ครีโอล หลังจากนั้นไม่นานก็มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ขนาด 2 หน้า พิมพ์เป็นลายมือ ส่วนภาพประกอบก็ เป็นภาพเขียนแบบง่าย ๆ โดยการริเริ่มของสมาชิก สหกรณ์เพียง 2-3 คน

ทั้งๆ ที่ชาวบ้านได้ทุ่มเทกันเป็นอย่างมาก แต่ยูเนสโก ก็ยังรู้สึกว่าเป็นภาระอันหนักหน่วงในอันที่จะยก กระดับทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนโดยอาศัย การศึกษา และในขณะที่เดียวกันก็ต้องฝึกฝน บรรดาครูและคนงานชาวเฮติเพื่อให้โครงการดังกล่าว ดำเนินไปได้ด้วยตนเองโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็น ไปได้ ในไม่ช้าก็เป็นที่ชัดเจนว่าหุบเขานี้จะเจริญ

บทความเกี่ยวกับโครงการที่ มาร์บิอัล พิมพ์ในยูเนสโก คูเรีย ฉบับเดือนมิถุนายน 1949

ก้าวหน้าไปได้ก็ด้วยการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม ด้วยเหตุนี้นายคอนราด เจ ออปเปอร์ ผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการโครงการนำร่องในปี 1950 จึงได้ขอให้องค์การอาหารและเกษตรของสหประชาชาติ (FAO) มาช่วยสนับสนุนโครงการที่มาร์บิอัล นายออปเปอร์รายงานว่า “เราไม่ต้องสงสัยแต่อย่างใดสำหรับโครงการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตมาร์บิอัลซึ่งไม่อาศัยเรื่องการฟื้นฟูสภาพดินเป็นหลักนั้นย่อมไม่สะท้อนความเป็นจริงและจะต้องล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง” องค์กรอนามัยโลกก็ได้ร่วมงานในโครงการอย่างแข็งขันด้วยเช่นกัน โดยจัดส่งแพทย์หนึ่งคนและนางพยาบาลอีกหนึ่งคนมาปฏิบัติงานในหุบเขานอกจากนี้ยังช่วยสร้างโรงพยาบาลแห่งใหม่ขึ้นที่มาร์บิอัลซึ่งช่วยให้มีสื่ออำนวยความสะดวกในด้านการรักษาพยาบาลเป็นแห่งแรกในหุบเขานี้

ในช่วงการพัฒนาที่ดูจะไม่หวือหวาแต่ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงนี้ นายออปเปอร์และคณะเจ้าหน้าที่ได้พยายามอยู่หลังฉากให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยปล่อยให้โครงการดังกล่าวอยู่ในมือของชาวบ้านผู้ที่จะได้รับประโยชน์ นโยบายนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งยวดก็คือว่าในเดือนสิงหาคม 1950 ชาวมาร์บิอัลได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่วนภูมิภาคขึ้นชุดหนึ่งประกอบด้วยผู้นำในท้องถิ่นเพื่อให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ยูเนสโก การร่วมมือร่วมใจกันของหน่วยงานในเครือสหประชาชาติได้ช่วยยกระดับการดำรงชีวิตของชาวบ้านในหุบเขามาร์บิอัลให้สูงขึ้นตั้งแต่เมื่อโครงการนำร่องดังกล่าวประสบความสำเร็จก็เป็นเพราะชาวเฮติเองที่ทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จ

 M. Coufefe

จูเลีย โปห์เล ปฏิบัติงานที่หอจดหมายเหตุยูเนสโก
(www.unesco.org/archives/fre/index.html)

ข้อมูลเพิ่มเติม :

- Basic education: a first in Haiti (การศึกษาขั้นพื้นฐาน : โครงการแรกในเฮติ) ในยูเนสโก คูริเย ฉบับใหม่ ฉบับที่ 2 เมษายน 2003
- Mende, Tibor: Things are looking up in the 'forgotten valley' (เมนเด ทิบอร์ : สภาพการณ์กำลังจะดีขึ้นใน 'หุบเขาที่ถูกลืม') ในยูเนสโก คูริเย ฉบับที่ 1 ยูเนสโก 1952
- The Haiti pilot project: phase one, 1947-1949 (โครงการนำร่องที่เฮติ : ระยะแรก 1947-1949) ยูเนสโก 1951 (รวมทั้งข้อตกลงระหว่างรัฐบาลเฮติและยูเนสโก)
- The Lesson of Marbial Valley (บทเรียนจากหุบเขามาร์บิอัล) ในยูเนสโก คูริเย ฉบับที่ III. 12 ยูเนสโก 1951
- Jean François, Emmanuel: Service de l'expérience - témoin d'éducation de base de Marbial: Haïti - Rapports mensuels, UNESCO 1950/1951 (มอง - ฟรองซัวส์ เอ็มมานูเอล : ประสบการณ์ที่ได้รับ - หลักฐานจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาร์บิอัล เฮติ - รายงานประจำเดือน ยูเนสโก 1950/1951)
- The Story of the Haiti 'Pilot Project' (เรื่องราวเกี่ยวกับ "โครงการนำร่อง" ที่เฮติ) ในยูเนสโก คูริเยฉบับเสริม ฉบับที่ II.5 ยูเนสโก 1949
- The Rebirth of a valley: how the peasants of Marbial helped make the Haiti Pilot Project a success (ฟื้นชีวิตในหุบเขาขึ้นมาใหม่ : ชาวบ้านที่มาร์บิอัลได้ช่วยให้โครงการนำร่องที่เฮติ ประสบผลสำเร็จได้อย่างไร) ในยูเนสโก คูริเยฉบับเสริม ฉบับที่ II.5 ยูเนสโก 1949

โครงการนำร่องที่หุบเขามาร์บิอัลนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของผลงานยูเนสโกในด้านการศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการสื่อสาร มีการสานต่อกันอย่างชัดเจนจากวิสัยทัศน์ของยูเนสโกในยุคแรกๆ ไปจนถึงผลงานขององค์การฯ เมื่อต้นศตวรรษที่ 21 บรรดาเอกสารดั้งเดิม สิ่งพิมพ์ และแฟ้มหนังสือได้ตอบเกี่ยวกับโครงการหุบเขามาร์บิอัลและผลงานของยูเนสโกในเฮตินั้น มีอยู่ในหอจดหมายเหตุของยูเนสโก โปรดติดต่อ : j.boel@unesco.org

เรอเน เดอเปสตร์ ถ่ายที่
ยูเนสโก เมื่อปี 2006
เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี
ของการประชุมนักเขียนและ
ศิลปินมิตรระหว่างประเทศ
แห่งแรก ซึ่งจัดขึ้น
ณ กรุงปารีส ◀

เรอเน เดอเปสตร์ : ระหว่างอุดมคติและความเป็นจริง

จตุรเกียรติ ภูธรรัตน์ : ๗๒

บทสัมภาษณ์ชิ้นนี้ได้รับการตีพิมพ์ในยูเนสโก คูริเยเมื่อเดือนธันวาคม 1997 เรอเน เดอเปสตร์ นักประพันธ์ชาวเฮติ - ฝรั่งเศส ได้พูดคุยเกี่ยวกับอาชีพของเขาระหว่างการให้สัมภาษณ์แก่จัสมีนา โขโปวา เดอเปสตร์ได้บอกย้าว่าตนปฏิเสธอุดมการณ์อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ และยึดมั่นกับการเป็นพลเมืองสากล ที่มีพื้นฐานอยู่บนความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการเคารพซึ่งกันและกัน

คุณเริ่มต้นชีวิตในฐานะผู้ใหญ่ และกวีในช่วงตอนที่คุณมาเรียกในภายหลังว่า “ตราสัญลักษณ์แห่งกฎ 3 ประการ” คือ ทักษะที่ยืนยันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนผิวดำ แนวคิดเหนือสำนึกที่ลึกซึ้งเข้มข้น และความคิดแห่งการปฏิวัติ ทุกวันนี้ ดูเหมือนว่ามีแต่แนวคิดเหนือสำนึกที่ยังคงอยู่

เรื่องมันยาว ตอนที่อ็องเดร เบรตง มาที่เฮติเมื่อตอนปลายปี ค.ศ. 1945 เป็น

ช่วงเดียวกับที่มีนทรศการภาพวาดของ นักวาดภาพชาวคิวบา วิลเฟรโด แลม และ ปาฐกถาหลายครั้งของกวีชาวมาร์ตินิค นาม แอ้ม เซแซร์ สิ่งเหล่านี้ได้จุดประกายแห่งจินตนาการให้กับพวกเราที่เป็นศิลปิน และนักเขียนรุ่นหนุ่มสาวในเฮติโดยแท้ ตอนนั้นพวกเราไม่รู้อะไรจะเกิดอะไรขึ้น ในขบวนการเคลื่อนไหวของพวกแนวคิดเหนือสำนึกในฝรั่งเศส สำหรับคนหนุ่มสาวที่กำลังต่อสู้กับเผด็จการที่น่าสะพรึงกลัว ของประธานาธิบดีเอลี เลอโกต์ แนวคิด

เหนือสำนึกคือสายเลือดหล่อเลี้ยงชีวิต แห่งการปฏิวัติ การได้ติดต่อกับเบรตงส่งผล กระทบแพร่ไปทั่วในกลุ่มพวกเราหลังจากที่ท่านได้กล่าวปาฐกถาที่โรงพยาบาลในกรุงปอร์โตแปรงซ์ พวกเราได้ตีพิมพ์ นิตยสารใหม่ชื่อ La Ruche ฉบับพิเศษ เป็นการแสดงคารวะธรรมต่อท่าน แต่ความพยายามของพวกเราครั้งนั้นทำให้ พวกเราต้องโทษจำคุกและนิตยสารก็ถูกสั่งห้าม สิ่งที่เราเบรตงค้นพบในเฮติและทำให้ พวกเราค้นพบเช่นกัน คือ แนวคิดเหนือ

สัญนิยมไม่ได้เป็นเพียงลัทธิเชิงสุนทรีย-
ศาสตร์แต่อาจจะเป็นส่วนหนึ่งในวิถีทรรศน์
ในการมองโลกของผู้คน และเรายังได้
ค้นพบว่ามีความคิดเห็นที่ต่างกันในระดับ
ฐานรากด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาถก
ถามถึงความมั่นใจ พวกเขาได้เห็นแล้วว่า
ความรู้สึกที่พิเศษเยี่ยงนี้ที่พวกเขาต้องเก็บ
ไว้อย่างลับๆ ด้วยความระมัดระวังและเคียด
เคืองเอาว่าเป็นภาวะด้อยพัฒนา เขาเข้าใจ
แล้วมันคืออาวุธของพวกเขา นั่นเอง ท่าน
เบรตงบอกพวกเขาว่าในประเทศฝรั่งเศส
“เราเริ่มแนวคิดเห็นที่สัญนิยมในฐานะ
ขบวนการที่มีรากฐานสติปัญญา พวกเขา
ที่อยู่ในเอติได้เรียนรู้แนวคิดเห็นที่สัญนิยม
ทั้งหมดแล้วตั้งแต่เกิดอยู่ในเปลนอน” พูด
ได้อีกอย่างว่าแนวคิดเห็นที่สัญนิยมเป็น
สิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติอยู่แล้วในภูมิภาค
แคริบเบียน วูดที่เป็นผลผลิตของการผสม
ผสานแนวความคิดแบบฝรั่งเศสและ
แอฟริกาเป็นตัวอย่างหนึ่งของแนวคิด
เห็นที่สัญนิยมทางศาสนา พฤติกรรม ของ
ทวยเทพในลัทธิวูดจัดเป็นแนวเห็นที่
สัญนิยมสูงสุด

ถ้าเช่นนั้นสำหรับคุณแล้วแนวคิด
เห็นที่สัญนิยมเป็นมากกว่าขบวนการ
ทางวรรณศิลป์อยู่มาก

มากกว่ามาก นักเขียนยุโรปหลายคน
เริ่มตั้งแต่ยุคจินตนิยม (โรแมนติก) ของ
เยอรมันนี่ และแม้แต่ก่อนหน้านั้นใช้
แนวทางคิดเห็นที่สัญนิยมทั้งนั้น ผมมั่นใจ
ว่าถ้าคุณมองวัฒนธรรมอียิปต์ ญี่ปุ่น หรือ
จีนอย่างใกล้ชิด คุณจะพบองค์ประกอบ
ของแนวคิดเห็นที่สัญนิยมอยู่ในนั้นเช่นกัน

ประการหนึ่งคือแนวคิดเห็นที่สัญนิยมคือ
หนทางของการอัดสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ
เข้าไปในชีวิตประจำวัน คุณสามารถพบได้
ทุกหนทุกแห่ง แต่คนบางกลุ่มเช่นชาวเฮติ
และบราซิลแสดงสิ่งเหล่านี้ออกมาได้
หาญกล้ามากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ

คุณจะอธิบายอย่างไรกับการปรากฏ ของตระกูลควาลิเยร์ในสังคมที่มีมนต์ วิเศษเคลือบแฝงเช่นนี้

มนต์วิเศษถึงกับเป็นตัวกำหนดรูป
โฉมการเมืองเฮติทีเดียว ประวัติศาสตร์
ของเราได้เคยเขียนเหตุการณ์ที่ใช้พลังลึกลับ
ในทางวิปริตผิดแบบอย่างน่าเศร้าจนหลุด
อำนาจมาแล้ว เพราะด้วยเหตุนี้ทำให้
“ตองตอง มากูต” (tonton macoute) ที่เป็น
แนวคิดของคนพื้นถิ่นเรื่องการกลับชาติ
มาเกิดใหม่ของสิ่งชั่วร้าย ทำนองเดียวกับ
พวกนาซีหรือกองกำลังกึ่งทหารอาส
ฉบับของเฮติปรากฏขึ้นมาได้ คติชนวิทยา
ของเฮติเป็นเรื่องต่อสู้อย่างยากแค้นระหว่าง
ความดีและความชั่ว ควาลิเยร์ผู้พ่อหรือที่

เรียกกันว่าพ่อหมอใช้มนต์ดำชักนำประเทศ
ดำดิ่งสู่แนวคิดเห็นที่สัญนิยมแบบอาณานิคม
เบ็ดเสร็จแต่เรื่องนี้ก็มีอะไรมากกว่ามิติชั่วร้าย
นับตั้งแต่เวลาเข้าไปในเดือนธันวาคม ค.ศ.
1492 เมื่อคริสโตเฟอร์ โคลัมบัสค้นพบ
เฮติและตกตะลึงกับสิ่งที่ได้พบเห็นนั้น
เรื่องราวที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์
และลักษณะมรดกของการของเฮติที่ไม่
สามารถแยกออกจากลัทธิสัญนิยมอันนำ
อัศจรรย์ใจของอเมริกา การรับรู้เรื่องวิเศษ
นำอัศจรรย์ใจ (สัญนิยมเชิงลึกลับของ
อเมริกาใต้) ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งที่
สำคัญยิ่งในโลกทัศน์ของชาวเฮติและได้
กลายเป็นสิ่งโอ้อวดรองรับพื้นที่ 1 ใน 3
ของพวกเขาบนเกาะฮิสแปนิโอลา (ซึ่ง
หมายถึงพื้นที่บนเกาะส่วนที่เป็นประเทศ
เฮติ) อันเป็นภูมิสถานซึ่งที่สิ่งที่ดีที่สุด
และชั่วร้ายที่สุดกระทบไหล่กัน เหมือน
คนที่เป็นเพื่อนรักกันอย่างสุดซึ้งในยามที่
พวกเขาไม่ได้ต่อสู้กันในการศึกษาอันนำ
สะพรึงกลัว

ขบวนแห่งตองตอง มากูต ในเมืองเค็นส์ค็อฟ ในปี ค.ศ. 1984

© Charles Carrière

ในบทวีของ คุณ ได้สรรเสริญ อุดมภาพคอมมิวนิสต์

อุดมภาพคตินิยมมาร์กซ์ซึ่งมีความ
จอมปลอมและบรรดาการกดขี่อันเป็น
ฝันร้ายนั้นเข้าครอบงำงานและชีวิตกวี
ของ ผม จนกระทั่งผมบอกเลิกลัทธิสตาลิน
หลังไปใช้ชีวิตในสถานที่ที่มีความสำคัญ
ทาง “ยุทธศาสตร์” ในยามที่ห้วงศตวรรษ
ของพวกเรากำลังปั่นป่วนยุ่งเหยิงทั้ง
ในมอสโคว์ ปราก ปักกิ่ง ฮานอย
และฮาวานา ทำให้ผมได้ตระหนักว่าสิ่งที่
“ขบวนการปฏิวัติสังคมนิยม” ในสถานที่
เหล่านั้นสื่อหาได้อยู่ข้างตรงกันข้ามกับ
ระบบการปกครองที่น่าสะพรึงกลัวในเฮติ
แต่อย่างไรหากเป็นเพียงรูปแบบอีกแบบหนึ่ง
ของการทำตัวไม่ถูกทำนองคลองธรรม
แบบเดียวกับที่เฮติ แทนที่จะส่งเสริมมรดก
แห่งสิทธิของมนุษย์และพลเมือง “การปฏิวัติ”
ได้ทำให้ความเป็นสิทธิอิสระของหญิงชาย
ต้องแปดเปื้อนและมันเข้าปล้นอุดมคติ
และความฝันในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษย์
โดยย่ำยีสิทธิอิสระนั้น

อะไรที่ได้กลายมาเป็น “อุดมภาพแห่ง การปฏิวัติ” ที่ดึงดูดคุณออกจากเฮติ ไปยังยุโรปและคิวบาในเวลาต่อมา

ผมเชื่ออย่างแข็งขันในเรื่องการปฏิวัติ
สำหรับผมการปฏิวัติกลายมาเป็นภาวะ
ธรรมชาติประการหนึ่งเหมือนการหายใจ
การเดินทางหรือการว่ายน้ำ และมันได้เกือบ
ทำลายสภาวะตัวตนของผมในฐานะ
พลเมืองและนักเขียน อุดมคติของการ
ปฏิวัติได้ทำลายคลังกวีและความอ่อนโยน
ส่วนตัวของผมอย่างรุนแรง เมื่อตอนผม

อายุ 20 คลังกวีส่วนตัวที่ฉันทำให้ผม
คิดว่างานในอนาคตของผมคือสภาวะของ
ความน่าพิศวง และการเป็นหนึ่งใน
โลกใบนี้ทำให้งานของผมหลายชิ้นเป็น
งานของนักเขียนที่พลิกหัวพลิกหางแปร
เปลี่ยนในทางจิตวิทยาและภูมิปัญญา และ
ทำให้การดำรงอยู่ของมนุษย์เปลี่ยนแปลง
แบบกลับตาลปัตร เหมือนๆ กับงานฉลอง
เทศกาลที่ไม่มีแก่นนอนและไม่มี
ความเสมอดันเสมอปลายลอยล่องอยู่ในกระแส
อันเกรี้ยวกราดของฉันทะและอุดมคติ
แห่งศตวรรษ เกาสมหาสมบัติที่นักอุดม
ภาพนิยมคิดประดิษฐ์ขึ้นและเทพกรณ์
แห่งการปฏิวัติพวยพุ่งเป็นหมอกควันพร้อมๆ
กับความฝันอันยิ่งใหญ่ในวัยหนุ่มสาวของ
พวกเรา ทำให้ความคิดที่จะแปลงโฉมหน้า
ของโลก (คาร์ล มาร์กซ์) ถูกหลอมรวม
เข้ากับความคิดที่เปลี่ยนแปลงชีวิต
(อาร์ตูร์ แร็งโบต์)

เด็กชายเข้าร่วมงานคาร์นิวัลฉากเมลอบ้านเกิดของ
เดอเปสเตอร์

คำว่า “อุดมภาพ” ที่กลุ่มมาร์กซิสต์ใช้
กันมีความหมายที่คุณไม่ยอมรับ แต่
โลกของเราจำเป็นต้องมีอุดมคติ
ไม่ใช่หรือ

ออกตาวิโอ ปาซ ได้นิยามอุดมภาพไว้
ว่า “ความฝันแห่งเหตุผล” พวกเราเพิ่งจะ
โผล่พ้นออกมาจากฝันร้ายแห่งเหตุผล
ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคที่สำคัญยิ่ง หาก
ยุคสำคัญนี้มีจริงได้ก่อให้เกิดความคิด
เรื่องอุดมภาพที่มีผลปฏิบัติ แต่ความฝันที่
ถูกทำนองคลองธรรมแบบเต็มร้อยของ
นักปรัชญาชั้นผู้ใหญ่ก็หาได้ทำให้ชีวิต
มนุษย์ปรับโฉมครั้งใหญ่ดังที่พวกเขา
วาดหวังแต่อย่างใด หรือหาได้เกิดความ
ก้าวหน้าของมนุษยชาติแบบที่ไม่เคยเป็น
มาก่อนไม่ เป็นความฝันใฝ่ใจอารีของ
ความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่ใส่มาให้เราคิด
ตามทำตาม อันมีนามขนานจอมปลอมว่า
“สังคมนิยมจริงแท้” นั้นเป็นแนวสัมบูรณ์
นิยมสุดขอบที่พวกเราไม่เคยเห็นมาก่อน
ที่ผมพูดแบบนี้ไม่ได้หมายความว่าผม
ต้องการลดทอนคุณค่าของความคิดเรื่อง
อุดมภาพ ภัยที่มากขึ้นช่วยเตือนผมให้
ตระหนักว่าทุกวันนี้ผมมีเวลาเหลือไม่มาก
แล้ว ผมจะต้องเร่งนำเสนอสิ่งที่ผมเก็บไว้
กับตัวมาตลอดชีวิตและหวังว่าผมจะนำ
เสนอได้อย่างสง่างามและมีวุฒิภาวะใน
ทำนองว่าผมกำลังสรุปขอยอดชีวิตแห่ง
การเดินทางพนจรของตนเอง และการ
วิพากษ์วิจารณ์ตนเองถ่องแท้ล้วนนำพา
เราไปสู่อุดมภาพ แต่เมื่อผมเป็นนักสังเกต
การณ์ที่ผ่านโลกมามากผมจึงไม่เชื่อเอา
มากนัก กับแนวคิดทางประวัติศาสตร์ที่ว่า
การปฏิวัติในศตวรรษนี้ได้เสื่อมถอยไป ผม

© Leah Gordon

© Leah Gordon

“Ezili Danto” ผลงานประติมากรรม Grand Rue ของประติมากรนาม อ็องเดร เอเด็น, กรุงปารีสแฟรงซ์

ขอเสนอแนวคิดที่เรียกว่าอุดมภาพแบบ
สังภาวะ (realutopia) เพื่อใช้แทนที่แนวคิด
การเมืองแบบสังภาวะ (realpolitik) ที่
เป็นรากเหง้าของความทุกข์ความโศก
ส่วนใหญ่ของมนุษย์และสังคมต่างๆ ซึ่ง
ยังคงเป็นแนวคิดที่ฟูเฟื่องในระดับอยู่ยั้งนัก
ภาคส่วนรัฐบาลด้วย

พอจะอธิบายได้ไหมว่าคุณหมายถึง อะไรในคำว่า “realutopia”

เป็นแนวคิดเชิงสุนทรียศาสตร์ที่ทำให้
ผมสามารถหลอมรวมภาคส่วนต่างๆ ของ
การเป็นลูกผสมฝรั่งเศส-เฮติในฐานะ
นักเขียนเข้าด้วยกัน แพทย์และนักสรีรวิทยา
ใช้คำว่าพลังประสานเมื่อหมายถึงการ
เชื่อมโยงขององค์ประกอบที่หลากหลายที่
หลอมรวมเข้าด้วยกันจนเกิดการปฏิบัติ
เป็นหนึ่งเดียวและเกิดผลสัมฤทธิ์รวม
ความคิดเรื่องอุดมภาพแบบสังภาวะทำให้
ผมได้พบกับการสนธิ์หลังทางสุนทรียศาสตร์

และวรรณศิลป์ที่สื่อซึ่งสู่ประสบการณ์อัน
มากมายในทิศทางเดียวกัน ประสบการณ์
ของผมที่วุ่นวายเกิดขึ้นจากแนวคิด สังคายน
ที่มีพลังลึกลับ เกิดจากอัตลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมของคนผิวดำยังเกิดขึ้นจากคำ
กฤษณาอันดีมีค่าพลังแสงอาทิตย์ และ
จากรำพึงถวิลหาความเป็นเฮติแบบคน
ลูกผสม ซึ่งเป็นแนวคิดเหนือสังคายนของผู้
ดำต้อยและผู้เจ็บปวด

ถ้าเช่นนั้นคุณยังไม่ถึงกับหันหลังให้ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนผิว ดำโดยสิ้นเชิง

ตลอดเวลาผมไม่เคยเชื่อถือในความ
คิดที่ว่านี้ เพราะผมไม่คิดว่าจะสามารถ
สร้างองค์ความรู้มนุษย์วิทยาที่อยู่ตรงกัน
ข้ามคนละขั้วกับสิ่งที่ลวดทอนและลดชั้น
พวกเราให้กลายเป็น “คนดำ” สิ่งที่ถูกและ
กระทำกันในแง่มุมของคนผิวขาวคุณไม่
สามารถโยกย้ายให้มาอยู่ในบริบทของคน
ดำได้ แอ้ม แซนเจอร์เคยพูดถึงปรากฏการณ์
เช่นนี้ว่าเป็นการพลิกโกบีน (Gobineau)
ให้กลับด้าน ผมรู้ว่าเราต้องสรรค์สร้าง
อุดมการณ์และสุนทรียศาสตร์เป็นของ
ตนเองโดยไม่ตกไปอยู่ในห้วง “เผ่าพันธุ์
นิยมที่ต่อต้านแนวคิดแบ่งเผ่าพันธุ์” นั่นเป็น
เหตุผลที่ทำให้ผมบอกลาแนวคิดยีนยัน
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนผิวดำพร้อมๆ
กับที่ผมหันหลังให้กับลัทธิมาร์กซิสต์ ผม
ยึดติดอยู่กับแนวคิดเหนือสังคายนเท่านั้น
ซึ่งยังเป็น 1 ในแนวคิดที่ผมยังใช้เป็น
เครื่องมือทำงาน ผมใช้เครื่องมือตัวนี้ทั้ง
2 ทางคือเชิงวิชาการและเชิงแนววิถีประชา
แต่ผมก็ไม่ไว้วางใจแนวคิดเหนือสังคายนเช่นกัน

เบรตงโน้มเอียงไปทางพลังลึกลับเหนือ
ธรรมชาติโดยพยายามเชื่อมโยงแนวคิด
เหนือสังคายนเข้ากับขนบตาลมุด (Talmudic)
และขนบคาบาลา (cabbalistic) ซึ่งผมเห็นว่า
ยังคงเป็นพื้นที่รางเลื่อนในประวัติศาสตร์
แห่งความคิด แต่ก็ไม่น่าสนใจน้อยลง
เพียงเพราะรางเลื่อนนั้นหรือ ความคลุมเครือ
รางเลื่อนที่วุ่นวายมีค่าเท่ากับการมองหาคีลา
ของนักปรัชญา ผมไม่เล่นด้วยกับสิ่งเหล่านี้
โดยเด็ดขาด ผมได้ปฏิเสธอุดมคติแห่งวัยเยาว์
ของตัวเองและทุกวันนี้ผมทำงานจาก
ประสบการณ์ต่างๆ อันเป็นโศกนาฏกรรม
ซึ่งในกรณีของผมอุดมการณ์เหล่านี้เือง
ที่นำพามาสู่ประสบการณ์ดังกล่าว

คุณมองโลกทุกวันนี้ได้อย่างไร

ความคิดเรื่องการปฏิวัติถูกฝังไปแล้ว
และประวัติศาสตร์ก็ก้าวเดินต่อไปพร้อมๆ
กับขบวนการของความน่าสะพรึงกลัวและ
ความน่าพิศวงที่มีสื่อเป็นคนป้อนให้ ภาพ
จินตนาการว่าด้วยการผสมสมบูรณระหว่าง
ร่างกายและจิตใจได้ตายจากไปด้วยสาเหตุ
ธรรมชาติบนเตียงนอนขนาดใหญ่แบบ
สหภาพโซเวียต ร่างยังอุ่นๆ อยู่และประกาย
อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จปรากฏตัวอีกครั้ง
เรียบร้อยแล้วในรูปของลัทธิหัวรุนแรงทาง
ศาสนาความโหดร้ายป่าเถื่อนทุกประเภท
จากแนวคิดชาติพันธุ์นิยมและชาตินิยม
ซึ่งเห็นกันมาใช้ชื่อการณรงค์เพื่อฟื้นฟู
สังคมที่ปราศจากศรัทธาขึ้นมาใหม่กำลัง
สร้างอนุสาวรีย์สรรเสริญการเจตนาปิดหู
ปิดตาคน การก่อการร้าย และการปล้นสะดม
โดยรัฐ ตามพื้นที่พรมแดนของโลกตะวันตก
ความคิดเรื่องอุดมภาพแบบมูรธาได้

เข้ามาแทนที่อุดมภาพแห่งการปฏิวัติไปแล้ว

วรรณคดีจะช่วยบันดาลใจคนได้ อย่างไรให้พวกเขาก้าวออกมาจกัญ เพื่อรื้อฟื้นชีวิตขึ้นมาใหม่

คำตอบเรื่องนี้มีคนที่กำหนดไว้แล้วคือ
บริบทของความน่าสะพรึงกลัวขั้นมูลราก
รูปแบบต่างๆ การล้างเผ่าพันธุ์ระหว่างเผ่า
พันธุ์ต่างๆ และความรุนแรงของเผ่าพันธุ์
นิยมและพวกชาตินิยมเป็นดาวเคราะห์
อีกดวงหนึ่งที่ถูกพลังตลาดเข้าครอบงำจน
หมดสิ้น แต่โชคที่มีหลักนิติธรรมและ
ประชาธิปไตยที่เป็นเครื่องมือเครื่องมือที่
เป็นเหตุเป็นผล สถาบันเศรษฐกิจระบบ
ตลาดจึงรอดพ้นการโจมตีจากทั้งหมดทั้ง
ปวงที่ว่าสำเร็จ แต่ตอนนี้คนส่วนมากคิด
ว่าต้องยกเครื่องประชาธิปไตยในระบบ
ตลาด รากฐานรองรับ และวิธีการทำงาน
หาไม่แล้วชีวิตในสังคมจะกลายเป็นป้อน
การพนันใหญ่ที่ครอบคลุมไปทั่วดาวเคราะห์
อันยิ่งใหญ่ จึงเป็นประโยชน์สำหรับตลาด
อันเกรียงไกรที่ต้องลงมือทำอะไรสักอย่าง
กับเงื่อนไขที่ซับซ้อนวุ่นวายและก้าวร้าวดุเดือด
ซึ่งการณ์ต่างๆ ของมนุษย์กำลังบังเกิดขึ้น
เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ในสภาพเงื่อนไข
ดังกล่าว ควรจะมีการลงมือดำเนินการ
อย่างกล้าหาญเพื่อนำสิ่งต่างๆ มาใช้ให้เป็น
ประโยชน์ ทั้งมรดกจากประสบการณ์
ประชาธิปไตย คลังกฎระเบียบการเป็น
พลเมือง และศิลปะแห่งการดำรงชีพร่วมกัน
อันสามารถหาได้ในประชาสังคมของโลก
ตะวันตกซึ่งถือว่าเป็นสังคมที่มีการพัฒนา
และมีประสบการณ์มากที่สุดใดมุมของ

กฎหมาย เสรีภาพ ความยุติธรรม และ
ความเป็นเอกภาพเป็นปีกแผ่น เราควร
จะสามารถพลิกกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่
อาจก่ออันตรายในขณะนี้ให้กลายเป็น
เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันความสัมพันธ์
ระหว่างปัจเจกบุคคลและรัฐชาติอย่าง
ไม่เคยเป็นมาก่อน ประชาสังคมระหว่าง
ประเทศที่กำลังเจริญเติบโตท่ามกลางความ
ไร้ระเบียบและความไม่แน่นอนจำเป็นต้อง
ได้รับพลังปรานแห่งจิตวิญญาณสาธารณะ
จากทั่วทุกมุมโลกและความคิดแห่งความ
เป็นเอกภาพปีกแผ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วย
น้อมนำให้เกิดการแพร่กระจายค่านิยมและ
หลักการซึ่งปัจจุบันเป็นสมบัติร่วมกันของ
หมู่บ้านโลกได้อย่างยุติธรรม

ใครจะเป็นคนส่งเสริมจิตวิญญาณ แห่งสาธารณะในระดับสากลที่วันนี้

ผมเห็นจินตนาการอันใหญ่กล้าของกวี
และนักเขียนยืนอยู่แถวหน้าของค่านิยมที่
วัฒนธรรมต่างๆ ในโลกนี้มีร่วมกัน ผลงาน
ของพวกเขาตั้งแต่ละชั้นจะมีอัตลักษณ์
ทางสุนทรีย์เฉพาะตัวอันเข้มงวดควร
จะเป็นชิ้นงานที่ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์และ
นักการเมืองปรับเปลี่ยนความคิดเก่าๆ ที่
ว่าด้วยเรื่องความดีและความชั่ว ช่วยฟื้นฟู
ความสำนึกในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กำลังสูญหาย
และช่วยทำให้มีความสัมพันธ์ที่สมดุลมาก
ขึ้นระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศ
กำลังพัฒนา โลกตะวันออกและตะวันตก
สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นระเบียบโลกใหม่ที่
กฎระเบียบทางการค้าที่จำเป็นต่างๆ ได้
รับการปรับเปลี่ยนให้สมดุลด้วยสำนึก
แห่งความหมายและสำนึกแห่งอุดมคติ

ใหม่ๆ และสามารถดองถ่ายความสมดุล
ใหม่ๆ ระหว่างธรรมชาติและประวัติศาสตร์
ออกมาให้เห็น เพื่อที่จะก้าวไปข้างหน้าต่อไป
โดยไม่ต้องเสี่ยงภัยอันตรายใดๆ จิตวิญญาณ
ระบบตลาด ณ ปัจจุบันควรจะต้องเปี่ยมด้วย
คุณลักษณะแห่งจริยธรรมบางประการ
อาทิ ความหมาย กฎระเบียบว่าด้วยความ
เป็นพลเมือง และศิลปะแห่งการดำรงชีพ
ร่วมกันบนพื้นฐานของการเคารพและเห็น
อกเห็นใจซึ่งกันและกันระหว่างประชาชน
และสังคมต่างๆ บนโลกใบนี้

บุคคลอ้างอิง :

อ็องเดร เบรตง กวีแนวเหนือสำนึกนิยม
ชาวฝรั่งเศส

วิลเฟรโด แลม นักวาดภาพแนวเหนือ
สำนึกนิยมชาวคิวบา

แอมเม่ เซแซร์ กวีแนวเหนือจริงจาก
มาร์ตีนิก

เอลี เลสโกต์ ประธานาธิบดีเอติ
ระหว่างปี ค.ศ.1941 - ค.ศ.1946

ฟรังซัวส์ ดูวาลิเยร์ มีชื่อเล่นว่าฟอ
มอ เป็นประธานาธิบดีเอติ ระหว่างปี
ค.ศ. 1957 - ค.ศ. 1971

คาร์ล มาร์กซ์ นักปรัชญา นักเศรษฐศาสตร์
และนักเคลื่อนไหวทางสังคมชาวเยอรมนี
อาร์ตูร์ แร็งโบต์ กวีชาวฝรั่งเศส
ศตวรรษที่ 19

ออกตาวิโอ ปาซ นักเขียนชาวเม็กซิโก
ผู้ได้รับรางวัลโนเบลปี ค.ศ. 1990

โจเซฟ อาร์ตูร์ เดอ โทบีโน (ค.ศ. 1816 -
1882) นักการทูตฝรั่งเศสและนักเขียน
หนังสือ ซึ่งหนังสือเล่มที่มีชื่อเสียงเป็น
พิเศษคือ “ความเรียงว่าด้วยความไม่
เสมอภาคของบรรดาเผ่าพันธุ์มนุษย์”

ฌ็อง ปอล ซาทร์ นักปรัชญาชาว
ฝรั่งเศส ที่ได้กล่าวถึงแนวความคิด
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนมีตัวไว้
ในบทนำของบทรวมบทกวีคนมีตัวว่า
เป็น “แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมแนวด้าน
เผ่าพันธุ์นิยม”

© UNESCO/Akhtar Soomro

1 W กัส

การศึกษาในภาวะ เสี่ยง ผลกระทบ จากวิกฤติการเงิน

ขณะที่ธนาคารหลายแห่งทั่วโลกส่งสัญญาณที่ดีว่าเริ่มฟื้นตัวหลังที่ประสบวิกฤติเศรษฐกิจโลกซึ่งนับว่าใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในรอบศตวรรษที่ผ่านมา หากผลกระทบที่ตามมาที่ยังรับรู้ได้ในหลายประเทศที่ยากจนที่สุดของโลก

สิงหาคม ๒๕๖๓ : ๗๖
ชุมชน เติบโตเศรษฐกิจ : ๒๕๖๓/๗๖

หลังหนึ่งทศวรรษของความคืบหน้าที่ชวนให้กำลังใจ ความก้าวหน้าอันมุ่งเป้าไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชนอาจต้องหยุดชะงักหรือถึงกับถอยหลังด้วยซ้ำเมื่อความยากจนเพิ่มขึ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัวลงและงบประมาณของรัฐเผชิญแรงกดดัน รายงานระดับโลกว่าด้วยการติดตามผลการศึกษาเพื่อปวงชนปี 2010 ยืนยันว่าต้องเร่งดำเนินการโดยด่วนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายดังกล่าว แม้แต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจโลก

ประเทศยากจนหลายประเทศก็ต้องเผชิญปัญหาบีบคั้นเนื่องจากราคาอาหารพุ่งสูงขึ้นทั้งโลกอยู่แล้ว ปัจจัยหลายอย่างรวมกันทั้งราคาแพงและเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้คนหลายล้านที่ไร้ความมั่นคง อีกทั้งยังทำให้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาในปี 2015 เลวร้ายลงรวมถึงเป้าหมายเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนด้วย

ภาวะทุพโภชนาการที่เพิ่มขึ้นและ

โอกาสที่ลดถอยลงในการบรรเทาความยากจนรุนแรง ส่งผลให้การศึกษายากจะเอื้อมถึง ความหิวโหยบ่อนทำลายการพัฒนาสติปัญญาและอาจนำไปสู่ความสูญเสียอย่างไม่อาจเรียกคืนได้ในแง่ผลสำเร็จทางการศึกษา ข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติระบุว่าราคาอาหารแพงทำให้ผู้คนประสบภาวะทุพโภชนาการเพิ่มขึ้นอีก 175 ล้านคนในปี 2007 และ 2008 รายงานแจ้งว่านักเรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาในหลายประเทศรวมถึงกัวเตมาลาประสบภาวะทุพโภชนาการเพิ่มขึ้น และราคาอาหารที่พุ่งสูงขึ้นก็ส่งผลต่อเนื่องถึงค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครอบครัว เช่น ในบังคลาเทศพบว่า 1 ใน 3 ของครอบครัวยากจนที่สำรวจนั้นตัดรายจ่ายทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาอาหารราคาแพงขึ้น

คาดกันว่าถึงปี 2010 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจะผลักดันประชาชนอีก 90 ล้านคนเข้าสู่ภาวะยากจนรุนแรง ยิ่งยากจนลงก็หมายถึงพ่อแม่มีเงินจ่ายเพื่อการศึกษาของลูกน้อยลง และบางกรณีเด็กอาจถึงกับต้องออกจากโรงเรียนไปทำงานอย่างเช่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกก็มีรายงานว่าการทำงานที่จำนวนคนงานเหมืองทองแดงที่ถูกเลิกจ้างเพิ่มมากขึ้นบีบคั้นให้หลายครอบครัวเอาลูกออกจากโรงเรียน

เศรษฐกิจชะลอตัวมีผลเสียต่อเงินอุดหนุนด้านการศึกษา

ความสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อเงินอุดหนุนด้านการศึกษา นั้นไม่เป็นที่ตระหนักในวงกว้าง ตั้งแต่ปี

2000 ถึง 2005 รัฐบาลในเขตซบ-ซาสาร่าของแอฟริกาได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการประถมศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 29 การเพิ่มงบประมาณดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสร้างความก้าวหน้าด้านการประถมศึกษาของภูมิภาคนี้ ประมาณ 3 ใน 4 ของงบประมาณที่เพิ่มขึ้นมีส่วนเกี่ยวเนื่องโดยตรงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ฉะนั้นเส้นทางด้านเศรษฐกิจที่ถดถอยจึงอาจส่งผลเสียต่อบริษัทด้านการศึกษาของภาครัฐ ทำให้สร้างห้องเรียนได้น้อยลง จ้างครูที่มีคุณภาพได้น้อยลง และเด็กออกจากโรงเรียนกันมากขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจซบเซามีผลอะไรบ้างต่อบริษัทด้านการศึกษาในเขตซบ-ซาสาร่าของแอฟริกา ซึ่งเป็นที่อยู่ของเด็กเกือบครึ่งหนึ่งในจำนวนเด็กทั่วโลกที่ไม่ได้เข้าโรงเรียน ระดับรายได้ของรัฐบาลในอนาคตซึ่งคาดคะเนจากการพยากรณ์ความเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำก่อนและหลังวิกฤติข้อมทำให้เข้าใจลึกซึ้งถึงผลกระทบของวิกฤติดังกล่าว ภาพหนึ่งที่คาดการณ์ได้คืองบประมาณด้านการศึกษาโดยรวมจะถูกตัดให้หายไปปีละ 4.6 พันล้านดอลลาร์ในปี 2009 และ 2010 แม้จะเป็นเพียงการคาดหมายแต่ตัวเลขดังกล่าวก็แสดงถึงแรงบีบคั้นด้านงบประมาณที่หลายประเทศต้องเผชิญ อันเป็นผลจากสภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวทั่วโลก

ประเทศร่ำรวยรับมือวิกฤติการเงินโดยทุ่มเทลงทุนในโครงการต่างๆ ที่มุ่งฟื้นฟูการเติบโตทางเศรษฐกิจ คุ้มครองประชาชนที่ฐานะไม่มั่นคง และบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่สำคัญ

การศึกษามักได้รับความใส่ใจเป็นอันดับต้นๆ กฎหมายฟื้นฟูบูรณะประเทศของสหรัฐอเมริกา (the American Recovery and Reconstruction Act) ได้จัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการศึกษาไว้ราว 130 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โครงการลักษณะนี้ทำให้หลายประเทศที่ร่ำรวยมีหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้น

ในทางตรงกันข้ามประเทศที่มีรายได้

ต่ำมีพื้นที่จำกัดกว่ามากในการรับมือกับสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ในประเทศยากจนหลายประเทศทั่วโลกอัตราส่วนรายได้จากภาษีมีแนวโน้มที่ลดลงหรือคงที่ และทางเลือกที่รัฐบาลจะกู้เงินเพิ่มก็ไม่มีแนวโน้มเป็นไปได้ สำหรับหลายประเทศในแอฟริกาที่มีรายได้ต่ำจึงหมายถึงต้องหันไปพึ่งความช่วยเหลือจากนานาชาติ

การศึกษาอยู่ในภาวะเสี่ยง

© UNESCO/Fernando Brugman

ช่องว่างของงบประมาณด้านการศึกษา

แม้แต่ก่อนเกิดภาวะตกต่ำทั่วโลก แนวโน้มการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาในระยะหลังก็เริ่มนำวิกฤต แม้ว่าความช่วยเหลือด้านการศึกษาจะเพิ่มมากขึ้นตลอดครึ่งแรกของทศวรรษ แต่ช่วงหลังข้อผูกมัดโดยรวมที่จะให้ความช่วยเหลือด้านนี้กลับคงที่ ในปี 2007 รายงานระบุว่าจำนวนเงินที่ตกลงช่วยเหลืออยู่ที่ 12.1 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งก็พอๆ กับปี 2004 การศึกษาขั้นพื้นฐานยังเป็นขอบเขตที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษแม้ข้อตกลงให้ความช่วยเหลือจะเพิ่มขึ้นมาตลอดครึ่งแรกของทศวรรษ หากช่วงตั้งแต่ปี 2004 ก็ถือเป็นจุดชะงักงันโดยเห็นได้จากจำนวนเงินที่ลดน้อยลงเรื่อยๆ ในความเป็นจริงแล้วยอดเงินจำนวน 4.3 พันล้านดอลลาร์ที่รายงานในปี 2007 นั้นเท่ากับลดลงจากระดับเดิมเมื่อปี 2006 ไปร้อยละ 22 หรือประมาณ 1.2 พันล้านดอลลาร์ เงินช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อตกลงนั้นลดลงมากกว่าเงินช่วยเหลือด้านการศึกษาโดยรวมมาก

วิกฤตการเงินทำให้งบประมาณช่วยเหลือต่างๆ ถูกบีบ ประเทศผู้บริจาคหลายประเทศ อาทิ ไอร์แลนด์ ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหนัก และประกาศแผนในปี 2009 ที่จะตัดงบประมาณให้ความช่วยเหลือลงร้อยละ 22 โดยย้อนกลับจากการเพิ่มความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วอย่างไรก็ตาม ในประเทศอื่นๆ เช่น อังกฤษ สหรัฐ อเมริกา และญี่ปุ่น ก็ยังรักษาข้อตกลงให้ความช่วยเหลือไว้ หรือเพิ่มระดับความช่วยเหลือ

รายงานระดับโลกว่าด้วยการติดตามผลการศึกษาเพื่อปวงชนปี 2010 ประเมินว่าการจัดสรรงบประมาณประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น และต้องอาศัยเงินช่วยเหลือตามข้อตกลงอีกปีละ 16 พันล้านดอลลาร์ จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เด็กทั่วโลกได้ทั่วหน้า ทำโครงการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยและลดจำนวนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ (จำนวนมากถึง 759 ล้านคนทั่วโลกหรือร้อยละ 16 ของประชากรโลก) ในประเทศยากจนได้ภายในปี 2015 ปัจจุบันพบว่าการให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศยากจน 46 ประเทศนั้นยังน้อยกว่าที่จำเป็น (ประมาณ 2.7 พันล้านดอลลาร์)

แม้ตัวเลขนี้จะดูเหมือนมหาศาลแต่ก็เป็นเพียงเศษเสี้ยวคือประมาณร้อยละ 2 ของงบประมาณซึ่งระดมช่วยเหลือ 4 ธนาคารใหญ่ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแน่นอนว่ารัฐบาลอ้างว่าการรักษาเสถียรภาพการเงินและดุลบัญชีของธนาคารต่างๆ ถือเป็นภาระลงทุน แต่การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาของนานาชาติก็ต้องถือเป็นภาระลงทุนเช่นกันในการขจัดความยากจน แบ่งปันความเจริญรุ่งเรือง และเป็นแบบแผนที่เป็นธรรมยิ่งขึ้นของโลกาภิวัตน์

อิรินา โบโกวา ผู้อำนวยการยูเนสโกกล่าวไว้ในบทนำรายงานระดับโลกว่าด้วยการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนปี 2010 ว่า “เพื่อรับมือวิกฤตเศรษฐกิจและผลพวงที่ตามมา รัฐบาลต้องเร่งสร้างกลไกคุ้มครองคนยากจนและด้อยโอกาส ต้องฉวยโอกาสนี้สร้างสังคมที่มุ่งขจัดความไม่

เท่าเทียมเพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์และเจริญก้าวหน้า การศึกษาถือเป็นกลไกนำหน้า

ชาเมอร์ อัล ซามาโร นักเศรษฐศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและนักวิเคราะห์นโยบายอาวุโสของการจัดทำรายงานระดับโลกว่าด้วยการติดตามผลการศึกษาเพื่อปวงชน ปี 2010

เวลาไม่มีงานทำคุณ จะคิดถึงลูกๆ นั้นคือสิ่งแรกที่ฉันนึกถึง - ตอนโรงเรียนเปิดเทอมฉันจะมีปัญหาซื้อชุดนักเรียน ซื้อหนังสือเรียน และอะไรสารพัดให้ลูกได้อย่างไร คุณก็รู้ว่าเดี๋ยวนี้อาหารแพงแค่ไหน... ลูกๆ ต้องพึ่งพาดันเพราะฉันเลี้ยงลูกเองคนเดียว

เคเนีย วิล , มานากัว (นิการากัว)

© UNESCO/Akhtar Soomro

เราเปิดสัญญาที่ เคยบอกว่าจะทำให้เด็ก ทุกคนได้เรียนหนังสือ

นรภัทร พงษ์รัชกุล : 11ปี
บุษนาฏ บุตรประเสริฐศรี : 8รวิ/ทก1ว

นานาประเทศที่เข้าร่วมเวทีเสวนาเรื่องการศึกษาโลกที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล เมื่อปี 2000 ต่างปฏิญาณว่าจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เด็กทั่วโลกภายใน 15 ปีข้างหน้า แต่อีกเพียงห้าปี จะถึงเส้นตายนั้นแล้ว เด็กวัยเรียนถึง 72 ล้านคนก็ยังถูกละเลย

© UNESCO/Akhtar Soomro

วันใหม่เริ่มต้นแต่เช้าตรู่ที่โรงเรียนประถมในหมู่บ้านอควาลาร์ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันแห้งแล้งของเคนยา เมื่อนักเรียนมาถึงห้องเรียนตอนตี 5 อิบราฮิม ฮุสเซน คุณครูวัย 18 ก็ยืนรอสอนวิชาคณิตศาสตร์อยู่หน้ากระดานดำแล้ว

“โรงเรียน” ในอควาลาร์เป็นเพียงพื้นทรายใต้ร่มคาเซีย กระดานดำของครูฮุสเซนห้อยลงมาจากกิ่งไม้ ไม่มีโต๊ะ ไม่มีเก้าอี้ แต่เด็กนักเรียนประมาณ 30 คนก็นั่งฟังครูอย่างสนใจ ตามด้วยแบบฝึกหัดเขียนตัวเลขซึ่งใช้กิ่งไม้ขีดเขียนบนผืนทราย

การที่ชั้นเรียนต้องเริ่มก่อนฟ้าสว่างก็มีเหตุผล ก่อนแปดโมงเช้าเด็กๆ ต้องเริ่มทำงานกันแล้ว เด็กผู้ชายจะออกไปช่วยพ่อแม่ถอนแพะและวัวควาย ส่วนเด็กผู้หญิงจะช่วยแม่ตักน้ำจากลำธารที่อยู่ไกลออกไปถึง 10 กิโลเมตร แต่พวกเขา จะกลับมาเรียนอีกรอบตอนห้าโมงเย็นและเรียนอีกสองชั่วโมง

ขอต้อนรับเข้าสู่โลกการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อยชาวโซมาลีที่ยังชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์ตามทุ่งหญ้าในการิสซา ซึ่งเป็นพื้นที่ด้อยโอกาสที่สุดแห่งหนึ่งของเคนยา เด็กจำนวนไม่ถึงหนึ่งในสามเท่านั้นที่เรียนจบชั้นประถม และเด็กหญิงชาวโซมาลีเพียงร้อยละสิบเท่านั้นที่ได้เรียนมากกว่าสองปีก่อนพ้นช่วงวัยรุ่น

ห้องเรียนในชุมชนยากจนของเมืองการาจี (ปากีสถาน) ▶

เด็กนักเรียนที่โรงเรียนเบกุม ฮัซระ เมืองการาจี ในช่วงที่ท่อระบายน้ำที่อุดตันตามฤดูกาล ◀

เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ พ่อแม่จึงต้องจัดการเรื่องนี้กันเอง ชาวบ้านช่วยกันจ่ายเงินจำนวนเพียงเล็กน้อยจ้างครูสุสเซนซึ่งเรียนจบมัธยมปลายมาสอนลูกๆ ของตนรวมทั้งหาเวลาให้ลูกได้เข้าชั้นเรียน สำหรับคดีจา อาลี ซึ่งส่งลูกสาวชื่อฟาติมะ อายุเจ็ดปี และลูกชายอายุเก้าปี ชื่ออัซซันไปเรียนด้วย ทางเลือกนี้ข้างตรงไปตรงตรงมา “แน่นอนว่ามันลำบากแต่การเรียนหนังสือก็จะช่วยให้ลูกอุมมีชีวิตที่ดีขึ้นและมีโอกาสแบบที่ผมไม่เคยมี”

ขอเพียงแต่รัฐบาลทั่วโลกได้ลงมติร่วมกันและสำนึกถึงความเร่งด่วนของ

ปัญหานี้จริงๆ เท่านั้น เมื่อ 10 ปีก่อนในการประชุมระดับโลกที่เมืองตาการ์ ประเทศเซเนกัล รัฐบาลหลายประเทศให้คำมั่นว่าภายในปี 2015 เด็กทั่วโลกต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จนถึงบัดนี้ก็ไม่ได้ทำตามสัญญาดังกล่าว

นับจากเวลาที่ตั้งเป้าไว้เหลืออีกไม่ถึงห้าปีตัวเลขเด็กที่ได้เข้าโรงเรียนก็บอกลำบากชัด เศรษฐกิจโลกขณะนี้ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และทักษะมากขึ้นเรื่อยๆ แต่เด็กวัยประถมศึกษากว่า 72 ล้านคนกลับไม่ได้เข้าโรงเรียน อีกหลายล้านคนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันก่อนเรียนจบชั้นประถม และเด็กจำนวนมากก็เรียนจบ

จริงแต่ขาดทักษะการอ่านเขียนและคิดคำนวณเบื้องต้น อันเป็นหลักฐานการศึกษาที่ย่ำแย่ซึ่งเด็กได้รับ

แน่นอนว่าเรื่องนี้ไม่ได้เลวร้ายไปเสียหมด หลายประเทศในโลกซึ่งยากจนมากๆ ก็ก้าวหน้าเป็นพิเศษในด้านการศึกษา แต่ต่อให้เป็นเด็กนักเรียนก็รู้ว่าสัญญาต้องเป็นสัญญาและสัญญาที่จะจัดให้เด็กทุกคนได้เรียนหนังสือก็จะมีหวังเป็นจริงได้ถ้าหากเรายังทำตามที่เคยทำๆ มา ตัวเลขที่ยูเนสโกเพิ่งแถลงแสดงให้เห็นว่าตามแนวโน้มปัจจุบันเด็กจำนวน 56 ล้านคนก็จะยังคงไม่ได้เข้าโรงเรียนภายในปี 2015

© UNESCO/Gianna Gordon

สนามโรงเรียนในไลบีเรีย

การเปลี่ยนแนวโน้มดังกล่าวควรถือเป็นวาระสำคัญสูงสุดของนานาชาติ รัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาต้องนำหน้าโดยกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นเพื่อเข้าถึงเด็กที่ด้อยโอกาสมากๆ

อุปสรรคในเส้นทาง

ในเรื่องการศึกษาที่รัฐจัดให้นั้นบ่อยครั้งที่เด็วผู้ที่น่าจะได้รับประโยชน์มากที่สุดกลับอยู่ท้ายแถว ตามชุมชนแออัดในเมืองใหญ่ตั้งแต่กรุงมะนิลาจนถึงในโรปี การขาดโรงเรียนรัฐบาลดีๆ ทำให้ครอบครัวจนๆ มากมายทั่วโลกต้องเสียเงินส่งลูกเข้าโรงเรียนเอกชนที่คุณภาพมักดีต่อกว่า และหลายๆ ครอบครัวก็ไม่มีปัญญาจะจ่ายได้

ความด้อยโอกาสทางการศึกษามักเกิดขึ้นอย่างโดดๆ หากมักเชื่อมโยงกับปัญหาที่กว้างกว่านั้นคือปัญหาความยากจนและการกีดกันเด็กหญิงและสตรี ในปากีสถานเด็กหญิงจากชนบทยากจนได้เข้าโรงเรียนโดยเฉลี่ยเพียงสองปีเท่ากับต่ำกว่าหนึ่งในสามของค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ

ไม่ใช่แต่รัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้นที่ต้องยกระดับการดำเนินงาน ประเทศผู้บริจาคก็ไม่ได้ทำตามสัญญาที่ให้กับเด็กทั่วโลก การรับประกันว่าเด็กทุกคนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแน่นอนต้องอาศัยเงินอุดหนุนเพิ่มอีกปีละหนึ่งหมื่นสามพันล้านเหรียญสหรัฐฯ นับจากนี้จนถึงปี 2015 แต่หลังจากชะงักงันมาหลายปีข้อผูกมัดว่าจะให้ทุนช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ถูกยกเลิกไปเมื่อปีที่แล้ว

ข้อนี้ตรงข้ามกับปัญหาด้านสุขภาพ

กองทุนระดับโลกเพื่อแก้ปัญหาและป้องกันโรคเอดส์กลายเป็นจุดรวมความสนใจทางการเมือง ดึงดูดเงินอุดหนุนและทำให้ความช่วยเหลือไปถึงผู้ที่ต้องการได้มากขึ้น

อันที่จริงกรอบการทำงานระดับโลกที่เรียกว่า ฟาสต์ แทร็ค อินิซิเอทีฟ (Fast Track Initiative) ภายใต้การอุปถัมภ์ของธนาคารโลกต้องมีบทบาททำนองเดียวกันในเรื่องการศึกษา แต่เท่าที่พบคือให้เงินช่วยเหลือในระดับต่ำและระบบงานล่าช้า บางประเทศจึงต้องรอเงินช่วยเหลือถึงสองสามปี

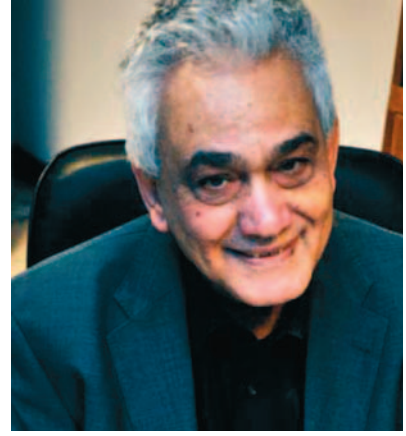
การทำตามสัญญาว่าจะจัดการศึกษาให้เด็กทั่วหน้าย่อมมีอุปสรรคมากมายก็จริง รวมทั้งการขาดแคลนครูและโรงเรียนอศติที่พึงรำลึก การกีดกันเด็กหญิง ความยากจนสาหัส และการสอนที่ไม่ดีพอ แต่อุปสรรคเหล่านี้ก็ขจัดได้ด้วยการจัดสรรงบประมาณรัฐให้เป็นธรรมกว่านี้ มุ่งสนับสนุนเด็กที่ด้อยโอกาสมากๆ โดยเฉพาะ รวมทั้งนโยบายที่ดึงดูด ฝึกฝน และรักษาครูเก่งๆ เอาไว้

โรงเรียนดีๆ คืออาวุธที่ทรงประสิทธิภาพในการต่อสู้ความยากจน อคติทางสังคม และการนิยมความรุนแรงคือการลงทุนเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความรุ่งเรืองและความมั่นคงร่วมกัน ถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลต้องวางตำแหน่งการศึกษาให้เหมาะสม คือถือเป็นหัวใจของนโยบาย ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติและนานาชาติ

[Le Courrier](#)

เควิน วัตกินส์ ผู้อำนวยการจัดทำรายงานระดับโลกว่าด้วยการติดตามผลการศึกษเพื่อปวงชนปี 2010 ซึ่งยูเนสโกพิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 19 มกราคม

ความด้อยโอกาสทางการศึกษามักเกิดขึ้นอย่างโดดๆ หากมักเชื่อมโยงกับปัญหาที่กว้างกว่านั้น คือ ปัญหาความยากจนและการกีดกันเด็กหญิงและสตรี ในปากีสถานเด็กหญิงจากชนบทยากจนได้เข้าโรงเรียนโดยเฉลี่ยเพียงสองปีเท่ากับต่ำกว่าหนึ่งในสามของค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ

© UNESCO/Patrick Lagés

“ผมเกิดมาพร้อมกับปากกาอยู่ในมือ”
 กานี อลานีพูด “ผมจำได้ไม่แน่นอนว่าได้
 ทดลองรังสรรค์ลายมือครั้งแรกเมื่อไร” เขา
 กล่าวเพิ่มเติม “ในย่านที่ผมเกิดมีต้นกกขึ้น
 ดกดีนไปหมด เป็นต้นกกชนิดที่นำมาทำ
 ปากกา” กานี อลานีเริ่มทำงานเมื่ออายุ
 ยังน้อย “ผมทำงานครั้งแรกที่บริษัทรถไฟใน
 แบกแดด ผมทำความสะอาดตู้รถไฟช่วงกลาง
 วันจากนั้นก็กลับบ้านและเรียนหนังสือใน
 ช่วงเย็น” อาลี กาลานีอธิบาย “วันศุกร์ซึ่ง
 เป็นวันพักก่อนผมใช้เวลาเรียนหนังสือและ
 ฝึกรังสรรค์ลายมือ”

“อาจารย์ของผมชื่อ ฮาเซม โมฮาเหม็ด
 แต่คนมักเรียกท่านว่า แบกแดดดี (Baghdadi)
 มากกว่า ท่านแบกแดดดีเป็นลูกศิษย์ของ
 นักรังสรรค์ลายมือระดับปรมาจารย์ท่านหนึ่ง
 สายสกุลของนักรังสรรค์ลายมือท่านนี้ย้อน
 ไปได้ถึงสำนักอับบาซิดเมื่อ 1,200 ปีที่แล้ว
 ตอนที่ผมพบกับอาจารย์ครั้งแรกผมอายุได้
 19 ปี ผมทุ่มเทเวลาไปกับการเขียนหนังสือ
 เป็นเวลา 3 ปี เมื่อเรียนจบขั้นแรกการเรียน
 ขั้นถัดไปก็ดูเหมือนจะง่ายขึ้น การสร้างตัว
 อักษร 1 ตัวจะนำไปสู่การสร้างตัวที่ 2 และ
 อักษร 2 ตัวนี้จะนำไปสู่การสร้างคำและ
 ต่อมาก็คือประโยค”

แต่อาจารย์ศิลปะการรังสรรค์ลายมือ
 ท่านนี้หาได้พอใจแค่สอนลูกศิษย์ให้รู้วิธีสร้าง
 ตัวอักษรด้วยปากกาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้
 ลูกศิษย์มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่าง

ศิลปะการรังสรรค์ลายมือของกานี อลานี

กานี อลานี “ศิลปะการ รังสรรค์ตัวอักษรคือ การเชื่อมโยงมนุษย์ และตัวอักษร”

ศันน้อย โพวาทอง : แปล

“เริ่มแรก มีกรุงแบกแดด” กานี อลานี พูด เมื่อเขากล่าวพื้น
 บทบาทที่เมืองของเขาได้ฝากไว้ในประวัติศาสตร์ศิลปะการรังสรรค์
 ตัวอักษรของอาหรับและอิสลาม มันเป็นจุดเริ่มต้นให้การรังสรรค์
 ลีลาอื่นๆ และสำนักรังสรรค์ลายมืออื่นๆ แต่เขาก็ยอมรับว่าศิลปะ
 การรังสรรค์ลายมือได้มีพัฒนาการ ณ ราชธานีอื่นๆ ในโลกอาหรับ
 มุสลิมเช่นกัน จากนครอันดาลูซิยาไปจนถึงนครบูคารา

**“อาจารย์ของผม
ไม่เคยบอกวิธีลาก
ตัวอักษร แต่เน้น
ให้ผมใส่ใจไปที่
ความเชื่อมโยง
ระหว่างร่างกายและ
ตัวอักษร ท่านอาจารย์
บอกว่า มือของเรา
แตกต่างกันและขนาด
ของมือจะมีผลต่อตัว
อักษร ดังนั้นตัวอักษร
จึงเป็นสิ่งสะท้อน
มนุษย์ผู้รังสรรค์ศิลปะ
ลายมือนั้น”**

มนุษย์กับตัวอักษรด้วย เขาถ่ายทอดความรู้สึกออกมาว่า “ศิลปะการรังสรรค์ลายมือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ” ปากกาของศิลปินผู้รังสรรค์ลายมือคือสิ่งที่ยื่นต่อออกมาจากแขนและองคาพยพของเขา “อาจารย์ของผมไม่เคยบอกวิธีลากตัวอักษร แต่เน้นให้ผมใส่ใจไปที่ความเชื่อมโยงระหว่างร่างกายและตัวอักษร ท่านอาจารย์บอกว่า มือของเราแตกต่างกันและขนาดของมือจะมีผลต่อตัวอักษร ดังนั้นตัวอักษรจึงเป็นสิ่งสะท้อนมนุษย์ผู้รังสรรค์ศิลปะลายมือนั้น”

“ผมได้เรียนรู้ศิลปะเหล่านี้จากท่าน ฮาเหม อัล แบกแดดดี เหมือนกับที่ท่านได้สืบทอดสิ่งเหล่านี้มาจากเหล่าปรมาจารย์ผู้ก่อตั้งสำนักแบกแดด มืออยู่วันหนึ่งท่านมอบประกาศนียบัตรให้ผมซึ่งนักเรียนคนอื่นๆของท่านก็ไม่เคยมีใครได้รับมาก่อน เมื่ออาจารย์สอนศิลปะการรังสรรค์ลายมือ

ประกาศนียบัตรประกาศนียบัตรลักษณะนี้ให้แก่ผู้ใดเท่ากับท่านให้สิทธิ์นักเรียนผู้นั้นลงนามในชิ้นงานของตนได้ ใบประกาศนียบัตรจึงเป็นเอกสาร “ทางการ” ที่รับรองว่านักเรียนที่ได้รับความสำเร็จการศึกษาจนถึงขั้นผู้เชี่ยวชาญแล้ว” เอกสารนี้มีใจความว่า “เมื่อเป็นที่ชัดเจนว่าผู้ได้รับประกาศนียบัตรอันทรงเกียรตินี้ได้ซึมซับกฎเกณฑ์ศิลปะการรังสรรค์ลายมือภาษาอาหรับ ได้ศึกษาสำรวจรูปแบบทั้งปวงของศิลปะแขนงนี้และได้เรียนรู้วิชาจนชำนาญเป็นเลิศ ข้าพเจ้าจึงอนุมัติมอบสิทธิให้บุคคลผู้นี้มีศักดิ์และสิทธิ์สามารถประทับชื่อตนเองได้ลายมืออันงามวิจิตรของตนได้ ...”

กาณี อลาณีออกเดินทางจากกรุงแบกแดดไปยังกรุงปารีสในปี ค.ศ. 1967 “ที่ปารีสผมศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาขานิติศาสตร์และสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาเอก” เขา

“อารยธรรมอาหรับมีพื้นฐานมาจากคำ” ◀

อธิบาย “ผมต้องการให้ศิลปะการรังสรรค์ตัวอักษรเป็นงานอดิเรก แต่อารมณ์ที่รักงานแขนงนี้ช่างมากกว่าที่ผมคาด นักกฎหมายผู้นี้จึงแขวนชุดครุยลงและใช้ต้นกกที่เหลาเป็นปากกาแหลมคมมาเป็นเครื่องมือทำงาน เมื่อท่านคณบดีคณะนิติศาสตร์มอบใบปริญญาให้กับพวกเรา เขาบอกว่า “วันนี้พวกคุณพร้อมที่จะเริ่มต้นเรียนกฎหมายกันแล้ว” ความหมายของเขาก็คือว่าการศึกษาของเราได้ทำให้เรามีชีวิต ในท้ายที่สุดก็เป็นสิ่งเดียวกันจริงๆ กับสิ่งที่ท่านอาจารย์ฮาเซม อัล แบกแดดตีได้บอกกล่าวพวกเราเกี่ยวกับการศิลปะการรังสรรค์ลายมือ”

“เมื่อผมยุติงานด้านกฎหมายผมได้เดินทางไปที่ตั้งสถาบันศิลปะแบกแดดตามความประสงค์ของท่านอาจารย์ฮาเซม อัล แบกแดดตี” เขาอธิบาย “ปีแรกที่เข้าไปเรียนที่สถาบันมีการเชิญท่านอาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ชาวตุรกี ฮาหมัด อัล อามิตี ศิลปินผู้วาดภาพประกอบศิลปะอิสลาม สิ่งที่ท่านสอนมีความสำคัญกับผมมากจริงๆ แล้วตอนนั้นผมทำงานรังสรรค์ลายมือและวาดภาพศิลปะประกอบซึ่งเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ไม่มากนัก”

“ในตอนแรกผมพยายามจับสาระของการเขียนในอารยธรรมอาหรับ ผมเริ่มจากประสบการณ์ของตนเองคือใช้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องเอกภาพและความต่อเนื่องที่การรังสรรค์ลายมือสามารถนำเสนอออกมาค่อนข้างเข้าทำนองเป็นแม่น้ำที่มีศิลปะอื่นๆ หรือลำน้ำสาขาไหลมาหล่อเลี้ยง”

การรังสรรค์ลายมือไม่ได้พัฒนาขึ้นในอารยธรรมอาหรับเหมือนที่มักจะมีผู้อื่นคิดกัน เพราะว่าการใช้ภาพเป็นตัวแทนสื่อความหมายเป็นสิ่งต้องห้าม แต่กานี อลานี ยืนยันว่าข้อความที่ว่าเป็นสมมติฐานที่ผิด “ในอารยธรรมอิสลามมีภาพวาดโดยเฉพาะในตุรกีและอิหร่าน และการรังสรรค์ลายมือสามารถผนวกรวมภาพวาดที่เป็นรูปร่างได้ จุดสูงสุดของการรังสรรค์ลายมือในอารยธรรม

อาหรับเป็นยิ่งกว่านั้น ด้วยโลกอาหรับเป็นสังคมที่อิงอยู่กับคำและเป็นเช่นนี้มาตั้งแต่ยุคก่อนอิสลามด้วย ซึ่งในกาลนั้นเป็นช่วงที่กวีนิพนธ์เป็นศิลปะเพียงแขนงเดียวและตัวกวีเป็นความภาคภูมิใจของเข่าตน และที่ใดมีถ้อยคำที่นั้นย่อมมีการเขียน...”

กานี อลานี อธิบายเกี่ยวกับจุดกำเนิดแบบเป็นทางการของการรังสรรค์ลายมือโดยกล่าวว่า “เส้นตรงและเส้นโค้งมีปรากฏในการเขียนทุกรูปแบบในโลกนี้และเป็นเช่นนี้มาโดยตลอด จากอักษรภาพสู่อักษรแสดงความคิดผ่านการเขียนที่ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ซึ่งทำให้การเขียนอักษรคูนิฟอร์มมีโครงสร้างเป็นพยางค์ นับตั้งแต่มีการประดิษฐ์ตัวอักษรนี้ก็ใช้เส้นตรงและเส้นโค้งมาโดยตลอด ซึ่งเห็นได้ตัวอย่างงานเขียนในลุ่มน้ำเมโสโปเตเมียบางตัวอย่าง อาทิ จารึกประมวลกฎหมายฮัมมูราบี ซึ่งตัวอักษรมีลักษณะเป็นเส้นตรงตรงกันข้ามกับรูปแบบลักษณะปกติในขณะนั้น”

กานียังให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับตัวอักษรคูฟิก (Kufic) “ผมไม่เคยคิดว่าการเขียนตัวอักษรคูฟิกด้วยลายมือมีลักษณะเป็นเส้นตรง คนที่เรียกการเขียนแบบนี้ว่าเป็นเส้นตรงและบอกว่าการเขียนทั้งหมดที่เป็นเส้นตรงและมีมุมคือการเขียนคูฟิกถือว่าผิดมหันต์ ความจริงแตกต่างที่จากพวกเขาคิดมากทีเดียว การเขียนคูฟิกสามารถย้อนประวัติไปได้ไกลถึงยุคก่อนการสร้างนครคูฟาซึ่งเป็นนครที่เป็นที่มาของชื่อการเขียนแบบคูฟิกในยุคมูอาลาควัต (Mu'aalaqat) (ซึ่งเป็นยุคของบทกวีที่ไพเราะที่สุด 7 บทก่อนหน้ายุคอิสลาม ได้จารึกไว้ ณ ทางเข้ากะบะห์ ในนครมักกะฮ์) ตัวผมเองอยากจะเรียกการเขียนแบบนี้ว่ามีลักษณะเป็นมุม และเป็นเรื่องจริงที่แนวโน้มของการเขียนคูฟิกนี้ทำให้เกิดการปรับปรุงและทำให้มีการนำการเขียนแบบนี้ไปใช้แพร่หลายมากขึ้นทั้งในบทเขียนลายมือและงานสถาปัตยกรรม จากนั้นสำนักแบกแดด

“...จุดสูงสุดของการรังสรรค์ลายมือในอารยธรรมอาหรับเป็นยิ่งกว่านั้น ด้วยโลกอาหรับเป็นสังคมที่อิงอยู่กับคำและเป็นเช่นนี้มาตั้งแต่ยุคก่อนอิสลามด้วย ซึ่งในกาลนั้นเป็นช่วงที่กวีนิพนธ์เป็นศิลปะเพียงแขนงเดียวและตัวกวีเป็นความภาคภูมิใจของเข่าตน และที่ใดมีถ้อยคำที่นั้นย่อมมีการเขียน...”

**“ผมอยู่ในยุโรปและสิ่ง
ที่ผมได้แลกเปลี่ยนกับ
สังคมตะวันตกนั้น
ถือว่าสร้างสรรค์เจริญ
งอกงามทั้งในสอง
ทิศทาง สิ่งนี้เกิดขึ้นได้
แม้ว่าวิถีคิดของตะวันตก
และอาหรับจะ
แตกต่างกัน ความคิด
ของอาหรับมีพื้นฐาน
จากคำกิริยาและของ
ตะวันตกยืนพื้นอยู่
บนภาพ ...”**

ได้ประดิษฐ์การเขียนแบบนำตัวอักษรโค้ง
กระหวัดร้อยเรียงซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบทั้ง
ทูลูท (thuluth) ดิวานี (diwani) และแนสคี
(naskhi) ซึ่งใช้ในการตีพิมพ์

แม้ว่ากาณี อลานีจะยกตัวอย่างของมูอา-
ลาคัท แต่ก็มิข้อสงสัยว่าบทกวีที่มีชื่อเสียง
โด่งดังเหล่านี้มีอยู่จริงหรือไม่ “จะต้องมีคน
สงสัยอยู่เสมอว่ามูอาลาคัทเป็นของจริงหรือไม่”
กาณี อลานีอธิบาย “แต่ที่แน่นอนนั้น
ตั้งแต่ยุคก่อนอิสลามมีการเขียนข้อความ
ด้วยพยัญชนะอาหรับ มีการค้นพบเอกสาร
สนธิสัญญาและข้อตกลงต่างๆที่จารึกไว้บน
แผ่นศิลาที่มีประวัติย้อนไปถึงยุคก่อนศาสนา
อิสลามพอสมควร และในแหล่งโบราณคดี
บางแห่งมีการค้นพบหินที่มีจารึกข้อความ
ขึ้นที่มีชื่อเสียงมากที่สุดอยู่ที่มาดา อิน ซาเลห์
ในประเทศซาอุดีอาระเบีย” (แหล่งโบราณคดี
แห่งนี้ได้รับการบันทึกชื่อไว้ในบัญชีมรดก
โลกของยูเนสโก)

กาณี อลานีพำนัก ณ กรุงปารีสมานาน
กว่า 40 ปีแล้ว เมื่อพูดถึงความสัมพันธ์ของ
เขากับโลกตะวันตก เขาสารภาพว่า “ผมอยู่
ในยุโรปและสิ่งที่ผมได้แลกเปลี่ยนกับสังคม
ตะวันตกนั้นถือว่าสร้างสรรค์เจริญงอกงาม
ทั้งในสองทิศทาง สิ่งนี้เกิดขึ้นได้แม้ว่าวิถีคิด
ของตะวันตกและอาหรับจะแตกต่างกัน
ความคิดของอาหรับมีพื้นฐานจากคำกิริยา
และของตะวันตกยืนพื้นอยู่บนภาพ แต่คำ
กิริยาก็มีภาพประกอบด้วยอยู่แล้ว ตัวอย่างที่
ดีที่สุดคือกวีนิพนธ์ซึ่งคนโบราณเรียกกันว่า
“บันทึกอาหรับ”

การได้รับรางวัล UNESCO - Sharjah
สำหรับผลงานวัฒนธรรมอาหรับมีความ
หมายต่อเขามาก “เหนือสิ่งอื่นใดมันเป็นการ
ยอมรับอย่างเต็มร้อยว่าการรังสรรค์ตัวอักษร
เป็นศิลปะและเป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณ
แห่งอารยธรรมอาหรับ อีกทั้งยังเป็นตัว
กำหนดเค้าโครงของวัฒนธรรมนี้ แต่ที่สำคัญ
ยิ่งกว่านั้นคือผมได้รับรางวัลในฐานะศิลปิน

ชาวอิรักทำให้ผมสามารถนำเสนอโลกอีก
ด้านของอิรักที่ไม่เหมือนภาพลักษณ์ของ
สงครามและความรุนแรงที่ปรากฏอยู่เกือบ
หน้าจอของเรา” **Dr. Courfier**

กาณี อลานีและแอนนา ปาร์ซีมีส์
นักวิชาการและผู้ตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ชาวโปแลนด์
เป็นผู้ได้รับเกียรติรับรางวัล UNESCO -
Sharjah สำหรับผลงานวัฒนธรรมอาหรับ
ประจำปี 2009 ประเทศสหรัฐอาหรับ
เอมิเรสต์ได้ริเริ่มรางวัลนี้ในปี 1998 ทุกปีจะมี
ผู้รับรางวัลจำนวน 2 ท่าน โดย 1 ท่านจะ
มาจากประเทศในกลุ่มอาหรับและอีก 1 ท่าน
จากนอกกลุ่มอาหรับ ทั้งสองท่านเป็นผู้มี
ส่วนช่วยพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรม
อาหรับ

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
Jeannette Tchilinguirian
(j.tchilinguirian@unesco.org)

ประธานาธิบดีแชม นูโจมา
ที่องค์การยูเนสโก เมื่อปี 2004

© UNESCO/Michel Ravassard

การศึกษาคือหัวใจ
ของการพัฒนา
สมัยยังเป็นเมืองขึ้น
คุณภาพการศึกษา
ที่คุณได้รับขึ้นกับ
สีผิวและพื้นเพทาง
ชาติพันธุ์ของคุณ
ซึ่งแน่นอนว่าคุณ
มีชาวยอมได้รับ
การศึกษาที่ดีที่สุด
ระบบนี้ถูกกำหนด
โดยระบอบ
การปกครองที่แบ่งผิว

“ความเสมอภาค ทางเพศ - ความจำเป็น ของการพัฒนา”

ปราณี เก้าอ้วน : แปล
บุษนาฏ เบนตรประเสริฐศรี : บรรณาการ

แชม นูโจมา รัฐบุรุษอาวุโสชาวแอฟริกันได้รับการยกย่องในฐานะผู้นำอิสรภาพคืนสู่สาธารณรัฐนามิเบียในปี 1990 และดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐแห่งนี้ถึง 15 ปี บทบาทในการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศของท่านเป็นอีกด้านหนึ่งของการต่อสู้เพื่อเสรีภาพซึ่งไม่ค่อยเป็นที่ทราบกันนัก ในบทสัมภาษณ์ชิ้นนี้ ท่านได้อธิบายต่อฮันส์ ดอร์วิลล์ และแคลร์ สตาร์ค ว่าตนมองบทบาทของสตรีในนามิเบียและในเวทีสากลอย่างไร

ท่านประธานาธิบดีนูโจมา ท่านเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะนักสู้เพื่อเสรีภาพผู้ไขว่ไขว่ในการต่อสู้เรียกร้องเอกราชของบรรดาชาติแอฟริกัน นอกจากนี้ท่านยังผลักดันเรื่องความทัดเทียมกันทางเพศอีกด้วย เราอยากทราบมุมมองของท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้

ความเสมอภาคทางเพศเป็นเรื่องเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาสมัยก่อนผู้หญิงและผู้ชายยึดติดกับบทบาทเฉพาะตามเพศ แต่ปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ทุกอย่างก็เปลี่ยนไป ทุกวันนี้ผู้หญิงทำงานหลายอย่างซึ่งเมื่อก่อนมีแต่ผู้ชายทำ แต่ก็มีอีกหลายอย่างที่ยังต้องทำ

ต่อไป เราต้องการทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่มีทักษะความรู้มากขึ้นเพื่อจะได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเราได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เห็นได้ชัดว่าทุกคนต้องมีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไป

สตรีนามิเบียมีบทบาทอะไรบ้างในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศ ?

สตรีนามิเบียมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เรามีกองพันทหารหญิงซึ่งอดทนยิ่งกว่าผู้ชาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ พรรคองค์การประชาชนแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ (SWAPO) ของเราลงมติว่าควรมีสตรีเป็นตัวแทนถึงครึ่งหนึ่งของสภาพรรค SWAPO เลขานุการพรรคเราเป็นสภาสตรีชื่อเพนดูเคนี อิวูลา-อิทานา เธอเป็นรัฐมนตรียุติธรรมด้วย

รัฐบาลนามิเบียก็เป็นอย่างนี้เหมือนกันหรือเปล่า? ท่านจะช่วยผลักดันให้ผู้หญิงได้ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีถึงครึ่งหนึ่งด้วยไหม ?

นั่นเป็นเรื่องที่เราวางแผนไว้แต่ขณะนี้ยังทำไม่ได้ ปัจจุบันสถานิติบัญญัติแห่งชาติมีสมาชิกเป็นสตรีร้อยละ 22 เราต้องปฏิบัติให้ได้ตามพันธกรณีที่มีต่อประชาคมพัฒนาแอฟริกาตอนใต้ (SADEC) ซึ่งเป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ รวมทั้งต่อสหภาพแห่งแอฟริกา ซึ่งทั้งสององค์กรกำหนดไว้ว่าคณะรัฐบาลต้องประกอบด้วยรัฐมนตรีหญิงครึ่งหนึ่งภายในปี 2015

ท่านจะเสนอให้ประเทศสำรองงบประมาณอุดหนุนเพิ่มเติมเพื่อความเสมอภาคทางเพศเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีหรือไม่ ?

ผมไม่คิดว่าจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณประเทศเพื่อการจ้างผู้หญิงทำงานในภาครัฐ

แต่ผมเห็นว่าจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณเพื่อจัดให้เด็กทุกคนทั้งหญิงและชายในทุกเขตของพรรค SWAPO รู้จักใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อจะได้เตรียมพร้อมยิ่งขึ้นที่จะประสบความสำเร็จในโลกไร้พรมแดนใบนี้

การศึกษาคือหัวใจของการพัฒนา สมัยยังเป็นเมืองขึ้นคุณภาพการศึกษาที่คุณได้รับขึ้นกับสีผิวและพื้นเพทางชาติพันธุ์ของคุณ ซึ่งแน่นอนว่าคนผิวขาวย่อมได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด ระบบนี้ถูกกำหนดโดยระบอบการปกครองที่แบ่งผิวเราจึงต้องเลิกล้มเสียให้หมดหลังจากได้รับเอกราชแล้ว นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือ ทเวนา นาฮาส แองกูลา ซึ่งเคยเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการศึกษาวัฒนธรรม เยาวชนและกีฬาในปี 1990 เมื่อครั้งที่นามิเบียได้รับอิสรภาพ เคยรับผิดชอบการปฏิรูประบบการศึกษาในนามิเบีย ผลงานของท่านทำให้ปัจจุบันนามิเบียมีระบบการศึกษาที่ดีมาก

ท่านคิดว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการอยู่ในนามิเบียปัจจุบันเข้าถึงผู้หญิงมากพอไหม?

ผู้หญิงนามิเบียได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในทุกด้านของการพัฒนาประเทศ

ท่านรู้สึกอย่างไรต่อความเสมอภาคทางเพศในระดับสากล? พอใจแล้ว หรือคิดว่าควรเป็นไปตามแนวโน้มปัจจุบันต่อไปหรือไม่?

ในระดับสากลผมอยากระบุว่าอย่างน้อยร้อยละ 85 ขององค์กรขานัญพิเศษแห่งสหประชาชาติควรมีผู้บริหารหญิง เนื่องจากผู้หญิงสันตกว่าในการดูแลจัดการประเด็นปัญหาต่างๆ ที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาโดยถือเอาคนเป็นศูนย์กลาง

Le Courrier

อันส์ ดอร์วิลล์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่สายการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

แคลร์ สตาร์ค ผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่สายการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

คอลัมน์นี้จัดทำโดยสำนักงานแผนเชิงยุทธศาสตร์องค์กรยูเนสโก เน้นประเด็นที่โยงสู่นาคตและมุ่งเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชนตลอดจนประเทศสมาชิกขององค์การฯ นำเสนอแนวคิดและความเห็นที่ช่วยหนุนเสริมผลงาน แผนงาน และกิจกรรมหลากหลายด้านที่ยูเนสโกเชี่ยวชาญ

ในระยะหลังจำนวนสตรีที่ได้เข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารในระบบงานของสหประชาชาติมีเพิ่มมากขึ้น เมื่อเดือนตุลาคม อีริกา โบโกวา จากบัลแกเรียได้รับเลือกเป็นผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก (WHO) คือ มาร์กาเร็ต ชาน, ผู้อำนวยการกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (WFP) คือ ธอรายา โอบต, ผู้อำนวยการกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) คือ แอน มาร์กาเร็ต เวเนแมน, ผู้อำนวยการโครงการอาหารโลก (WFP) คือ โจเซฟท์ ซีเรน และผู้อำนวยการโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) คือ เฮเลน คลาร์ค